

Júu³ tyú² 'e jmaa¹ a San Juan

'In Júu³ tya' Dios galíi¹ tsá²

1 1 La mo jéei¹ mo ga'láa² 'wii²¹² 'e sá² 'e galisá² seen²¹ mo jaain²¹ 'in sii²¹ Júu³ tya' Dios. Joon 'in Júu³ do tyín¹ coon¹³ Dios Jmii²¹ la joon 'in Júu³ do líi¹ mo jon Dios Jmii²¹. **2** La mo 'wiin²¹² 'ii-o siin¹² in coon¹³ Dios Jmii²¹. **3** Joon to² tyu² Dios Jmii²¹ 'ii-o gajmaa¹ a jilaa²¹ 'e sá². Joon jiin¹³ coon²¹ 'e sá² jo sá² wa jo gajmaa¹ a 'ii. **4** 'Li-o cwoo¹ o juncwii²¹ tya' tsá². Joon lawa jí² coo²¹ líi¹ i tsu coon¹³ 'e jí² do-o jnéi¹ tsá² xiia²¹ fu tsalín². **5** Joon 'e jí² coo²¹ do cwoo¹ o jí² tya'a li 'íi¹ nuu²¹ joon 'e nuu²¹ do jo mo líi¹³ i dúu¹ u 'e jí² do.

6 Joon Dios gasii¹ in jaain²¹ tsá² sii²¹ Wó³. **7** 'In Wó³ do gajó² fu juncwii²¹ ifaa²¹ o cwáain¹ tya' 'e jí² do 'e coon¹³ la joon ilí² ñi¹ tsá² 'e gacwa² 'e jí² tya' Dios, joon jo¹ o ilíin¹ in. **8** 'In Wó³ do jo líi¹ i 'e jí² do jiin¹³ 'e gasii¹ in Dios 'ii 'e faa²¹ a cwáain¹ tya' 'e jí² do. **9** Joon 'e jí² 'e jai² do niga'láa² 'wii²¹² cwoo¹ o 'e jí² tya'a fu juncwii²¹ joon jnéé² mo tsá² xiiala ngii¹ i tyani Dios.

10 Gateen¹ in 'in Júu³ tya' Dios do fu juncwii²¹ joon xufiin¹³ 'ii-o gajmaa¹ a fu juncwii²¹ to² tyu² Dios 'in tsá² taan²¹² in fu juncwii²¹ jo mo galicwii¹ in. **11** Gacwaa¹³ i fu ni cwoo¹³ juncwii²¹ tya'a pe 'in tsagoo¹ o jo ga'ii²¹ 'ii. **12** Pe seen²¹ mo 'in ga'ii²¹ 'ii joon jo¹ o galíi² i. Joon tya' 'in tsá² 'in jmoo¹ o la joon cwói¹ Dios 'ii ilíin¹ jóon¹ Dios. **13** Joon 'in tsá² 'in liin¹ jóon¹ Dios do jon'on galiseein²¹ la liseein²¹ yuun²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ jon'gi galiseein²¹ to² tyu² tsá² jon'gi liseein²¹ la galiseein²¹ jóon¹ tsamí² coon¹³ tsañuu¹ tsu líi¹ i jóon¹ Dios 'ii.

14 Joon 'in Júu³ tya' Dios 'in seein²¹ coon¹³ on la mo 'wiin²¹² galíi¹ i tsá² joon gacwoo²¹ o jee²¹² jna' coon²¹ sii¹³. Joon 'iin²¹² in tsá² 'áai¹ joon jmaai² júu³ ja² mo faa²¹ a. Galee²¹ e' cwáain¹ 'e líi¹ i to² fee¹ gi joon 'e to² 'e líi¹ do 'e tíi² i jiin¹³ 'ii-o tsu jiin¹³ 'ii-o Jóon¹ Dios Jmii²¹. **15** Joon Wó³ gafaa²¹ o 'wii²¹² tya' 'e Júu³ do joon gajin² in sii²¹ i tsá² fúui¹:

—Mo gafuu²¹² uu 'naa': “Jaain²¹ 'in jó¹ ciin²¹ gi lagi jna, 'ii 'in feei¹ gi lagi jna tsu naseen²¹ mo jéei¹ gi lagi jna. 'Ino-o 'i” —jin² Wó³.

16 Joon tsu 'wii¹³ feei¹ -tsi 'áa¹ mo ga'ii¹³ mo' 'e tyú² tyi' la ca 'ii¹³. **17** Joon 'e ley do Moisés gacwo¹ o tsá² to² tyu² Dios pe 'e liñi¹ tsá² 'e 'iin²¹² in Dios 'ii joon jilaa²¹ júu³ 'e jai² née³ e' tsu 'wii¹³ gacwéi¹ Jesucristo fu juncwii²¹. **18** Jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo mo gangaa¹ i Dios Jmii²¹ jiin¹³ ca fu, pe 'in jaan²¹ mo Jóon¹ on niga'e² mo jna' Dios Jmii²¹. Joon tií²¹ i 'in Jóon¹ on do 'e² mo jna' xiiala líi¹ i Dios tsu tyín¹ mo coon¹³ Dios Jmii²¹.

Wó³ saai²¹ tsá² jmií²¹ faa²¹ a 'wii²¹² tya' Jesucristo

19 Jee²¹² jmií²¹² joon 'in tsá² Israel née¹ i Jerusalén gasii¹ in 'inlfií¹³ untsá² coon¹³ 'inlfií¹³ tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ levitas 'e tsafeei¹³ Wó³. Joon mo gatyaliín² li taan¹ in Wó³ do gaunngii¹ i:

—¿'in 'nu?

20 Joon coon¹³ coon²¹ júu³ coon²¹ tsáa¹ gañii¹ i:

—Jon'on jna Cristo.

21 Joon gaunngii¹ gi 'in tsá² do:

—¿'in 'nu jon? ¿Ti 'nu-u Elías, 'in tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² tya' Dios calii li¹?

Joon Wó³ do gañii¹ i:

—Jon'on jna 'i.

Joon tsifu gaunngii¹ gi:

—Áai¹ ti li jó¹ jaain²¹ tsá² 'e ijacwoo²¹ júu³ tya' Dios; ¿ti 'nu-u 'i?

Joon gañii¹ i Wó³:

—Jon'on jna 'i.

22 'In tsá² do gajin² in sii²¹ i Wó³:

—¿'in 'nu jon? tsu 'ná¹-a lee²¹ e'e júu³ tya' 'in tsá² 'in gasii¹ in jna'a. ¿Ee sii¹³ i'i cwáain¹ tyi'i?

23 Wó³ dogi gañii¹ i:

—Jna jaain²¹ 'in ngi¹ to² 'oo¹ o fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹, jna fuu²¹² uu tsá²: “'Ná²-a ná³ coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹ tya' Ña'ñu¹” —gajin² Wó³ do. La nigajin² 'in tsá² 'in gacwo¹ júu³ tya' Dios calii 'in sii²¹ Isaías.

24 'In tsá² do 'in jaliín² jafee¹³ i Wó³ do jaliín² to² tyu² tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos. **25** Joon 'in tsá² jaliín¹ do gaunngii¹ i jin² in gasii²¹ i Wó³:

—¿Ee li' saa¹ u'u tsá² jmií²¹ wa'a jon'on Cristo 'nu, jon'on Elías 'nu, jon'on 'in cwoo¹ o júu³ tya' Dios 'nu?

26 Joon Wó³ do gañii¹ i:

—Jna-a sáa¹³ na tsá² jmií²¹ jiin¹³ coon¹³ jmií²¹; pe seen²¹ mo jaain²¹ tsá² jee²¹² 'naa' 'in jo cwii¹ naa'. **27** Joon feei¹ gi 'i'i lagi jna xufiin¹³ ciin²¹ gixu lagi jna. Jo tii² na sii¹³ i loo²¹ tsi mfi¹ i.

28 Jilaa²¹ 'elo 'e galí² coon²¹ li sii²¹ Betábara li 'ngoo¹³ jmií²¹ Jordán li 'yeei²¹ ñi¹. Tsu do-o taan¹ in Wó³ saa¹ i tsá² jmií²¹.

Wó³ sii²¹ i tsá² 'iin Jesús

29 Mo gajná² jmií²¹² joon Wó³ gangaa¹ i Jesús jatyéen¹ in co' li siin¹³ Wó³. Joon Wó³ do gasii²¹ i 'in tsá² téen² in do:

—Tyaan² aan' cwáain¹. Ino-o 'in 'iin² tsaa² tya' tsá² taain²¹² fu juncwii²¹ 'in gasii¹ in Dios. Líi¹ i lawa joo'saa²¹ 'in jngaai¹³ tsá² Israel coon¹³ la joon 'iin² in tsaa² tya' tsá². **30** Nigafo³ oo cwáain¹ tya'a mo gafuu²¹² uu 'naa': “Ciin²¹ gi lagi jna ijó¹ jaain²¹ gi 'in feei¹ gi lagi jna tsu 'i'i in seen²¹

jée¹gi lagi jna.” **31** Ce jiin¹³ jna jo ñíi³ii 'iin 'i, pe gagoo²¹²oo sáa¹³na tsá² jmíi²¹ cwáain¹ 'e licwii¹in tsá² seen²¹ Israel 'i.

32 Joon jin²in Wó³ sii²¹i tsá²:

—Gamáa¹moo 'in Espíritu Tyú² tya' Ña'ñu¹u' líi¹i maa²¹² jgáa¹i fu ñu'fú² joon gajaan¹an coon¹³ Jesús do. **33** Jo mo licwii¹na pe 'in nigasii¹in jna 'e sáa¹³na tsá² jmíi²¹ sii²¹i jna: “Imáa¹mo'o 'in Espíritu Tyú² tya' Ña'ñu¹u' xáa¹i joon iján² tya' jaain²¹ tsá². Joon 'in tsá² do-o isáa¹i tsá² jmíi²¹ coon¹³ Espíritu Tyú² tya' Dios.” **34** Joon gamáa¹moo joon jmóo³oo júu³ jai² 'e 'ido-o líi¹i Joon¹ Dios Jmii²¹.

'In tsá² tya'a Jesús gatø²ø nifu

35 Mo gajná² joon, jon do-o tún¹ nisiin¹²in Wó³ coon¹³ gáí¹gi 'in ngí² coon¹³on. **36** Joon mo ganí²i Wó³ ngí¹i Jesús, joon gajin²in:

—Jóøi²duu', 'ino-o 'in gasii¹in Dios ityí²i tsaa² tya' tsá² lawa jaain²¹ joo'saa²¹ xuui²¹² 'in jngaai¹³ tsá² 'in tyí²i tsaa² tya'a.

37 Joon 'in gáí¹ 'in ngí² coon¹³ Wó³ do mo ganúu²un 'e faa²¹a 'ido la do joon gangalín² coon¹³ Jesús. **38** Joon gajin¹² Jesús níi¹i jóø²ø ni 'ido 'e ngalín²mo 'ido coon¹³on. Joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—¿'in 'naa²¹naa'?

Joon gani¹i 'ido:

—Tífo² tyii¹i, ¿xiia tyi¹ 'nu?

39 Jesús gajin²in:

—Ñiliin¹naa', cwojøø²duu'.

Joon gangaliin¹mo 'ido joon gani²¹o xiia' tya' Jesús. Joon ca'lóo² 'e jmíi²¹² joon 'e ningó¹ 'iin² tyán² ca'lóo² joon ganiuu²mo.

40 Joon Andrés sii²¹ jaain²¹ jee²¹² 'in gáí¹ do 'in ganúu²un júu³ tya' Wó³ joon ngaliin¹mo coon¹³ Jesús. Joon ruu²¹i Díi³ do tsá² ngaa¹³i coon¹³ sii²¹ Simón Pedro. **41** Joon Díi³ do tsifu nga'nee¹³i Simóoi¹³ joon gasii²¹i:

—Nitsee²¹moo'o Mesías (Mesías 'øøi²¹-tsi tsá² Cristo coon¹³ jmíi¹ tya'a Díi³ do. Joon coon¹³ jmíi¹ 'øøi²¹-tsi tsá² Cristo 'in gatyii¹³in Dios Jmii²¹.)

42 Mo ngayuui¹³ joon tø²ø Díi³ Simóoi¹³ fu li tyín¹ Jesús. Joon mo ganí² Jesús 'ii joon gajin²in sii²¹i Tú³:

—Simón sii²¹ 'nu, jóon¹ Jonás 'nu, pe ciin²¹gi 'ilisii²¹ 'nu Cefas ('e 'øøi²¹-tsi tsá² Pedro.)

Jesús tø²ø Felipe coon¹³ Natanael

43 Mo gajná² joon gali'in²¹²in Jesús tsáa¹a coon²¹ li sii²¹ Galilea. Joon do-o gatsee²¹i jaain²¹ tsá² sii²¹ Felipe, joon gajin²in:

—Moo²¹o' coon¹³ jna.

44 Joon 'in Lii²¹² do tsagoo¹o Díi³ coon¹³ Tú³ jaliin¹ coon²¹ fuu²¹ li sii²¹ Betsaida. **45** Joon Lii²¹² do ngóo¹o nga'nee¹³i Natanael joon mo gatsee²¹i joon sii²¹i:

—Ninee²¹² moo'o 'in tsañu¹ do 'in faa²¹ a Moisés ni jí² tya' 'e ley do, joon 'in faa²¹ a 'in tsá² 'in gacwo¹ o júu³ tya' Dios la mo jéei¹. Jesús 'ii, 'in jóon¹ José 'in seein²¹ fuu²¹ li sii²¹ Nazaret.

46 Joon gajin² in Natanael:

—¿'Ee gon 'e tyú² 'e cwo'íi¹ Nazaret?

Joon gañii¹ i Lii²¹² do:

—Ñijóø² du'.

47 Joon mo ganí² i Jesús jatyéen¹ in Natanael, joon gajin² in:

—Logi nijó¹ jaain²¹ tsá² 'in la ja² mo seein²¹ Israel, jo tajuui²¹ lí¹.

48 Joon gaunngii¹ i Natanael:

—¿Xiiala lí² 'e cwii¹ u jna?

Joon Jesús-gi gañii¹:

—Nimáa¹ moo 'nu 'wii²¹² 'mó² cworí³ tyíin¹ u'u la nu'gi itøø²¹ Lii²¹² 'nu.

49 Joon gajin² Natanael sii²¹ i Jesús:

—Tifo² tyii¹, 'nu Jóon¹ Dios Jmii²¹; 'nu Róøi¹³ tya' tsá² Israel.

50 Joon gañii¹ i Jesús:

—¿Tí jo¹ o líi² u jna tsu 'wii¹³ gafuu²¹² uu 'nu 'e gamáa¹ na 'nu 'wii²¹² 'mó² cwarí³? Nogi imóo³ gi 'e fee¹ gi lagi la lí² 'e gañi² i do.

51 La joon jón² gajin² Jesús:

—'E ja² mo 'e fo³ oo lo, 'naa'oo' imoo² oo' ná¹ fu ñu'fú² joon imáa¹ naa' ángeles tya' Dios Jmii²¹ soo²¹ o joongi jgaa²¹ i li siin¹³ in jna 'in Ruu²¹ na Tsá².

Ngó¹ o Jesús coon²¹ li gacui² cwoo²¹ tsá² fu li sii²¹ Caná

2 1 'Ní¹ jmií²¹² ningóo¹ joon gangó¹ sáa³ Jesús coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Caná 'e ná¹ li sii²¹ Galilea. Ngajóø² coon²¹ li cui² cwoo²¹ tsá².
2 Ngó¹ o jon Jesús coon¹³ tsá² tya'a li gatø² tsá² 'ii 'e li cui² cwoo²¹ tsá².
3 Joon la 'ii²¹² joon gatsá²-a 'e vino 'uun²¹ un tsá². Joon gajin² in sáa³ Jesús sii²¹ i 'ii:

—Jo sá² gi vino 'uun²¹ un tsá².

4 Pe joon gajin² in Jesús:

—Saa²¹², ¿'ee li 'e fu²¹ u jna la joon? Jo mo tí² 'ii²¹ tyíia.

5 Pe sáa³ Jesús gasii²¹ i 'in tsá² jmoo¹ o tyíia³ taa² i do:

—Jmaa² aa' jilaa²¹ 'e jin² in.

6 Joon do-o táan² jnúu² tu² 'e lí¹ cuun²¹² 'e nijmaai²¹ 'in tsá² do to² jiin¹³ la li 'e nití² i run² un. La coon²¹ tu² do 'e ni'ó² ochenta joongi 'e 'ó² cíein¹³ litro jmií²¹. **7** Jesús gajin² in sii²¹ i 'in tsá² jmoo¹ o tyíia³ do:

—Tyíi¹³ aa' jmií²¹ la røøi¹ tu² no.

Joon gaunrøø¹ mo la tsijmuui²¹. **8** Mo ngayuui¹³ joon gajin² in Jesús sii²¹ i 'ido:

—'Naa' natyiin² xu¹ capii³ joon cwocwóo¹³ oo' 'in náa¹ ni² li ti jmií²¹².

La joon gajmaa¹a. **9** Joon 'in tsá² náa¹ ni² li ti jmi²¹² do ga'un¹xu capi¹³ 'e jmi²¹ do 'e galí¹ vino, pe jo nii¹i xiia fu sá² 'edo. Jiin¹³ la yaamo 'in jmoo¹o tyí³ do ñii¹i. Tsu 'li-o gatyin¹in 'e jmi²¹ do tsi tu². La joon 'in náa¹ ni² do gatø²o 'in tsá² gacui² cwoo²¹o. **10** Joon gajin²in:

—Jiin¹³ joon tii² 'e si² tya' tsá² 'e cwo¹o tsá² vino tyú²gi tya' jileei²¹ 'in tsá² taai² do nifu joon mo ngayuui¹³ ga'un¹un 'láai² joon cwo¹o tsá² vino 'wéi¹gi. Pe 'nu-u ga'ma²'a 'e vino tyú²gi ca li gatséi¹.

11 'Elo gajmaa¹a Jesús fu li sii²¹ Caná li tyu² to² Galilea. 'E joon milagro 'e gajmaa¹a nifu 'e ga'ee¹e xiiala líi¹i. Joon 'in tsá² ngí¹i coon¹³on jo¹o líi²i.

12 Mo ngíi¹ 'e galí² la do gangóo¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Capernaum. Ngaliin² coon¹³ sáa³a joongi coon¹³ ruu²¹i joongi coon¹³ 'in tsá² 'in ngí² coon¹³on. Joon do-o gajaan¹an coon²¹ tún² jmi²¹².

Jesús gauntyú²o 'e cwo¹ fee¹ si² Jerusalén

13 Tsu najatyéin¹ jmi²¹² pascua tya' tsá² Israel gangó¹ Jesús fu fuu²¹ li sii²¹ Jerusalén. **14** Joon inuu cwo¹ fee¹ si² do gatsee²¹i tsá² 'in 'nii¹i joo²¹ joongi 'in 'nii¹i joo'saa²¹ joongi 'in 'nii¹i maa²¹² joongi tsá² 'in née¹i li unsii²¹i cuu² tya' tsá². **15** Joon mo gani²i Jesús 'elo joon gajmaa¹a coon²¹ sii² 'e tsí³ nii²¹² loo²¹ yu'. Joon ga'woo¹mo jileei²¹ 'in taa²i co' cwo¹ do fu caluu coon¹³ jileei²¹ 'in joo'saa²¹ joongi coon¹³ joo²¹. Joongi tya' 'in unsii²¹i cuu² do gadya²o cúu¹u ni'wó³ joongi gajin¹mo mesa tya'a. **16** Joongi jin²in sii²¹i 'in tsá² 'nii²¹i maa²¹²:

—iWooi²naa' 'in no caluu! iJo jmaa²aa' 'moo¹³ inuu tya' Ñu³uu!

17 Joon gati²-tsi tsá² ngí¹i coon¹³on 'e júu³ tyú² taa¹³ ni jí² tya' Dios 'e jin²: “Áa¹mo 'iin²¹²na 'nu²u joon jo cwóo³oo wa'a jmaa¹a tsá² 'e gó² tya'a.”

18 Joon 'in tsá² seein²¹ Israel do gaunngii¹i 'ido:

—¿Ee li² lí² jmaa²'a jøø²¹øø 'e cwee¹i 'e tsáai¹-tsii¹i 'e tíi²u jmaa²'a 'elo?

19 Joon Jesús gajin²i sii²¹i 'in tsá² do:

—Xee²naa' 'e cwo¹ lo joon jee²¹² 'ni¹ jmi²¹² iun'yee¹moó tún¹.

20 Joongi gañii¹i 'in tsá² Israel do:

—Tonló¹ tsi jnúu² jiin²¹ gala'ii²¹²i 'in gajmaa¹³a 'e cwo¹ lo; ¿ti 'nugi lii¹i jmaa¹³'a jee²¹² 'ni¹ jmi²¹²?

21 Pe li' jin² Jesús cwáain¹ tya' 'e cwo¹ tsu cuerpo tya'a 'ña'o 'e 'ee¹ do. **22** 'Wii¹³ cwáain¹ la joon mo gajin¹in Jesús jee²¹² 'lii²¹² joon gati¹-tsi 'in tsá² ngí² coon¹³on 'e la lí² 'e nijin²i do jo¹o galíi²i 'e júu³ taa¹³ ni jí² tya' Dios coon¹³ 'e júu³ 'e la lí² 'e nijin² Jesús.

Jesús ñii¹o jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi tsá²

23 La 'ii²¹² taan¹in Jesús fu Jerusalén do la 'ii²¹² joon gati² jmi²¹² pascua joon fúu¹mo 'áai¹ jo¹o galíi²i 'ii. Jo¹o galíi²i coon¹³ jilaa²¹

milagro nigajmaa¹a Jesús. **24** Pe cu¹u-tsi Jesús coon¹³ 'ido tsu goon¹³ ñii¹o 'e 'i¹-tsi 'ido. **25** Jo 'in tyéen¹in jmi²¹² wa 'in jma² 'ii júu³ xiiala líi¹i tsá² tsu 'ña'o ñiñii¹i jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi tsá².

Jafee¹³i Nicodemo Jesús

3 **1** 'Yiia¹³ joon seein²¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Nicodemo, líi¹i tsá² fariseo. 'li 'in jée¹ jaain²¹ jee²¹² tsacøøi¹³ 'in tyu²u to² jee²¹² 'in tsá² Israel. **2** Joon 'in Nicodemo do ningóo¹o ngafee¹³i Jesús lí' canuu²¹. Joon nigasii²¹i:

—Tifo² tyii¹i, nee²oo'o 'e Dios gasii¹in 'nu i'e²e jna'a tsu ce jiin¹³ jaain²¹ jo lí² jmá¹ milagro la lí 'e líi¹ 'nu wa jo uncoon¹³on Dios 'nu.

3 Joon gajin²in Jesús sii²¹i 'ii:

—'E júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'nu, 'in jo liseein²¹ 'múui² jo lí² tsatáa¹i lí tyu² Dios to².

4 Joon gaunngii¹i Nicodemo:

—Pe ¿xiiala ilí² 'e liseein²¹ 'múui² jaain²¹ tsá² feei¹? ¿Ti lí² tsa'ii¹i nu tu²u sáa³a wa'a liseein²¹ tún¹?

5 Joon Jesús-gi ganii¹i:

—'E júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'nu, 'in tsá² 'in jo mo galiseein²¹ coon¹³ jmi²¹ joongi coon¹³ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios jo lí² tsatáa¹i lí tyu² Dios Jmii²¹ to². **6** Tsu tsá²-a líi¹i 'in galiseein²¹ saa³ jmi²¹ tsá² pe jileei²¹ 'in 'ii²¹i juncwii²¹ tya'a tya' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios lawa'a coon²¹ juncwii²¹ 'e cwo¹ Dios. **7** Jo tsa'goo²¹-o'o 'e fuu²¹²uu 'nu: “Jilee²¹mo 'ná¹ liseein²¹ 'múu²i.” **8** Coon²¹ tyí² 'e 'ii¹ doñixiia' joon núu²un tsá² pe jo ñi¹i tsá² xiia' najó² si xiia' tsáa¹a 'ee. La joon jon líi¹i 'in nigacwo¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios juncwii²¹ tya'a.

9 Joon gaunngii¹i Nicodemo tún¹:

—¿Xiiala ilí² 'elo?

10 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—¿Ti 'nu-u jaain²¹ tifo² jee²¹² tsá² Israel 'in tii²¹i 'áai¹ joon jo 'øøi²¹-o'o 'elo? **11** 'E júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'nu, jna'a faa¹³a'a jiin¹³ 'e née³e'e. Joon júu³ ja²mo jmoo²¹o'o jiin¹³ 'e niganee²¹e'e. Pe 'naa' jo jo¹ líi²naa' 'e sii¹³i'i. **12** Wana jo jo¹ líi²naa' 'e fuu²¹²uu 'naa' cwáain¹ tya' 'e juncwii²¹ lo, 'áai jo i'øøi²¹-oo' cwáain¹ tya' ñu'fú² fuu²¹²uu 'naa'.

13 'Ce jiin¹³ jaain²¹ jo mo ngó¹o fu ñu'fú² jiin¹³ 'ii 'in nigajgái¹ fu ñu'fú². Joon jiin¹³ jna-a 'in Ruu²¹na Tsá² 'in gacwo² ñu'fú² nigajmaa¹a la joon. **14** Joon la gasaa¹i Moisés 'in mii²¹ líi¹i ñi³ tsaa' mó² 'e jóø²i tsá² 'ii fu lí jo 'in tsá² seein²¹ wa'a un'láai² Dios 'ii, la joon jon 'ná¹ saa¹i tsá² 'in Ruui²¹ Tsá² tsaa' mó². **15** Joon jileei²¹ 'in jai² líi²i 'ii jo tee²¹i lí 'ii²¹ pe taa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo.

'Iin²¹²in Dios tsá² taain²¹² fu juncwii²¹

16 'Tsu 'áa¹mo gali'iin²¹²in Dios tsá² taain²¹² fu juncwii²¹, tsu 'wii¹³ joon gacwóo¹i 'in jaan²¹mo Jóon¹on ijúun²in 'wii²¹² tya' tsá². 'E tya' jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii jo itsáa¹a fu li 'ii²¹ pe taa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo. **17** Jo gasii¹in Dios Jóon¹on fu juncwii²¹ wa'a jmoo¹o 'ii²¹ 'e júun²in tsá², gasii¹mo wa'a jmaa¹a tiin¹³ tsá² 'wii¹³ 'ii-o.

18 'Jileei²¹ tsá² 'in jai² líi² 'in Jóon¹ Dios do, jo ijmaa¹a Dios 'ii²¹ tya'a wa'a tsáa¹a li 'ii²¹ pe tya' jileei²¹ 'in jo jai² líi² 'ii nigajmaa¹a Dios 'ii²¹ tya'a itsáa¹a li 'ii²¹ tsu jo mo galijai² líi² 'in jaan²¹mo Jóon¹ Dios Jmii²¹. **19** Nigajmaa¹a Dios 'ii²¹ itsalíin² li 'ii²¹ 'in jo jai² líi² Jóon¹on tsu 'in tsá² do jmoo¹o 'e gó². Joon mo gajó² 'e jí² 'e jai² 'e cwo¹ tsá² ñii¹i xiiala ngii¹i tyani Dios jo ga'ii²¹i 'in tsá² do 'e jí² do tsu tí²gi-tsi ngii¹i li nuu²¹ lagi li sá² jí². Joon tsu 'wii¹³ joon nigajmaa¹a Dios 'ii²¹ tya'a. **20** Jileei²¹ 'in jmoo¹o 'e gó² 'aa¹o 'e jí² do joon jo tsatyéen¹en co' 'e jí² do tsu jo 'iin²¹²in 'e liñii¹i tsá² 'e gó² jmoo¹o. **21** Pe tsatyéen¹mo co' 'e jí² do jileei²¹ 'in tí²-tsi jilaa²¹ 'e jai² tsu 'iin²¹²in liñii¹i tsá² 'e 'yaa¹-tsi Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o.

'E faa²¹a Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹ cwáai¹ tya' Jesús

22 Mo ngayuui¹³ joon, ningalíin²mo Jesús coon¹³ 'in tsá² ngi¹ coon¹³on fu li sii²¹ Judea. Joon do-o gajaan¹an coon²¹ sii¹³xu saa¹i tsá² jmii²¹. **23** Taain¹ Wó³ fu li sii²¹ Enón co' Salim. Saa¹i Wó³ jon tsá² jmii²¹ tsu 'áai¹ sá² jmii²¹ do. Joon do-o gajalíin²mo tsá² wa'a saa¹i Wó³ 'ii jmii²¹. **24** Jilaa²¹ 'elo galí² la nu'gi gataain¹³ tsá² Wó³ 'nuñí³.

25 Joon 'inlíi¹³ tsá² 'in ngii¹i coon¹³ Wó³ ga'láa² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ 'inlíi¹³ tsá² Israel cwáain¹ tya' 'e run²un tsá² jiin¹³ la tiisi². **26** Joon ngalíin², ngafee¹³i Wó³ joon gajin²in sii²¹i Wó³ do:

—Tifo² tyii¹, 'in taain¹ coon¹³ 'nu lí' ngoo¹³ jmii²¹ Jordán li 'yee²¹ 'ñi¹ joon gasii¹³i jna'a cwáain¹ tya'a; nano saa¹i tsá² jmii²¹ joon jilee²¹mo tsá² ngii¹i coon¹³on.

27 Joon jin² Wó³ sii²¹i 'ido:

—Cwó² Dios jilaa²¹ 'e sá² tya' tsá². Joon jiin¹²xu jo 'ee 'oo¹o wana jo mo cwó² Dios. **28** 'Naa' niganuu²un júu³ tyiia mo gafuu²¹²uu 'naa' júu³ coon²¹ tsáa¹ 'e jon'on jna Cristo. Jna jaain²¹ tsá² gasii¹in Dios ingí³ii tyaní¹in 'e jmoo¹³oo tsá² júu³ 'e tí² li jó¹ Cristo. **29** Joon jløø¹³moo 'e tsalíin² tsá² tsanúu²un júu³ tya' 'ido. Jmóo³-oo la jmoo¹o tsá² mo tsalíin² fu li cui² cwoo²¹ tsá². Jløø¹³mo 'in tsá² do 'wii²¹² tya' tsá² gacui² cwoo²¹. Ga'ii²¹mo 'in tsamí² do 'ii. La joon jon jna jløø¹³moo mo 'ii²¹i tsá² 'in Cristo do. **30** 'Ná²-a 'e lifeei¹gi 'ii joon jna ixaai¹gii —jin² Wó³ do cwáain¹ tya' Jesús.

Faa²¹a tsá² jiin¹³ 'e ñii¹i

Faa²¹gi Wó³ do jin²in:

31 —'In gajgái¹ fu juncwii²¹ feei¹gi 'ii²¹ lagi jilee²¹ tsá². 'In tsá² taain²¹² fu juncwii²¹ lo ñii¹o jiin¹³ 'e sá² fu juncwii²¹ lo, la joon sái¹i. Pe 'in nicwa'íi¹i ñu'fú² jgáa¹i fu juncwii²¹ feei¹gi 'ii lagi jilee²¹ tsá², **32** joon jmo¹o júu³ jai² jilaa²¹ 'e niganii²¹²in coon¹³ jilaa²¹ 'e niganúu²un. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo 'in jo¹ líi²i júu³ tya'a. **33** Pe jilee²¹ 'in 'ii²¹i júu³ tya'a jmo²o tsá² júu³ 'e júu³ jai² 'e júu³ tya' Dios do. **34** Joon 'ii 'in gasii²in Dios faa²¹a jmai² júu³ tya' Dios, tsu gacwóoi¹ Dios 'in Espíritu Tyú² tya'a 'e gasá¹i. **35** Joon 'áa¹mo 'iin²¹²in Dios Jmii²¹ Jóon¹on joon gajan²an cwoo²¹o jilaa²¹ 'e sá². **36** Jilee²¹ 'in jai² líi²i 'in Jóon¹ Dios do taa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo. Pe 'e²e Dios wúu¹ 'áai¹ jilee²¹ 'in jo 'ii²¹i Jóon¹on. Joon jo taa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo.

Jesús jin²in sii²¹i jaain²¹ tsamí² cwáain¹ júu³ tya' Dios

4 1 Galiñii¹ 'in tsá² fariseos 'e fúu¹mo tsá² gangalín² coon¹³ Jesús lagi Wó³. La joon jon fúu¹mo 'in saai¹ jmii²¹ lagi Wó³. **2** Pe tsei² jo saai¹ Jesús tsá² jmii²¹ jiin¹³ 'in ngi¹ coon¹³o 'in saai¹ tsá² jmii²¹. **3** Joon mo galiñii¹i Jesús 'elo joon gacwo'íi¹i fu li sii²¹ Judea joon itsee¹³i fu li sii²¹ Galilea.

4-8 Joon fu li ngangíi¹i 'ná¹ ngi¹i coon²¹ li sii²¹ Samaria. Joon náa¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Sicar. Joon co' joon roon¹on coon²¹ sii¹³ 'wó² 'e gacwo¹ 'líi²¹² Jacob jóon¹on 'líi²¹² Sé² calii. Joon nityí³ coon²¹ too²¹ li nisá² jmii²¹ 'e sii²¹ la sii²¹ Jacob. Jesús tyaliin¹ coon¹³ tsá² tya'a 'in ngi¹i coon¹³ 'e li tyí³ too²¹ do mo tí² tyiiañi¹ joon ni'woo²¹-o 'áai¹. Joon tsá² tya'a do nilíin² 'e fuu²¹ ni náa¹ tyan' do ningalá¹ 'e idø¹ø. Joon gacwó² Jesús caai² li tyí³ too²¹ do. La 'ii²¹² tyiin¹in joon tyá¹ jaan²¹ tsamí² seein²¹ Samaria tsacoon¹ jmii²¹ 'e tsi too²¹ do. Joon gajin² Jesús:

—Cwoo¹³xu jna jmii¹³i.

9 Joon 'in tsamí² do nigajin²in sii²¹i Jesús:

—¿Xiiala 'e mii¹³ 'nu jna jmii²¹, tsu tsá² seein²¹ Israel 'nu joon jnagi 'in seein²¹ fu Samaria?

(Joon gajin²o la joon tsu jo tyú² seein¹ coon¹³ 'in tsá² seein²¹ fuu²¹ do.) **10** Joon gañii¹i Jesús:

—Waxu' li 'nu ñi²i jilaa²¹ 'e cwo¹ Dios joon 'iin 'in mi¹ jmii²¹ líi²u, 'nu-u nogi mii¹²i jna-a joon jnagii icwo²oo 'nu jmii²¹ 'e jiin¹in.

11 Joon gañii¹i 'in tsamí² do sii²¹i Jesús:

—Tsañuu¹ jo ñi²i xiiala søø¹³ø jmii²¹ 'e tsi too²¹ no jiin¹³ 'nii²¹² jo tyan²an tsu 'o²o 'e tsi too²¹ no. ¿Xiiala icwo²o jna² jmii²¹ 'e jiin¹?

12 'Lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' 'in ningii¹i Jacob 'in gasáa¹ 'e too²¹ sá² jmii²¹ no tyi jna'a. Tsu 'e jmii²¹ sá² noo jon ga'un¹un 'ña'a coon¹³ jóon¹on joongi coon¹³ joo'núu³ tya'a. ¿Ti joon líi²u 'e feei¹gi 'nu lagi 'ii?

13 Joon gajin²in Jesús:

—Jileei²¹ 'in 'uun²¹ 'e jmi²¹ no 'in 'yá² 'unjmi²¹ mo 'i tún¹. **14** Pe jileei²¹ 'in 'uun²¹ 'e jmi²¹ cwóo³ jna jo jmi²¹² 'ya²gi 'unjmi²¹i. Tsu jmi²¹ 'e cwóo³ jna li lawa coon²¹ li nii¹³ jmi²¹ 'e li tsi alma tya'a. Joon 'e jmi²¹ 'e nii¹³ do icwoo¹o juncwii²¹ tya'a 'e seein²¹ coon²¹ tøø²mo.

15 Joon gajin²in 'in tsamí² do:

—Tsañuu¹, si cwoo¹³ jna 'e jmi²¹ no tsu joon jo 'yá²gii unjmi²¹na. Joon jo 'ná²gii yatyíin³aan jmi²¹ 'e li tyí³ too²¹ lo.

16 Joon gajin²in Jesús:

—Cwooi², cwotee²'e ñuu¹ tyi'i. Joon ñiliin¹naa' fu lo.

17 Joon ganii¹ 'in tsamí² do:

—Jo seein²¹ ñuu¹ tyiia.

Joon gajin²in Jesús:

—Jo¹o júu³ tyi'i 'e foo²¹o jo nuu¹ tyi'i seein²¹. **18** Tsu nigacu²mo cwoo¹o 'ná² naa¹³, joon 'in coon¹³on la no jon¹ ñuu¹ tyi'i 'i. 'E nija²mo 'e foo²¹o.

19 Mo ganúu²un 'in tsamí² 'e júu³ do joon gajin²in:

—Tsañuu¹, 'i¹-tsii 'e líi¹u'u jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú² tya' Dios.

20 'Lii²¹² tsacøøi¹³ tyii'i 'in galiseein²¹ Samaria gaun'goo²¹o Dios 'e moo²¹ lo. Pe 'naa', tsá² seein²¹ Israel, foo²¹ 'naa' 'e jiin¹³ fuu²¹ li sii²¹ Jerusalén li lí² un'goo²¹o tsá² Dios.

21 Joon gañii¹ Jesús:

—Jo¹ cwolii¹un jna, yá³, 'e nijatyéen¹mo tyan²an 'e un'goo²oo' Ña'ñu¹u' jo tyiin² ñiliin²naa' 'e moo²¹ lo jogi tyiin² cwolín²naa' fu Jerusalén. **22** 'Naa' tsá² seein²¹ Samaria, jo ñii²ii' 'naa' 'iin 'in un'goo²oo'. Pe jna'a né²oo'o 'iin 'in un'goo²¹o'o, tsu Dios gacwo¹o jna'a tsá² saan²¹a'an Israel 'e júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá². **23** Pe ití²-i 'ii²¹ joon 'ii²¹ joongi tí² la no wana 'e la jai² 'e un'goo²¹o tsá² Ñu¹u' iun'goo²¹o 'ii jiin¹³ coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² tya'a joongi coon¹³ 'e la jai². Tsu la joon 'iin²¹²in Ñu¹u' 'e un'goo²¹o tsá² 'ii. **24** Tsu Dios 'in Espíritu Tyú² joon tsu 'wii¹³ joon 'in un'goo²¹o 'ii ná¹ un'goo²¹o coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² tya'a joongi coon¹³ 'e la jai².

25 Joon gajin²in 'in tsamí² do:

—Jna niñi²oo ijó¹ Mesías —øøi²¹-tsi tsá² 'e Cristo do—; joon mi cwee¹i joongi ijin²in sii²¹i jna' jilaa²¹.

26 Jesús-gi gajin²in:

—Jna-a 'in fee²ee 'nu, jnagii jon fuu²¹²uu 'nu. Jna-a 'i.

27 Tsifu joon gatyaliin¹ tsá² tya'a gani'goo²¹o-tsi 'e Jesús do siin¹³in fee²¹i jaain²¹ tsamí². Pe jiin¹³ jaain²¹ jo tá²-tsi wa 'e ungi¹i 'ee 'iin²¹²in 'ido owa 'ee-gi júu³ tyaa¹ 'ido. **28** Joon 'in tsamí² do, do-o gatuu¹u tsúu¹u joon gangaa¹³mo fu 'e fuu²¹ 'ido-o. Joon ganijmaa¹³a tsá² júu³:

29 —Ñijøø²¹²i duu' jaain²¹ tsañuu¹ 'in nigasii²¹i jna jilaa²¹ 'e nigajmáa³aa. ¿Wa jon 'ino-o 'in Cristo?

30 Joon ga'woo²¹i 'e fuu²¹ do joon ganilíin² li siin¹²in Jesús. **31** La 'ii²¹² joon 'in ngí¹i coon¹³ Jesús do gamii¹i tyani 'ido, gajin²in sii²¹i 'ido:

—Tifo² tyii¹i, cøø²¹xu'u.

32 Pe joon 'ii gajin²in:

—'Óo³oo 'e døø¹³øø li 'naa' jo ñí³oo'.

33 Joon 'in ngí¹i coon¹³ 'ido gacaain¹³ 'wii²¹² unngii¹i ruu²¹i:

—¿Xufoo' seen²¹in 'in nijacon¹on 'e dø²ø 'ino 'ee?

34 Pe joon gajin²in Jesús sii²¹i 'ido:

—Mi jmáa³aa jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in 'in gasii²¹in jna joongi 'e tyee²¹ to² tya'a 'e joon lawa unñi² tyiaa. **35** 'Naa' foo²¹oo': “Ná²gi tyúuin² sii²¹ 'e joongi ilee²¹e' jilaa²¹ 'e garoo²¹”; pe jna fuu²¹²uu 'naa': tyán²duu' cwáain¹ li sijna² la gatón¹ náa² nilii²¹² coon¹on tsá². **36** Joon jilee²¹ 'in jmoo¹o to² joon coon¹o jilaa²¹ 'e garoo¹o do 'e joon 'e nicí² tya'a. Joon 'e garoo¹o do 'e coon¹on 'in tsá² do li la líi¹i 'in tsá² 'in 'ii²¹ juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo mo jai² líi² 'e júu³ tya' Dios. Joon coon²¹ la joon jløø³mo coon²¹ caan²¹mo 'in gajñí²i coon¹³ 'in gacón¹on do. **37** Tsu júu³ ja²mo 'e gasii²¹i tsá²: “In gajñí²i do jmai² tyiin²mo coon¹³ 'in gacón¹on do.”

38 Jna-a gasí²na 'naa' 'e cwotyíin²aan' 'e do li jo 'e gajñí²ii' do. In xee²¹mo gajmaa¹a to² do joon 'naa'gii' coon²¹ tyatyíin²¹oo' 'e to² nijmaa¹a 'ido —jin² Jesús do.

39 Joon fúu¹mo 'in tsá² seen²¹in 'e fuu²¹ do li tyu² to² Samaria jo¹o galí²i Jesús 'wii¹³ 'e júu³ gatya¹ 'in tsamí² do mo gajin²in: “In tsañu¹ no gajin²in jilaa²¹ 'e nigajmáa³aa.” **40** Joon mo gajalín² 'in tsá² seen²¹in Samaria do gamii¹i tyani Jesús wa iján²an 'ido coon¹³on. Joon Jesús gajaan¹an tún² jmii²¹² coon¹³ 'ido. **41** Joon fúui¹ lí¹ lí¹gi 'in jo¹ galí²i mo ganúu²un jilaa²¹ 'e jin² Jesús. **42** Joon jin²in 'in tsá² do sii²¹i 'in tsamí² do:

—Nogi jo¹o nilí²i jna'a jon' wa'a jiin¹³ júu³ 'e ni tya³ 'nu pe jna'a ninú³oo'o júu³ tya'a joon nee²oo'o 'e ja²mo Cristo 'ii 'in jmoo¹o tiin¹³ tsá² taan²¹²in juncwii²¹.

'Un'láai² Jesús jóon¹ jaain²¹ tsá² 'in 'oo¹o to²

43 Mo gangí¹i tún² jmii²¹² joon gacwo'íi¹ Jesús li sii²¹ Samaria joon gangóo¹-o fu¹ 'yúu²i fu li sii²¹ Galilea. **44** Jo gajaan¹an fuu²¹ li sii²¹ Nazaret la li 'e nigajin²in 'ña'a Jesús, “Jaain²¹ 'in tsacwo¹o júu³ tyú² jo 'ii²¹i tsagoo¹o 'ii.” **45** Joon mo gatyí¹a li sii²¹ Galilea joon 'in tsá² seen²¹in joon ga'ii²¹mo 'ido 'e tyú²-u. Tsu 'in tsá² do ni' nilíin²mo li ti jmii²¹² pascua fu Jerusalén. Joon do-o niganii²¹i jilaa²¹ 'e nijmaa¹a Jesús li ti jmii²¹² do.

46 Joon gacii¹³i Jesús, gangaa¹³i tún¹ fuu²¹ Caná náa¹ li sii²¹ Galilea. Fuu²¹ joon li nijmaa¹a jmii²¹ 'e galí¹ vino. Joon tyíin¹in fuu²¹ Capernaum jaain²¹ 'in ni'oo¹o to² fee¹ tyani² røøi¹³. Joon seen²¹in jaain²¹ jóon¹on 'in nitsaa¹³. **47** Joon mo ganúu²un 'in tsá² 'oo¹o to² do 'e nityía¹

Jesús fu Galilea, jaa¹³i fu li sii²¹i Judea, joon gangó¹o 'in tsá² do gangamii¹i tyani Jesús wa 'ii²¹i 'ido itsáa¹a fu tya' 'in tsañuu¹ do tsajmaa¹a mí¹ tya' jóon¹on 'ido. Tsu ti li ijúun¹mo 'ido. **48** Joon Jesús do gajin²in gajii²¹i 'ido:

—'Naa' jo jo¹ líi²naa' wa jo jéei¹³ gañii²¹i li² coon¹³ jilaa²¹ milagros.

49 Pe 'in tsá² 'oo¹o to² do gajin²in:

—Laa¹³xu'u góo³oo, líi³na ti jo jmaa²a feei¹-o'o 'wii²¹² tyiia wa'a tsá²a' cwojmaa¹³a mí¹ tya' yuun²¹ tyiia la nu'gi ijúun²in.

50 Joon gajin²in Jesús:

—Cwooi¹³ fu tyi'i tsu yuun²¹ tyi'i nityú¹mo.

Joon 'in tsañuu¹ do jo¹o líi²i júu³ tya' Jesús joon ganga²mo. **51** Joon ngóo¹o gatye²mo tya'a mo ga'wooi²¹ tsa'leei¹³ tya'a gangaunjiin¹ 'ii. Joon gajin²in 'in tsa'leei¹³ tya'a do:

—Nityú¹mo yuun²¹ tyi'i do.

52 Joon gaunngii¹i 'ee 'ii²¹ 'e ga'láa²i 'in jóon¹on do. Joon gajin²in 'in tsa'leei¹³ do:

—Ca mo tyíia² la ngó¹o 'iin² coon²¹ gacwó² tyíi².

53 Joon galili¹³ jmii²¹ 'in xuui²¹² do 'e 'ii²¹ joon mo gajin² Jesús do: “Cwooi¹³ fu tyi'i tsu yuun²¹ tyi'i nityú¹mo.” Joon 'ña'a 'in tsá² 'oo¹o to² do jo¹o líi²i Jesús coon¹³ 'in tsá² seein²¹ inuu tya'a.

54 'Elo galí² ti tún² milagro 'e gajmaa¹a Jesús mo tyee¹³i Galilea jaa¹³i Judea.

Gaun'láa²i Jesús jaain²¹ tsá² 'ii¹³ tá² cwoo²¹o tii²i co' li si² pila Betesda

5 **1** Mo ngayuui¹³ 'elo joon gatí² jmii²¹² tya' tsá² seein²¹ Israel joon Jesús gangó¹o tún¹ fu fuu²¹ li sii²¹ Jerusalén. **2** Ce cu² jiin²¹ 'e fuu²¹ do li goon²¹ 'yá² lí² cuun²¹² ñíi¹ 'áai¹. Joon tyí³ coon²¹ 'ooca'nú¹ fee¹ 'e sii²¹ la sii²¹ Joo'saa²¹. Joon co' joon náa¹ coon²¹ pila fee¹ 'e 'o² jmii²¹ 'e sii²¹ Betesda coon¹³ jmíi¹ 'e sii²¹ hebreo. Joon cu' li' do joon sá² 'ñá² 'ooca'nú¹ coo¹³. **3** Joon do-o teei¹³ tsatsaa¹³ fúui¹ 'e ni 'wó². Tsá² 'in tyan¹ jilaa²¹ nii² jmoowúu¹. Seein²¹ 'in tíu¹i, joongi seein²¹ 'in jluui¹³, joongi seein²¹ 'in 'íi¹ tá² cwoo²¹o tii²i. Joon 'in tsatsaa¹³ do 'in jáan¹³an ijøø²¹ 'e jmii²¹ do. **4** Joongi la coon²¹ naa¹³ jgaa¹i jaain²¹ ángel li náa¹ pila do joon jø¹ø jmii²¹ do. Joon 'in nifu 'in ga'í² tsi jmii²¹ do joon ga'láa²mo coon¹³ 'e jmoowúu¹ tyaan¹an do. **5** Joon do-o niraan¹in jaain²¹ tsá² 'in ni'oo¹o dyadya¹ tsi jná² jiin²¹ 'e nitsaa¹³a. **6** Joon mo ganí²in Jesús 'indo 'e raan¹in joon galili¹³ Jesús 'e líi¹-i nitsaa¹³a 'ido joon nigajin²in Jesús:

—¿Tí 'iin²¹²un 'láa²o?

7 Joon gañii¹i 'in tsatsaa¹³ do:

—Tsañuu¹, jo 'in seein²¹ taan²i jna tsi pila no mo jøø²¹ jmii²¹. La coon²¹ naa¹³ mo 'iin²¹²na 'úu³uu 'in xee²¹mo tsa'í² jéei¹gi lagi jna.

8 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsatsaa¹³ do:

—Ráan²un no, joon saa¹³ tyi¹ raan¹un, joon ngi² no.

9 Joon tsifu joon ga'láa²mo 'in tsañuu¹ do. Joon gasaa¹³ tyi¹ tya'a joon ga'láa² 'wii²¹² gangi¹i. Pe 'e jmi²¹² joon jmi²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², **10** joon gajin² 'in tsá² seen²¹ Israel 'in taan²¹²in do sii²¹i 'in tsá² ga'láa²i do:

—Jmi²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² no. Jo cwoo²¹i ngi²i, tyan²an tyi¹ tyi¹i.

11 Joon gañii¹i 'in tsañuu¹ do:

—'In gaun'láa²i jna joon gajin²in sii²¹i jna: “Saa¹³ tyi¹ raan¹un tsín²un joon ngi² no.”

12 Joon gaunngii¹i 'ido jin²in:

—'In gasii²¹i 'nu la joon 'e saa¹³a tyi² tyi¹i joongi ngi² no?

13 Pe 'in tsañuu¹ do jo ñii¹i 'iin 'in gaun'láa²i 'ii do tsu 'áa¹mo fúui¹ tsá² 'in taa²i do, joon Jesús ni'ngaa¹³mo. **14** Mo ngi²i joon gajii²in Jesús 'in tsañuu¹ do co' cwo¹ fee¹ do. Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Ni'láa²mo'o no, jo 'laa²¹²gi¹ si no-o gaci² jo¹gi 'e mo líi¹u'u do.

15 Joon ganga²mo 'in tsañuu¹ do ganijmaa¹³a 'in tsá² seen²¹ Israel júu³ 'e Jesús do-o 'in nigaun'láa²i 'ii. **16** Joon tsu 'wii¹³ gaun'láa²i Jesús 'in tsá² do jmi²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e joon 'áai¹ gauntyíi²in 'in tsá² seen²¹ Israel do Jesús, 'iin²¹²in jnga²mo 'ido. **17** Pe Jesús-gi gasii²¹i 'ido:

—Ñu³u gaajmaa¹a to² ca jmi²¹² no la joon jna jon jmóo³oo to².

18 'Wii¹³ joon 'in tsá² seen²¹ Israel do 'áai¹gi gali'iin²¹²in jngaa¹³i 'ido. 'iin²¹²in jngaa¹³i 'ido tsu jo gauntiin¹³in 'e ley tya' jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², joon mo gajin²in 'e Dios jmi²¹i joon gajmee¹i 'ña'a coon²¹ røø²¹mo coon¹³ Dios Jmi²¹.

To² 'e 'oo¹o Joon¹ Dios

19 Joon gajin² Jesús:

—'E júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jo lí² jmaa¹a 'in Joon¹ Dios jiin¹³ coon²¹ wa'a 'ña'a. Jmoo¹-o jiin¹³ 'e nii²¹i jmoo¹o Jmi²¹ do. Jilaa²¹ 'e jmoo¹o Jmi²¹ do jmoo¹-o jon 'in Joon¹on do. **20** Joon Dios Jmi²¹ 'iin²¹²mo 'áai¹ Joon¹on joongi 'e²o jilaa²¹ 'e jmoo¹o, joon nogi i'ee²¹gi 'e fee¹gi 'áai¹ 'e itsa'goo²¹-oo'. **21** La jmoo¹o Dios Jmi²¹ 'e jiin¹ 'lii²¹² joon cwo¹o juncwii²¹ tya'a, la joon jon 'in Joon¹on cwoo¹o juncwii²¹ tya' jiin¹³ 'in 'iin²¹²in cwo¹o. **22** Joon 'in Jmi²¹ do jo jmoo¹o 'ii²¹ tya' jiin¹³ jaain²¹ pe jiin¹³ Joon¹on do nicwo¹o 'ii²¹ 'e lí² jmáa¹a 'ii²¹ tya' jileei²¹. **23** 'E coon¹³ la joon ilitsáai¹-tsi tsá² la tsáai¹-tsi tsá² Dios Jmi²¹. Wana jo tsáai¹-tsi tsá² Joon¹on Dios Jmi²¹ joon la joon jon jo tsáai¹-tsi tsá² Dios Jmi²¹ tsu Dios Jmi²¹ gasii¹in Joon¹on do.

24 'Tsu júu³ ja²mo 'e fuu²¹²uu 'naa': Jileei²¹ 'in cón² cwáain¹ 'e fo³oo lo joongi ja²mo líi²i 'in gasii¹in jna taa²¹ juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo. Joon jo jmá¹a Dios 'ii²¹ tya'a 'e tsáa¹a li 'lii¹³ tsu jo júuin²gi, jiin¹o coon²¹ tøø²mo. **25** 'Tsu júu³ ja²mo 'e fuu²¹²uu 'naa', nogi ijó¹-o 'ii²¹ joon jmi²¹² no-o do, inú¹un 'lii²¹² júu³ tya' Joon¹on Dios joon jileei²¹ 'in ganúu²un

seen²¹mo coon²¹ tøø²mo. **26** Tsu Dios Jmii²¹ cwo¹o 'ña'a juncwii²¹ tya'a 'ña'a la joon jon Dios Jmii²¹ gacwo¹o Joon¹on 'ii²¹ 'e lisá² juncwii²¹ tya'a 'ña'a. **27** Joon Dios Jmii²¹ gacwo¹o Joon¹on to² ijmáa¹ 'ido 'ii²¹ tya' tsá² tsu Ruu²¹mo Tsá² 'ii. **28** Jo cwotya'goo²¹-oo' coon¹³ jilaa²¹ 'elo —jin²in Jesús— tsu icwá² 'ii²¹ mi nú¹un jileei²¹ 'lii²¹² júu³ tya'a **29** joon i'woo²¹i tsi 'aan¹ tya'a. Jileei²¹ 'in nigajmaa¹ 'e tyú² ijiin¹o joon iseen²¹mo coon²¹ tøø²mo; pe jileei²¹ 'in gajmaa¹ 'e gó² ijiin¹o 'e ilisá² 'ii²¹ tya'a joon tsaliin² fu li 'lii³.

To² 'oo¹o Jesús

30 'Jna, jo li¹ii jmáa³aa cwáain¹ tyiia 'ñii'a jiin¹³xu —jin²in Jesús—. Jmáa³aa 'ii²¹ jiin¹³ la to² nuu¹³oo, joon røø²¹ 'ii²¹ jmáa³aa. La joon jo jmáa³aa jiin¹³ la 'iin²¹²na 'ñii'a ná¹-a jmáa³aa jiin¹³ la 'iin²¹²in Ñu¹³uu, 'in gasii²¹in jna. **31** Jo lí² fo³oo 'wii²¹² tyiia 'ñii'a tsu jo tyiin². **32** Seen²¹mo jaain²¹gi tsá² xeei²¹ 'in faa²¹ 'a 'wii²¹² tyiia joon ñí³oo 'e jin² 'ido 'e tyiin¹³mo joon. **33** Joon 'naa' gasii²¹naa' 'in ganiunngii¹i Wó³ do cwáain¹ tyiia joon 'e júu³ gafaa²¹ 'a 'ido 'e ja²mo joon. **34** Jo 'ná¹ 'ii¹³na júu³ 'e faa²¹ 'a jaain²¹ tsá² cwáain¹ tyiia. Jiin¹³ fo³oo la joon 'e ilí² tiin¹³naa' 'wii¹³ 'e júu³ tya¹ 'a Wó³ cwáain¹ tyiia. **35** Wó³ do lí¹i lawa coon²¹ jí² 'e coo²¹ joongi jná² joo²¹. Joon 'naa'gii' galijløø¹³mo coon²¹ sii¹³xu coon¹³ 'e jí² do. **36** Pe jilaa²¹ 'e jmóo³oo 'e tyú²gi 'e joon lagi 'e júu³ tya¹ 'a Wó³. Joon jilaa²¹ 'e jmóo³oo 'e joon gajin²in Ñu¹u 'e jmáa³aa. Jilaa²¹ 'elo 'e ja²mo 'e gasii¹in Ñu¹u jna. **37** La joon jon 'in Ñu¹u 'in gasii¹in jna faa²¹o 'wii²¹² tyiia xufiin¹³ jo mo ganuu²uun' júu³ tya'a, jon'gi mo gañí² 'naa'. **38** Joon 'e júu³ tya'a jo mo gaí² tsi alma tyii' tsu jo jo¹ lí²naa' Ñu¹u do 'in gasii¹in jna. **39** 'E la joon 'naa' untsáa¹³oo' 'e Jí² tya' Dios coon²¹ ce tún² 'áai¹ tsu 'i¹-oo' jee²¹² joon ityii²aa' juncwii²¹ tyii' itaa²¹ coon²¹ tøø²mo pe la jee²¹² joon gatí² unní²ii' li faa²¹ 'a cwáain¹ tyiia. **40** Joon 'naa' jo 'iin²¹²naa' 'wa' iliin²naa' jna i'ii¹³naa' 'e juncwii²¹ do. **41** 'Jna røø²¹ náa¹ tyiia wana tsáai¹-tsi tsá² jna owa jo tsáai¹-tsi tsá² jna 'ee. **42** Pe jna, cwii¹mo 'naa', joon ñí³oo 'e jo 'iin²¹²naa' Dios Jmii²¹. **43** Jna nigoo²¹²oo cwáain¹ tya' Ñu¹³uu pe 'naa' jo ga'ii¹³naa' jna. Pe wa'a cwée¹i jaain²¹ 'in xeei²¹ 'in jó¹o cwáain¹ tya'a 'ña'a joon 'ii¹³mo' 'i. **44** ¿Xiiala jo¹ iliin¹ 'naa' jiin¹³ la 'e tsáai¹-oo' yaanaa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'? Joon jo cón² 'naa' cwáain¹ wa'a jløø¹³mo Dios cwáain¹ tyi'naa'. **45** Jo jmáa³aa tsaa² tyii' tyani Ñu¹³uu. Moisés, 'in jo cu²-oo' coon¹³, 'ii' 'in cwo¹ 'naa' tsaa². **46** Wana jai² lí²naa' 'e gajin² Moisés, la joon jon jo¹o ilíin²naa²¹ jna tsu jí² gajmaa¹ 'a Moisés do faa²¹ 'a cwáain¹ tyiajna. **47** Pe wa jo jo¹ lí²naa' 'e jí² gajmaa¹ 'a Moisés, ¿xiagi la jo¹ ilíin²naa' júu³ 'e fuu²¹²uu 'naa'?

Cwo¹o Jesús 'ná² mil tsá² 'e dø¹ø

6 1 Mo gangii¹i 'elo gangóo¹o Jesús fu li 'ngoo¹³ tyíia¹ sii²¹ Galilea, sii²¹ jon Tiberias. 2 Joon 'áai¹ fúui¹ tsá² ngalíin²in ciin²¹gi tsu goon¹³ niní² jilaa²¹ milagro joongi niun'láa²i tsá² 'in tsaa¹³. 3 Joon nigasóo²o Jesús coon²¹ moo²¹ joon do-o gacwó² coon¹³ tsá² 'in ngi¹ coon¹³on. 4 Joon ti li tí² jmii²¹² pascua tya' tsá² Israel. 5 Joon mo gajóø² Jesús joon ganí² tsá² fúui¹ 'in jalíin² caluu joon gasii²¹i Lii²¹²:

—¿Xiia 'e tsalaa²¹²a' 'e dø¹ 'in tsá² fúui¹ no?

6 Jesús gasii²¹i Lii²¹² do la joon tsu 'iin²¹²in litsáai¹-tsi 'ee ijin¹² Lii²¹², tsu 'ná'a Jesús niñii¹o xiiala ijmáa¹a. 7 Joon gajin¹² Lii²¹²:

—Jo leen²¹in cuu² jiin¹³ 'e 'lee¹³i tsá² tya' jí² jñéi¹ sii²¹ wa 'e li 'laa²¹²a' 'iñi¹ dø¹ 'in tsá² no fiin¹³ jmai¹²xu 'e tií²xu la jaain²¹ tsá².

8 Joon jaain³¹ 'in ngi¹ coon¹³on do, 'in sii²¹i Dñi³, ruu²¹i Simón Pedro, gajin¹²in:

9 —Lo-o siin¹³ jaain²¹ xuui²¹² 'in san¹² 'ná² 'iñi¹ joon gáí¹gi joo²¹ taai² jmii²¹. Pe jo li tsanúu²un 'elo tya' 'in tsá² fúui¹ lo.

10 Joon gajin¹² Jesús sii²¹i 'in tsá² ngii¹i coon¹³:

—Síi¹³ii' 'in tsá² no cwocwaa²¹a.

Joon 'áai¹ sá² ñii²¹ do joon gacwó²o 'in 'ná² mil tsá². 11 Joon ga'ii²¹i Jesús 'e 'iñi¹ do. Gacwo¹o 'maai¹³ Dios joon mo ngayuui¹² joon gacwo¹o 'in coon¹³on do. Joon 'in tsá² do gajmaa¹a jmai¹²xu cwo¹o 'in tsá² fúui¹ 'in née¹i do. Joon la joon jon gajmaa¹a jmai¹²xu 'in joo²¹ taa²i jmii²¹ do. Cwo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in do. 12 Joon mo garó¹i tu¹² 'ido joon gajin¹²in Jesús sii²¹i 'in ngii¹i coon¹³on:

—Ngíi¹³ii' jee²¹² tsá² no, tyiin²aan' jilaa²¹ 'e gasá¹i joon jo tsa'íi¹ jiin¹³xu.

13 Joon gacoon²¹o, joon 'e 'no¹² 'e gasá¹i tya' 'e 'ná² 'iñi¹ do garó¹mo dyatún² mií'tó³. 14 Joon mo ganí² 'in tsá² do 'e milagro do 'e gajmaa¹a Jesús, joon gajin¹²in:

—'In tsañuu¹ no 'e la ja¹²mo 'in 'ná¹ ijó¹o ni cwoo¹³ juncwii²¹ cwo¹o júu³ tyú² tya' Dios.

15 Pe joon galili¹³i Jesús 'e 'iin²¹²in 'in tsá² do 'e tøø¹ø 'ido tyitsaa²¹mo wa iliin¹in 'ido røøi¹³ tya'o, joon gajeen²¹mo Jesús 'ná'o tún¹ jee²¹² moo²¹.

Ngii¹i Jesús ni jmii²¹

16 Joon mo canuu²¹ 'in tsá² 'in ngi¹ coon¹³ Jesús gajgá¹mo fu li náa¹ tyíia¹ do. 17 Joon gangatáa¹i tsi coon²¹ barco joon gata¹²mo fu¹ itaan¹in li 'ngoo¹³ tyíia¹ do li sii²¹ Capernaum. Joon 'aa²¹ mo niniuu²¹mogi joon jo mo tyee¹³mogi Jesús. 18 Joon garóon²on coon²¹ tyí² tá² 'áai¹ joon gajnáa¹a jmii²¹ tsaa' barco. 19 Joon mo ningó¹o jiin¹³ 'ná² si jnúu²

kilómetro ni jmi²¹ joon ganí²mo Jesús 'e nijó¹-o jatyéen¹in tyan' li ngó¹on barco. Joon gafoo¹³mo. **20** Pe Jesús gajin²in sii²¹i 'ido:

—Jna-a lo. Jo jmoo¹oo' 'goo²¹oo'.

21 Joon jløø¹³mo 'in tsá² do ga'ii²¹mo Jesús tsi barco do. Joon la 'ii²¹² do-o tyalín²mo 'wó² tyuun²¹ li 'ná² li nitsalín² do.

'Naa²i tsá² Jesús

22 Mo gajná² joon 'in tsá² gajan¹an li' la 'ngoo¹³ tyíia¹ do galili²i 'e 'in tsá² ngi¹i coon¹³on do-o gacón² 'e barco do tsu jiin¹³ do-o 'e barco 'e sá². Joon gañii¹i 'e jo gangó¹on Jesús coon¹³ 'ido. **23** La 'ii²¹² joon gatyali² barcos xiia²¹ taa²i tsá² 'in jalín² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Tiberias tyan'an li gacwo¹ Jesús 'maai¹³ Dios cwáain¹ tya' 'iñi¹ gagøø²¹ø 'in tsá² do.

24 Joon mo galili¹³ 'in tsá² do 'e jo taan¹in Jesús jon'gi tsá² tya'a taan²¹²in joon gangataa²mo tsi barco do joon gangalín²mo jon fuu²¹ li sii²¹ Capernaum ganga'nee¹³i Jesús.

Lawa 'í² 'e gø¹³ tsá² cwo¹o waa²¹ pí² tya' tsá² la joon jon Jesús cwoo¹o fu juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo

25 Joon mo gatyaliín² li 'ngoo¹³ tyíia¹ do joon gatsee²¹i Jesús joon gaunngii¹i:

—Tifo² tyii¹i, ðliigi gacwe²o'o lo?

26 Pe Jesús-gi gajin²in:

—'E ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'naa²¹naa' jna tsu gatyee²¹oo' ce rø¹i tuu¹uu' jon'gi wa 'wii¹³ 'øøi²¹-oo' 'e li² milagro gajmáa³aa do. **27** Jo jmaa²aa' to² wa 'ná¹ 'e jnaa¹aa' 'e cøø²øø' 'e tyá² jmoono pe jmaa²aa' to² tya' 'e jnaa¹aa' juncwii²¹ tyii¹ 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. Joon jna-a, Ruu²¹na Tsá² cwó³oo 'e juncwii²¹ do tsu coon¹³ 'e li² milagro 'e jmóo³oo do jmaa¹a Dios Jmii²¹ júu³ 'e jmoo³oo to² 'e tyu²u.

28 Joon gaunngii¹i 'in tsá² do:

—Wa'a jmó²o'o to² tya' Dios, ð'eegi 'ná² jmaa²¹a'a?

29 Joon gañii¹i Jesús:

—'E 'ná¹ jmaa²aa' to² tya' Dios 'e jo¹o liin¹naa 'in gasii¹in Dios Jmii²¹.

30 'I-gi gaunngii¹i:

—'Ee li² cwee¹i 'e jmaa²a jøø²¹øø tsu joon jo¹ lii¹na'a 'nu? 'Ee 'e jmaa²a? **31** 'Li²¹² tsacøøi¹³ tyi' 'in ningii² gagøø²¹ø 'e sii²¹ maná coon²¹ cwoo¹³ li tyuun²¹. Jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios: “Dios gacwo¹o 'in tsá² do 'iñi¹ jó¹o fu ñu'fú².”

32 Joon gañii¹i Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa': Jon' Moisés 'in gacwo¹ 'naa' 'e 'iñi¹ jó¹o fu ñu'fú², pe Ñu³oo 'in gacwo¹ 'naa' 'e 'iñi¹ la jai² 'e jó¹o fu ñu'fú².

33 Tsa 'e 'iñi¹ 'e cwo¹ Dios Jmii²¹ 'e gajgó¹ fu ñu'fú² joon, 'e 'iñui¹ do-o 'e cwo¹ fu juncwii²¹ tya' tsá².

34 Joon 'in tsá² do gajin²in sii²¹i Jesús:

—Tsañ¹, cwoo¹³ jna'a coon²¹ tøø²mo 'e 'iñi¹ no.

35 Joon Jesús-gi gajin²in:

—Jna-a 'e 'iñi¹ no 'e cwo¹ juncwii²¹ tya' tsá². Joon jileei²¹ 'in uncaan²¹in coon¹³ jna jo jmi²¹² 'yá² un'áa¹i joongi 'in jo¹ lí²i jna jo jmi²¹² 'yá² unjmú¹i. **36** Pe jiin¹³ la 'e nifuu²¹²uu 'naa', jo jo¹ lí²naa' jna xufiin¹³ wa niñii¹ii'. **37** Jileei²¹ 'in gacweei¹² 'Ñu¹³ jna inuncaan²¹in coon¹³ jna joon jileei²¹ in uncaan²¹in coon¹³ jna jo 'woo²na fu caluu. **38** Tsu jo gó²oo ni cwoo¹³ juncwii²¹ wa'a 'e tyu¹³ to² 'ñii'a, gagó³oo ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'e jmáa³aa jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in 'in gasii¹in jna. **39** Joon 'e 'iin²¹²in 'Ñu¹³ 'in gasii¹in jna 'e jo tsa'í¹i jiin¹³ jaain²¹ 'in nigacwoo¹³i jna. Iin²¹²in 'e jmáa³aa jiin¹in 'in tsá² do mi ti jmi²¹² li gatséi¹. **40** Jiin¹³ 'e 'iin²¹²in 'in gasii¹in jna 'e jileei²¹ 'in jøø²i jna, Jóon¹on Dios jna, joongi jo¹o lí²i jna, itaa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo. Joongi jna-a jmáa³aa ijiin¹o mi ti jmi²¹² li gatséi¹.

41 Joon coon¹³ 'e júu³ tya' Jesús lo ga'láa² 'in tsá² Israel do 'wii²¹² gasii²i cwáain¹ tya' Jesús 'e 'wii²¹² gajin²in: “Jna-a 'e 'iñi¹ 'e gajó² ñu'fú².” **42** Joon gajin²in 'in tsá² do:

—Ino-o Jesús jóon¹on José. Cwii¹mo' jmi²¹i joongi cwii¹mo' sáa³a. ¿Xiiala li 'e jin²in 'e gajgáa¹i ñu'fú²?

43 Joon Jesús gasii²¹i 'ido:

—Jo sii¹³naa' jee²¹² yaanaa' cwáain¹ tyiajna. **44** Jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin uncaan²¹in coon¹³ jna wa jo 'iin cwoo¹³i 'Ñu¹³ jna. Joon jna-a jmáa³aa ijiin¹in mi ti jmi²¹² li gatséi¹. **45** Jee²¹² jí² tya'a 'e gajmaa¹a 'in tsá² cwo¹o júu³ tyú² tya' Dios calii 'e 'e jin¹: “Dios i'e²e jileei²¹ tsá².” La joon jileei²¹ 'in nuu¹u júu³ tya' 'Ñu¹³ jna joon galicwii¹mo, joon 'ii 'in tsá² in uncaan²¹in coon¹³ jna².

46 'Jiin¹³ jaain²¹ tsá² 'in taan²¹²in ni cwoo¹³ juncwii²¹ jo mo ganii¹in Dios Jmi²¹. Pe seein²¹ jaan²¹mo 'in gajó² fu ñu'fú² jiin¹³ 'ii niganii¹in Dios Jmi²¹. **47** 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa'; 'in jai² lí²i jna 'oo¹o juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. **48** Jna-a 'e 'iñi¹ 'e cwo¹o fu juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. **49** 'In 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyii' 'ii 'in gagøø²¹ø 'e sii²¹ maná fu cwoo¹³ tyuun²¹ do joon jo gasi'neei¹³ gajún¹mo. **50** Pe jna fo³oo cwáain¹ tya' 'e 'iñi¹ 'e gajó² fu ñu'fú², joon jileei²¹ 'in gagøø²¹ø 'e 'iñi¹ do jo júun²in. **51** Joon jna-a 'e 'iñi¹ do 'e cwo¹o juncwii²¹ tya' tsá² 'e gajó² fu ñu'fú². Joon jileei²¹ 'in gø²ø 'e 'iñi¹ lo taa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo. Joon 'e 'iñi¹ icwóo³oo lo, 'ñii'a lo. Icwóo³oo 'wii²¹² tya' jileei²¹ 'in taan²¹²in ni cwoo¹³ fu juncwii²¹ 'e lí² sá² juncwii²¹ tya'a —jin² Jesús.

52 Joon ga'láa² 'in tsá² Israel 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i, jin²in:

—¿Xiiala icwo¹i 'ña'a ityee³ jna' 'ii?

53 Joon gajin²in Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', wa'a jo cøø¹³øø' 'naa' 'iñi¹ ngu¹ Ruu²¹i Tsá², joongi wa'a jo 'úu¹³uu' jmi¹ 'øø²i jo sá² juncwii²¹ tyii'. **54** Pe jileei²¹

'in gø¹² 'iñi¹ ngúu³uu joongi 'in 'uun²¹un jmi¹ 'øø²na taa²¹ juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo. Joon jna-a jmáa³aa ijiin¹in mi ti jmi²¹² li gatséi¹. **55** Tsu ngú¹ taan²na joongi coon¹³ jmi¹ 'øø²na 'e la ja²mo cwo¹o 'waa²¹ pí² tya' tsá². **56** Joon jileei²¹ 'in gø¹² ngú¹ taan²na joongi 'uun²¹un jmi¹ 'øø²na incaan²¹in coon¹³ jna, joongi jna coon¹³ 'ii. **57** Joon Ñu¹u', 'in gasii²¹in jna sá²-a juncwii²¹ tya'a, joon 'ii-o cwo¹o jna juncwii²¹ tyiia. La joon jon jna jileei²¹ 'in 'ii²¹ 'waa²¹ pí² tyiia cwo²oo juncwii²¹ tya'a joon. **58** Fo³oo cwáain¹ tya' 'e 'iñi¹ 'e gajó² fu ñu¹fú². Joon 'e 'iñi¹ no jo li la li 'e sii²¹ maná 'e gagøø²¹ 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyii' 'in ningíi²¹, gagøø²¹o 'e maná do pe jo gasi'neei¹² jún¹mo. Pe 'in gø¹² 'e 'iñi¹ 'e fuu²¹²uu 'naa' lo itaa²¹ fu juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo 'i —jin¹² Jesús.

59 Jesús ga'ee¹ 'e 'e júu³ lo 'e la caan²¹in tsá² inuu cwo¹ sinagoga 'e si² coon²¹ fuu²¹ li sii²¹ Capernaum.

Júu³ tya' 'e seein²¹ tsá² coon²¹ tøø²i

60 Joon mo ganúu²un tsá² 'e júu³ lo joon fúu¹mo 'áai¹ 'in ngi¹ coon¹³ Jesús jin²in:

—'Wúu¹mo 'áai¹ 'ii²¹ tsá² 'e júu³ lo. ¿'lin in unjii² 'e júu³ lo?

61 Joon galili¹³ Jesús 'e júu³ sii¹i 'in tsá² do joon gaunngii¹i sii²¹i 'ido:

—¿Ti jo tí²-oo' 'e júu³ tyiia lo? **62** ¿'Ee i¹i'-oo' wa'a ñii¹ii' 'in Ruu²¹i Tsá² sóo²o fu ñu¹fú² li mo tyiin¹in la jéei¹? **63** 'E cuerpo tya' tsá² jo to² 'íi³in 'e joon, jiin¹³ espíritu tya' tsá² 'e taa²¹ juncwii²¹ tya' coon²¹ tøø²mo. Joon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios cwo¹o juncwii²¹ tya' espíritu tya' tsá². Joon 'e júu³ fuu²¹²uu 'naa' lo cwáain¹ tya' 'e espíritu do. Joon coon¹³ 'e júu³ fo³oo lo lí²-i cwo¹o juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. **64** Pe seen²¹mo jee²¹² 'naa' 'in jo jo¹ líi²i —jin¹² Jesús.

Tsu ñii¹i Jesús ca la mo 'wiin²¹² 'iin 'in jo jo¹ líi²i 'ii joongi ñii¹o 'iin 'in 'ñii¹i 'ii. **65** Joon gajin²in sii²¹i 'in tsá² do:

—'Wii¹³ joon nifuu²¹²uu 'naa' 'e jiin¹³ jaain²¹ jo lii¹ uncaa²¹in coon¹³ jna wa'a jo 'in mo cwóo¹i Ñu¹u' jna.

66 Mo ngíi²i gajin² Jesús 'e júu³ lo, fúu¹mo 'in tsá² 'in la mo ta ngi¹i coon¹³on gatíuu²mo 'ii, joon jo ngi¹gi 'ido coon¹³on. **67** Joon gaunngii¹i Jesús sii²¹i la ji dyatuuin¹ tsá² tya'a do:

—¿Ti 'iin²¹²naa' cwoliin¹naa' jon?

68 Pe joon gajin² Simón Pedro:

—Ña'ñu¹u', ¿iin coon¹³ tsaa²¹a'a? Jiin¹³ júu³ tyi'i no 'e cwo¹ juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. **69** Joon jna'a jo¹o nilí³na'a 'nu joon ne²oo'o 'e 'nu-u Cristo, Jón¹on Dios Jmi²¹ 'in seein²¹ coon²¹ tøø²mo.

70 Joon Jesús gajin²in:

—Xufiin¹³ 'ñiia'oo nigatyi²moo 'naa' ji dyatuuin¹ 'naa' pe jaain²¹ 'naa' líi¹i 'in 'lii³mo.

71 Faa²¹ a Jesús cwáain¹ tya' 'in sii²¹ Judas Iscariote, jóon¹ on Simón, tsu 'ii in'ni¹ i Jesús ciin²¹ gi. Ijmáa¹ a la joon xufiin¹³ líi¹ i tsá² tya' Jesús jee²¹² 'in dyatuuin¹ do.

Ruu²¹ i Jesús jo jai² líi²¹

7 1 Mo ngayuui¹³ gajin² Jesús 'e júu³ lo joon gangii¹ i la caain²¹ Galilea. Jo 'iin²¹² in ján² coon²¹ li sii²¹ Judea tsu 'in tyu² to² tsá² Israel 'iin²¹² in jnga² mo 'ido. 2 Joon tsu 'wii¹³ ti li ti jmi²¹² tya' tsá² Israel 'e sii²¹ 'e jmi²¹² jon¹ tsá² tsi 'nú¹ nuu²¹, 3 'in ruu²¹ i Jesús gajin² in sii²¹ i 'ido:

—Jo jon³ on lo, cwoo¹ i fu Judea 'e coon¹³ la joon 'in ngí¹ i coon¹³ 'nu 'in taan²¹² in lijøø²⁰ jilaa²¹ 'e jmoo²¹ o. 4 Joon wana 'iin²¹² un 'e li cwii¹ in tsá² 'nu jo jmaa²¹ a milagro tyi¹ i li 'uui²¹. Jmaa²¹ a li jøø²⁰ jileei²¹ tsá² wana ijmaa²¹ a milagro.

5 Jin² ruu²¹ i la joon tsu jo jo¹ líi²¹ ruu²¹ i 'ii. 6 Joon gajin² Jesús sii²¹ i 'ido:

—Jo mo ti 'ii²¹ tyiia, pe tyi'naa' jmoo²¹ joon²¹ coon²¹ hora 'e tyú² -u. 7 'In tsá² taan²¹² in juncwii²¹ jo 'ee¹ i 'naa' pe 'ee¹ mo jna tsu jna-a jmoo³ oo júu³ røø²¹ 'e jilaa²¹ 'e jmoo¹ o jmai² 'e gó². 8 Cwoliin² naa' fu li ti jmi²¹² tsu jna jo ní³ ii tsu jo mo gatséi¹ cwáain¹ tya' 'ii²¹ tyiia.

9 Joon mo ngayuui¹³ gajin² in 'elo, gajan¹ o coon²¹ li sii²¹ Galilea.

Jesús 'e² e tsá² li ti jmi²¹² 'e sii²¹ i jmi²¹² 'e jon¹ on tsá² tsi 'nú¹ nuu²¹

10 Pe mo ngayuui¹³ gangalín² in ruu²¹ i Jesús, Jesús gangó¹ o ciin²¹ mo fu li ti jmi²¹² do. 'Uun²¹ mo tyí¹ a, jo gangii¹ i jee²¹² tsá². 11 Joon 'in tsá² Israel do 'áa¹ mo 'naa¹ i 'ido 'ii jee²¹² li ti jmi²¹². Jin² in:

—¿Xiiafu tyee¹ i 'in tsañuu¹ no?

12 Joon jee²¹² 'in tsá² taan²¹² in li ti jmi²¹² do 'áa¹ mo síi¹ i cwáain¹ tya' Jesús do. 'Inlíi¹³ jin² in: “Jaain²¹ tsañuu¹ 'in tyú¹ mo 'ino.” Pe 'inlíi¹³ gi jin²: “Jon¹ 'in tyú¹ no, tsu 'in coon²¹ on tsá² too² 'ino.”

13 Pe jiin¹³ jaain²¹ jo faa²¹ a jná² nii² in 'wii²¹² tya' 'ido, tsu 'wii¹³ gøø²¹ mo 'in tyu² to² tsá² Israel do.

14 Joon jmi²¹² do ningó¹ o coon²¹ tsa¹ mo ga'í² Jesús inuu cwo¹ fee¹ si² do, joon galáa² 'wii²¹² 'e² e tsá² júu³ tyú². 15 Joon 'áai¹ ninga'goo²¹ -tsi 'in tsá² tyu² to² Israel do joon gajin² in:

—¿Xiiala li 'e galitii²¹ i 'in tsañuu¹ no jilaa²¹ 'e jin² in no, tsu jo mo gauntsáa¹ a?

16 Joon Jesús-gi gañii¹ i:

—Jilaa²¹ 'e 'ée³ ee lo jon' 'e tyiia lo tsu 'e tya' 'in gasii¹ in jna. 17 Joon wa 'iin²¹² in jaain²¹ tsá² jmáa¹ a la to² tyu² Dios Jmii²¹, joon ilíni¹ i 'e 'ée³ ee lo júu³ tya' Dios si 'e fo³ oo la 'øøi²¹ -tsii 'ñii¹ a 'ee. 18 'In faa²¹ a jilaa²¹ 'e 'øøi²¹ -tsi yaai 'e la joon wa' 'e un'goo²¹ o tsá² 'ii-o. Pe 'in faa²¹ a

'wii²¹² tya' 'inxeei²¹ 'e un'goo²¹o tsá² 'in gasii¹in 'ii-o infaa²¹a 'e la ja²mo jo júu³ tajuu²¹ lí².

19 'Moisés gacwo¹ 'naa' 'e ley do, ¿ja jo? Pe jiin¹³ jaain²¹ 'naa' jo gauntiin¹³naa' 'e ley do. ¿'Ee lí' 'iin²¹²naa' jngaa¹³naa' jna?

20 Joon 'in tsá² taan²¹²in do gañii¹i:

—'In 'lhi³mo 'yuui² alma tyi'i. ¿'lin 'iin²¹²in jngai² 'nũ?

21 Joon gajin² Jesús:

—Gajmáa³aa coon²¹ milagro jmii²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e joon ni'goo²¹-oo' jilee²¹naa'. **22** Moisés do gacwo¹o 'naa' 'e tii² 'e nisii²¹ jee²¹² 'naa' 'e sii²¹ circuncisión (pe jon' 'ña'a Moisés gasi²¹i tii², 'lii²¹² tsacøøi¹³ tya'a 'in ningí²mo gasii²¹ 'e tii² do). Tsu 'wii¹³ joon jmoo² 'naa' 'e tiisi² no mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². **23** Joon 'naa' 'e untiin¹³naa' 'e ley tya' Moisés jmoo²oo' lí² xuui²¹² tsañuu¹ 'e sii²¹ circuncisión xufiin¹³ jmii²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Wa 'naa' jmoo²oo' la joon jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², ¿'e lí' jmoo²oo' 'nii²¹-oo' tyiia 'wii¹³ gaun'láa²na jaain²¹ tsañuu¹ jmoowúu¹ 'e tyaan¹an jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²? **24** Jo cwojmaa²aa' 'ii²¹ jiin¹³ la 'øøi²¹-oo' yaanaa'. Mo jmoo²oo' 'ii²¹, cwojmaa²aa' coon²¹ tsáa¹.

Jesús faa²¹a xiiafu nijaa¹³i

25 Joon 'inlfi¹³ 'in taan²¹²in Jerusalén do ga'láa² 'wii²¹² unngii¹i, jin²in:

—¿Tí jon' 'ino 'in 'naa¹i 'ido 'e jngaa¹³i? **26** No siin¹³in faa²¹a jee²¹² tsá² jná² nii²mo joon jiin¹³ jaain²¹ jo 'in sii²¹ 'ii. Xufoo³ líi²i tsaa²to² 'e 'ino-o Cristo 'in gasii¹in Dios Jmii²¹. **27** Pe jna' ne²o' xiiafu lí gajó² 'in tsañuu¹ no pe mi jó¹ Cristo jiin¹³ jaain²¹ jo 'in ñi¹i xiiafu lí jó¹o, —jin² 'in tsá² do.

28 Joon mo ganúu²un Jesús 'elo lí siin¹³in 'e²e tsá² júu³ tyú² inuu cwo¹ fee¹ do, joon gafaa²¹a tá², jin²in:

—¿Tí jo¹ 'e cwii¹mo 'naa' jna? ¿Tí jo¹ ñí²oo' xiia'fu lí gó³oo? Jo mo gó³oo 'wii²¹² tyiia 'ñii'a. Pe gó³oo to² tyu² jaain²¹ 'in ja²mo seen²¹, 'in jo cwii¹naa'. **29** Pe jna, cwii¹moo tsu gó³oo fu lí tyiin¹in joongi 'ii-o sii¹in jna —jin² Jesús.

30 Joon 'iin²¹²in 'in tsá² do saan¹mo 'ii tsajée¹i fu 'nũí³. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo gason¹ tya'a tsu jo mo gatí² 'ii²¹ tya'a. **31** Pe fúu¹mo 'áai¹ 'in jo¹o galí² 'ii. Joon gafaa²¹a 'ido jin²in:

—'Láai² milagro jmaa¹a 'in tsañuu¹ no. ¿Tí 'ná¹ jmá¹a Cristo mi jó¹o 'láai²gi milagro lagi 'in tsañuu¹ no? Jo 'ná¹ líi²na'a. Líi²na'a 'e Cristo 'ino.

Coon²¹ poo²¹² tsá² sii²¹ fariseo sii¹in 'ii¹³ moyóo¹³ 'in taa²-i cwo¹ fee¹ do tsaseen¹³in Jesús

32 Joon mo ganúu²un 'in tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹i fariseo 'e faa²¹a tsá² cwáain¹ tya' Jesús gasii¹i røø²¹ coon¹³ 'in tyu² to² untsá² do 'e sii¹in 'ii¹³

moyóo¹³ 'in taa²i cwo¹ fee¹ do tsaseen¹³ in Jesús. **33** Joon gajin² in Jesús:

—Taain²¹² taa coon¹³ 'naa' coon²¹ ca tá² joon mi yuui¹³ joon nii¹³ moo tún¹ fu li tyín¹ in 'in gasii¹ in jna. **34** Joon 'naa' i'naa¹³ moo' jna pe jo tyee¹ naa' jna tsu jo li tyalín² naa' fu li nii¹³ na.

35 Joon gacáin¹ unngii¹ i ruu²¹ i 'in tyu² to² tsá² Israel do, jin² in:

—¿Xiiafu li tsei² 'ino 'e jo tyee¹ na'? Wa jo tsáa¹ a 'ino fu li taan²¹² in tsá² Israel jee²¹² tsá² faa²¹ a jmíi¹ griego, joon i'e² e 'in tsá² faa²¹ a jmíi¹ griego júu³ tya'a. **36** ¿Ee 'øøi²¹ -tsi 'e gasii²¹ i jna' 'e 'nee¹³ na' joon jo tyee¹ na' tsu jo li tsaa²¹ a' xiiafu li tsáa¹ a?

Júu³ tyú² tya' 'e juncwii²¹ icwo¹ o Espíritu Tyu

37 'E jmii²¹² tyiin² gi la jee²¹² jilaa²¹ 'e li gatséi¹ 'e jmii²¹², joon jmii²¹² joon garoon¹ on Jesús gafaa²¹ a tá², jin² in:

—Wana 'in 'i¹ -tsi 'e licwii¹ in Dios Jmii²¹ lawa jaain²¹ tsá² 'in unjmuu² i 'áai¹ 'i¹ -tsi 'e tyee¹³ i li sá² jmii²¹ 'ná¹ 'e jai² líi² i jna. Joon lawa tsá² 'in ga'un² un jmii²¹ tyú² -u 'íi¹ -tsi la joon jon 'in jai² líi² i jna tyú² i'íi¹ -tsi 'e licwii¹ in Dios. **38** Tsu tya' jileei²¹ 'in jai² líi² i jna ilí² tya'a la lí¹ 'e jin² ni jí² taa¹³ júu³ tyú² tya' Dios 'e jin²: “Alma tya' 'in jai² líi² i ilí² lawa coon²¹ jmii²¹ fee¹ 'e nii¹³ coon²¹ tøø² mo. Joon la cwaa¹ a ti' jmii²¹ do 'e cwaan²¹ mo jilaa²¹ nuu²¹ la joon jon 'e jmii²¹ nii¹³ alma tya' tsá² icwo¹ o juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø² mo.”

39 Coon¹³ 'e la joon 'øøi²¹ -tsi 'e faa²¹ Jesús 'e i'ii²¹ i 'in tsá² jai² líi² i 'ii 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Tsu 'in Espíritu Tyú² do jo mo ga'í¹ i alma tya' 'in jai² líi² i 'ii tsu jo mo júin¹ Jesús wa' 'e 'ii²¹ i 'e 'ya² gi tya'a 'e cwo¹ o Dios Jmii²¹ 'ii.

Jileei²¹ tsá² jmai² tyii² mo 'i¹ -tsi 'wii²¹² tya' Jesús

40 'Inlíi¹³ jee²¹² 'in tsá² do mo ganúu² un 'e júu³ lo, joon gajin² in:

—'E ja² mo 'ino 'in tsañuu¹ 'in 'ná¹ jó¹ cwo¹ o júu³ tyú².

41 'Inlíi¹³ gi jin² in:

—Cristo no.

Pe 'in xeei²¹ gi gañii¹ i:

—¿Xiiala cwoo¹ i 'e Galilea 'e jó¹ Cristo? **42** Ni jí² tya' Dios faa²¹ a 'e jún² tya' 'líi²¹² røøi¹³ David Cristo. Joon wa'a jún² tya' David 'ná² -a liseein²¹ Belén li galiseein²¹ David do.

43 La joon gaxé¹ i tsá², galí² tsá² coon²¹ tún² poo²¹² 'wii²¹² tya' Jesús.

44 'Inlíi¹³ 'iin²¹² in tøø¹ 'ido 'nuñí³ pe jiin¹³ jaain²¹ jo gasan² nii 'ido.

'In tíi² i to² do jo jai² líi² i Jesús

45 Joon 'in 'ii¹³ moyóo¹³ taai²¹² cwo¹ fee¹ ngalín² tún¹ fu li née¹ i 'in fariseos do coon¹³ 'in tsá² tyu² to² untsá², joon 'in née¹ i do sii²¹ i 'ii¹³ moyóo¹³:

—¿'Ee li' jo té²ee' 'ido?

46 Joon gañii¹ 'in 'ii¹³ moyóo¹³ do:

—iJiin¹³ jaain²¹ jo mo gafaa²¹ a la lí¹ 'e faa²¹ 'in tsañuu¹ no!

47 Joon gajin² 'in 'in tsá² fariseos do sii²¹ 'ii¹³ moyóo¹³:

—¿Tí gacwoo² yaanaa' con² 'ido 'naa' too²? **48** Ce jiin¹³ jaain²¹ tsacøøi¹³ 'in tyu² to² jna' jo jo¹ mo galíi², jon'gi tsá² fariseos do jo¹ líi². **49** Pe jiin¹³ tsá² 'in jo cwii¹ 'e ley do ja²mo líi², joon Dios ijmáa¹ 'ii²¹ tya' 'ido.

50 Joon jaain²¹ tsá² 'in nityiin¹³ jee²¹² fariseos do 'in nisii²¹ Nicodemo, 'in ningó¹o ngafee¹³ 'in Jesús li canuu²¹. Joon nigasii²¹ 'in catyaai² do:

51 —Jiin¹³ la tyu² to² ley tyi' jo li un'li³ 'jmoo²¹ o' 'ii²¹ tya' jaain²¹ tsañuu¹ 'e jo mo ganú²u' nifu 'ee 'e gó² 'e nigajmaa¹ a.

52 Joon gañii¹ 'in tsá² do sii²¹ Nicodemo:

—¿Tí 'in seen²¹ 'in Galilea 'nu jon? Untsáa¹³ du' jí² tya' Dios joon liñ² 'i ce jiin¹³ jaain²¹ tsá² cwo¹o júu³ tya' Dios jo mo jó² fu Galilea.

Tsamí² 'in ga'leei²¹

53 Joon la jaain²¹ la jaain²¹ ngaliin¹mo fu tya'a.

8 **1** Pe Jesús ngóo¹o fu coon²¹ moo²¹ li sii²¹ Olivos. **2** Mo jná² joon 'aa²¹ a nga²mo fu inuu cwo¹ fee¹ si² Jerusalén. Joon jileei²¹ tsá² gangalíin² li siin¹³ 'in Jesús. Joon gacwó² Jesús joon ga'láa² 'wii²¹² ga'e² tsá² júu³ tyú². **3** Joon 'in tifo² tya' ley do joongi coon¹³ tsá² fariseos nijée¹ jaain²¹ tsamí² 'in gatsee²¹ 'in ngó¹o 'no³ 'lúa¹ coon¹³ tsañuu¹. Joon gasiin¹ 'in tún² tsa² jee²¹² 'in tsá² taai² do, **4** joon gasii²¹ 'in tsá² do Jesús:

—Tifo² tyii¹, 'in tsamí² lo nigaseen¹³ moo²¹o li ngó¹o 'no³ 'lúa¹ a coon¹³ tsañuu¹. **5** Joon 'e ley tya' Moisés tyu²u to² jna'a 'e jngaa¹³ na'a coon¹³ cuun²¹² jileei²¹ 'in 'lúa¹ la 'lúa¹ 'in tsamí² no. ¿'Nu-gi xiiala foo²¹o?

6 Jin² 'in tsá² do la joon sii²¹ Jesús coon¹³ 'iin²¹² 'in tsáai¹-tsi 'ee ijin² Jesús tsu la joon wa iuntyifu¹ 'nii¹ Jesús. Joon gajuu²¹ Jesús 'ña'a joon ga'láa² 'wii²¹² jmaa¹ a letra ni 'wó². **7** Joon 'in tsá² do ngóo¹gi 'naai¹³ 'e unngii¹. Joon ganii¹³ Jesús 'ña'a, joon gasii²¹ 'in tsá² do:

—Jmoo²¹ joon²¹ jaain²¹ 'naa' 'in jo mo ga'nóo²o tsaa² joon 'ii tyu²u 'e cuun²¹² do nifu.

8 Joon gajmaa¹ 'in tuu²¹ 'i, gajmaa¹ a letra ni 'wó² tún¹. **9** Joon mo ganúu²un 'in tsá² do 'e júu³ lo joon ga'aa¹o fa'ii²¹. Joon ga'woo²¹ 'i ti' jaan²¹mo, ga'láa² 'wii²¹² 'in yuu¹³gi ga'woo²¹ nifu li tséi¹gi ga'woo²¹ 'in xaai¹gi. Joon mo gatoo¹ 'woo²¹ jileei²¹ joon 'ña'a Jesús gatuui¹gi coon¹³ 'in tsamí² do. **10** Joon ganii¹³ Jesús 'ña'a, joon mo gajóø²ø jo 'iin seen²¹ jiin¹³ jaain²¹, jiin¹² tsamí² do 'in tyiin¹gi, joon gasii²¹ 'in tsamí² do:

—Yá³, ¿'naaigi 'in jmoo¹o tsaa² tyi'i? ¿Tí jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin gapíin² 'nu?

11 Joon gajin² 'in tsamí² do:

—'Un², jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin cwo¹o jna tsaa².

Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsamí² do:

—Jon'gi jna pín²na 'nu. Cwooi¹³ no, jo cwo'laa²¹²gi'i.

Jesús líi¹i 'yiaa²¹ ti ni cwoo¹³ fu juncwii²¹

12 Jesús sii²¹i tsá² tún¹, joon gajin²in:

—Jna-a líi¹na 'yiaa²¹ ti ni cwoo¹³ fu juncwii²¹. La jnaa²¹ tsá² coon¹³ 'yiaa²¹ tya' ñi¹ la joon jon tsu 'wii¹³ jna iliñi¹i tsá² xiiala 'e ngí²i tyani Dios. Joon 'in ngí¹ coon¹³ jna sá²-a 'yiaa²¹ tya'a 'e cwo¹o juncwii²¹ tya'a. Joon jo jmií²¹² ngí¹ li nuu²¹.

13 Joon jin² 'in tsá² fariseos do sii²¹i Jesús:

—'Nu foo²¹'o cwáain¹ tyi'i 'wo'o, 'e foo²¹'o do jo to² 'íi³in.

14 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Tyíin²mo júu³ tyiaa xufiin¹³ jna 'ñii'a fo³oo cwáain¹ tyiaa. Pe 'ñii'a'oo ñí³ii fu li gagoo²¹²oo joongi fu li ní³ii. Pe 'naa'gii' jo ñí²ii' xiiafu li gagoo²¹²oo jon'gi fu li ní³ii. **15** 'Naa' jmoo²oo 'ii²¹ jiin¹³ la 'ii²¹ tya' tsá² taan²¹²in juncwii²¹. Pe jna-a, jo 'in 'ii²¹ tya'a jmóo³oo. **16** Pe wa jmáa³aa 'ii²¹ tya' tsá², jmáa³aa 'ii²¹ røø²¹, tsu jo jmóo³oo 'ii²¹ 'ñii'a, Ñu¹³oo, 'in gasii¹in jna jmóo³oo 'ii²¹ caan²¹mo coon¹³on. **17** Ni ley tyi'naa' faa²¹a: wana seein²¹ gáí¹ 'in jmoo¹o júu³ røø²¹ faa²¹a røø²¹, joon 'ná¹-a 'ii¹³moo' júu³ tya'a. **18** Joon 'ñii'a fo³oo 'wii²¹² tyiaa 'e la goo²¹o'oo coon¹³ Ñu¹³'u' 'in gasii¹in jna.

19 Joon gaunngii¹i 'in tsá² do sii²¹i Jesús:

—¿Xiiafu tyíin¹ ñu²¹'u?

Joon gajin²in Jesús:

—'Naa' jo cwii¹naa' jna jon'gi Ñu¹³uu cwii¹naa'. Tsu wa'a cwii¹naa' jna, cwii¹moo' jon Ñu¹³uu.

20 Jesús gajin²in 'elo la 'ii²¹² 'ee¹e júu³ tyú² inuu cwo¹ fee¹ do co' li roon¹on cwóo¹ to² tsá² cuu². Pe ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin²¹ gasan² ni Jesús tsu jo mo ti 'ii²¹ tya'a.

Xiiafu tsei² Jesús

21 Jesús sii²¹gi 'in tsá² do:

—Nii¹³moo jna, joon 'naa'gii' 'naa¹³moo' jna pe mi júun²naa' røø²¹moo' tsaa². Joon fu li nii¹³na jo lí² cwolíin²naa'.

22 Joon 'in tyu² to² tsá² Israel do faa²¹a, ¿wa jon' ijngai² 'ino ña'o 'e sii²¹i jna' 'e jo lí² tsaa²¹a' fu li tsee¹³i?

23 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

—'Naa', 'in seein²¹ li 'wii²¹² lo 'naa', pe jna 'in seein²¹ li yu¹³ do: 'naa' jiin¹³ 'in niseein²¹ fu juncwii²¹ lo-o pe jon' jiin¹³ 'in seein²¹ fu juncwii²¹ lo jna. **24** Tsu 'wii¹³ joon fuu²¹²uu 'naa' mi júun²naa' røø²¹moo' tsaa². Mi júun²naa' røø²¹moo' tsaa² tsu jo mo galijai² galíi²naa' jna jiin¹³ la li 'e líi¹na.

25 Joon gaunngii¹i 'in tsá² do:

—¿'In-gi 'nu joon?

Joon gajin² Jesús:

—Ca la mo 'wii²¹²mo gafuu²¹²uu 'naa' 'iin jna. **26** 'Láa²mo 'nogi 'e 'ná¹ fuu²¹²uu 'naa' xiiala líi¹naa'. Pe fuu²¹²uu 'naa' tsá² taan²¹²in juncwii²¹ jiin¹³ 'e ninúu³oo faa²¹a 'in gasii¹in jna joon jmai² 'e ja²mo faa²¹a 'ido.

27 Pe 'in tsá² do jo mo ga'øøi²¹-tsi 'e faa²¹a 'ido cwáain¹ tya' Ñu¹u'.

28 Tsu 'wii¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

—Mi saa¹³naa' jna, 'in Ruu²¹i Tsá², joon ilicwii¹naa' jna jiin¹³ la líi¹na. Joon iliñí²ii' 'e jo jmóo³oo ce jiin¹³ coon²¹ 'e 'øøi²¹-tsii 'ñii'a. Pe jiin¹³ 'e ga'e²e Ñu¹u' jna fuu²¹²uu 'naa'. **29** Tsu 'in gasii¹in jna 'ii-o ngi¹i coon¹³ jna. Joon Ñu¹³u jo mo gatíuu²i jna 'ñii'a, tsu jna jmóo³oo jiin¹³ 'e 'yaa¹-tsi.

30 Joon mo gajin² Jesús 'elo 'áa¹mo fúui¹ 'in jo¹ galí¹i 'ii.

Xiiala líi¹i jóon¹on Dios joongi 'in jo la lí¹i coon¹³ tsaa² tya'a

31 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² Israel 'in jo¹ galí¹i 'ii:

—Wa gasii¹³naa' yaanaa' tá², jo túu²u' 'e nigafuu²¹²uu 'naa', nilíin²naa' tsá² tyiia 'e la jai². **32** Joon iliñí²ii' la jai², joon coon¹³ 'e la jai² do iláa²moo'.

33 Joon gajin² 'in tsá² do:

—Jún² tya' Abraham-mo jna'a, joon ce jiin¹³ cafu jo mo gajmoo²¹o'o to² tya' 'in seein²¹ fuu²¹ xiia' wa 'nogi 'e láa²na'a. ¿'Ee lí¹i 'e fu²u jna'a 'e láa²na'a?

34 Joon gajin²in Jesús:

—'E júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'naa' lo, jilee²¹ 'in 'lá¹a tsaa² tyí¹ jo la tí¹i coon¹³ tsaa² tya'a. **35** Jaain²¹ tsa'lee¹³ jo jmii²¹² wa'a ilíin² tsá² inuu. Pe jaain²¹ jóon¹on tsá² 'in líi¹i tsá² inuu coon²¹ tøø²mo 'i. **36** Joon wana 'in Jóon¹on Dios jmaa¹a láa²naa', joon la joon 'e ja²mo 'e in láa²naa'.

37 Niñí³oo 'e 'naa'oo' jún² tya' 'líi²¹² Abraham, pe 'iin²¹²naa' jngaa¹³moo' jna tsu jo 'ii¹³naa' 'e nifuu²¹²uu 'naa'. **38** Pe fo³oo jiin¹³ 'e ni'e²e Ñu¹³u jna joon 'naa' jmaa²aa' jiin¹³ 'e nijin² ñu²u'.

39 Joon 'ii dogi gañii¹i:

—Abraham-mo ñu¹ jna'a.

Pe Jesús gasii²¹i 'ido:

—Waxu lí¹i 'e jai² 'e ñu¹ 'naa' Abraham ijmáa¹³naa' la lí¹ 'e gajmaa¹a.

40 Xuíin¹³ wa'a fuu²¹²uu 'naa' 'e júu³ jai² 'e ga'e²e Dios jna, pe 'naa' 'iin²¹²naa' jngaa¹³moo' jna. ¡Abraham jo gajmaa¹a la joon! **41** 'Naa' 'ná¹ jmaa²aa' la joon la lí¹ 'e gajmaa¹a ñu²u'.

Joon 'ii dogi gajin²in:

—Jna'a jo líi¹na'a tsá² 'in jo jmii²¹ seein²¹ tsu seein²¹ jaan²¹o ñu¹u' 'in sii²¹ Dios 'i.

42 Jesús joon gasii²¹i 'ido:

—Waxu li' 'e la jai² ñu²naa' Dios Jmii²¹ 'e la 'iin²¹²moo' jna, tsu
 goo²¹²oo fu tyani Dios, joon lo-o tyiin¹na. Jon' gagoo²¹²oo cwáain¹ tyiia
 'ñii'a tsu Dios Jmii²¹ gasii¹in jna. **43** ¿'Ee li'i jo 'e 'øøi²¹-oo' 'e fo³oo lo?
 Jo 'øøi²¹-oo' tsu jo 'iin²¹²naa' núu³oo' júu³ tyiia. **44** Joon ñu²naa' 'in
 'lii³mo 'ii. Joon jóon¹on 'ii 'naa' 'e joon 'iin²¹²naa' jmaa²aa' 'e 'iin²¹²in 'ii
 tsu ca la mo nifu gajngaa¹³i 'in 'lii³ do tsá². Ce jiin¹³ cafu jo mo
 gajmaa¹a 'e jai² jogi faa²¹a 'e jai². Mo faa²¹a júu³ tajuu²¹ faa²¹a jiin¹³ la
 'e lí² lí¹i. Tajuu²¹mo 'ii, joon jilaa²¹ júu³ tajuu²¹ 'e faa²¹a tsá² 'in 'lii³mo
 jmii²¹i 'e júu³ tajuu²¹ joon. **45** Pe jna fo³oo 'e ja²mo, joon 'naa' jo jo¹
 lí²naa' jna. **46** ¿Ti seein²¹ jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'in jmá¹a júu³ røø²¹ 'e 'oo²
 jna tsaa² tyi¹? Joon wa'a fuu²¹²uu 'naa' júu³ 'e jai², ¿'ee li' jo jo¹ lí²naa'
 jna? **47** Jileei²¹ 'in jóon¹on Dios nuu¹o júu³ tya' Dios, pe 'naa'gii' jon'
 jóon¹on Dios 'naa' tsu 'wii¹³ joon jo 'iin²¹²naa' nuu²uu' júu³ tya' Dios
 —jin² Jesús sii²¹i 'in tyu² to² tsá² Israel do.

Cristo 'in niseein²¹ jéei¹gi lagi 'lii²¹² Abraham

48 Joon gajin² tsá² Israel sii²¹i 'ido:

—'E ja²mo mo nigafaa¹³a 'e tsá² seein²¹ Samaria 'nu joongi 'e 'yuui²
 'in 'lii³mo alma tyi'i.

49 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Jo 'in 'lii³ 'yuui² alma tyiia. Jilaa²¹ 'e jmóo³oo jmai² tya' 'e
 untyuu²¹²na Ñu³oo pe 'naa'gii' jmai² 'e un'lii³moo' jna. **50** Pe jna jo
 'noo¹³oon wa' 'e untyuu²¹²i tsá² jna xufiin¹³ seein²¹ jaain²¹ 'in 'noo¹on la
 joon, joon 'ii jmoo¹o 'ii²¹. **51** 'E la ja²mo fuu²¹²u 'naa', jileei²¹ 'in unjii²i
 júu³ tyiia 'e fo³oo lo, jo jmii²¹² ijúun²in.

52 Joon gajin² 'in tyu² to² tsá² Israel sii²¹i Jesús:

—Nogi tsei² 'e ja²mo lí²naa' 'e 'yuui² 'in 'lii³mo alma tyi'i. 'Lii²¹²
 Abraham joongi jileei²¹ 'in cwo¹o júu³ tyú² 'in gajún¹mo 'i joon 'nugi
 fu²u jna'a: “In unjii²i jilaa²¹ 'e fo³oo lo, jo jmii²¹² ijúun²in.” **53** ¿Ti lí²u
 'e feei¹gi'i la 'lii²¹² nu¹u' Abraham? Gajún²mo 'i la joon jon gajún²mo 'in
 gacwo¹o júu³ tyú² la mo jéei¹. ¿'lin 'nu lí²u jon?

54 Jesús gajin²in:

—Jo lí² untyuu²¹²na 'ñii'a, tsu wana untyuun²¹²na 'ñii'a jo to² 'íi³in. Pe
 'in untyuu²¹²u jna Ñu³oo 'i, tsu 'ii jon foo²¹ 'naa' Dios tyii'. **55** Pe 'naa' jo
 cwii¹naa' 'ii. Pe jna cwii¹moo. Joon wa jna fo³oo 'e jo cwii¹na 'ido joon
 jna tajuu²¹moo la líi¹ 'naa'oo'. Pe la jai² cwii¹moo joongi unjii²oo 'e
 jin²in. **56** 'Lii²¹² tsafeei¹ tyii' Abraham galijløøi¹³ 'áa¹mo mo galiñii¹i iní²
 jmii²¹² tyiia. Ganii²¹, joon galijløøi¹³ 'áai¹.

57 Joon gajin²in 'in tyu² to² tsá² Israel do sii²¹i Jesús:

—Jo mo 'oo²gi'i cincuenta jiin²¹. ¿Xiiala lí² 'e foo²¹o 'e gañii¹³u'u
 Abraham?

58 Joon gajin¹² Jesús:

—'E la ja¹²mo fuu²¹²uu 'naa', la nu'gi 'e la seein²¹ Abraham, niseen²¹mo jna —jin¹² Jesús.

59 Joon 'in tsá² do gasaa¹³a cuun²¹² ityuu¹³i Jesús. Pe Jesús do ga'mée¹mo 'ña'a joon cwo'íi¹o 'e cwo¹ fee¹ do. Joon gangíi¹i jee²¹² 'ido, ganga¹²mo.

Un'láa²i Jesús jaain²¹ tsá² tiui²

9 1 Joon li gangíi¹i do nii²in jaain²¹ tsañuu¹ 'in nigangaai¹³ tiui².
2 Joon 'in tsá² ngi¹i coon¹³on do nigaunngii¹i 'ido, joon

nigajin¹²in:

—Tifo¹² tyii¹i, ¿'ee li' gangaa¹³i 'in tsañuu¹ tiui²? ¿Xufo' røøi²¹ sáa³ jmii²¹ tsaa² 'ee si' røøi²¹ 'ña'a no tsaa² 'ee?

3 Joon gajin¹² Jesús:

—Jo galí² tiui² cwáain¹ tya' tsaa² tya'a 'ña'a jon'gi tsaa² tya' sáa³ jmii²¹; 'e galí² tiui² 'wii¹³ tya' coon¹³ 'e la joon ilí² 'e¹²e Dios tsá² jilaa¹² 'e lí² jmáa¹a. **4** Ná¹-a jmáa³aa to² tya' 'in gasii¹in jna mo jmii²¹² tsu najó²-o 'e li nuu²¹ joon jo 'iin lii¹gi jmá¹ to². **5** La 'ii²¹² 'e taan¹na 'e fu juncwii²¹ lo líi¹na jí² coo²¹ 'e ni cwoo¹³ juncwii²¹ lo.

6 Joon mo ngayuui¹³ gajin¹²in 'e júu³ lo Jesús gañíi¹³i ni 'wó² joon gajmaa¹a xu capiléen³ jiin¹ coon¹³ jmii²¹ 'e¹²e. Joon gasoon²¹on unni² 'in tsá² tiui² do. **7** Joon gajin¹²in sii²¹i 'in tsá² tiui² do:

—Cwó², cworuun¹³un unni²¹i coon¹³ jmii²¹ 'in 'o² tsi pila sii²¹ Siloé —'øøi²¹-tsi tsá² 'e sii²¹, 'in gasii¹in do, coon¹³ jmí¹.

Joon gangoo²¹-o 'in tsá² tiui² do, niruun¹³un unni¹in joon mo gacii¹³i joon nijnaa²¹o. **8** Joon 'in tsá² née¹i tyan' li tyíin¹in 'in tæ² do coon¹³ tsá² 'in niganíi²in 'in tiui do gajin¹²in:

—¿Tí jon' 'ino 'in tsá² la mo tyíin¹in 'in mi¹i caridad?

9 Inlíi¹³ gajin¹²in:

—'Inoo do.

'Inlíi¹³gi gajin¹²in:

—Jon' 'ino do, pe coonti-i la joon jnée²i.

Pe 'ña'a 'in tsá² do 'e noo²¹²ta tiui² gajin¹²in:

—Jna-a 'in tsá² ta tiui² do.

10 Joon gaunngii¹i 'in tsá² do:

—¿Xiiala li 'e nijnaa²¹o'o?

11 Joon gani¹i 'in tsá² ta tiui² do:

—Jaain²¹ tsañuu¹ sii²¹ Jesús 'in gajmaa¹xu jiin¹ gasúun²un unni³ii, joon jin¹²in sii²¹i jna²: “Cwó² fu li náa¹ pila sii²¹i Siloé, joon roon¹³on unni²i.” Joon gangoo²¹²oon joon mo garuun¹³uun unni³ii do joon galí² jnaa¹²oo.

12 Joon gaunngii¹i 'in tsá² do sii²¹i 'in tsá² ta tiui² do:

—¿Náai¹³gi 'in tsañuu¹ do?

Joon gajin¹² 'in tsá² ta tiui² do:
—Jo ñii²ii naai¹.

'In tsá² fariseos unngii¹i 'in tsá² ta tiui² do xiiala galí¹ jnaa²¹a

13 Joon 'in tsá² taai² do nijaa²¹²mo 'in tsá² ta tiui² do tyani tsá² fariseo. **14** Pe jmii²¹² 'ii¹ 'woo²¹ tsá² 'e jmii²¹² 'e gaun'láa²i Jesús 'in tsá² tiui² do. **15** 'Wii¹³ joon gaunngii¹i 'in fariseos do 'in tsá² ta tiui² do xiiala galí² 'e la no nilí²-i jóø^{2ø}. Joon gajin¹²in 'ido:

—Jiin¹in gasúun²un 'ido unní³ii mo ngayuui¹³ joon joon garuun¹³oo, 'wii¹³ joon nijnaa²¹oo la no.

16 Joon 'inlñii¹³ tsá² fariseo jin²in:

—'In tsañuu¹ 'in gajmaa¹a 'elo jo gajmaa¹a 'ii²¹ tya' Dios tsu jo tsáai¹-tsi jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

Pe 'inlñii¹³gi gajin²in:

—¿Xiiala lí² jmáa¹a 'e lí² milagro no wa'a røøi²¹ tsaa² tyi¹?

Coon¹³ la joon galí² tún² poo²¹² 'ii. **17** Joon gaunngii¹i tún¹ 'in tsañuu¹ ta tiui² do:

—'Nu-gi, ¿xiiala foo²¹'o cwáain¹ tya' 'in tsañuu¹ 'in gacwo¹o unní²i do?

Joon 'i-gi gajin²in:

—Jna fo³oo, jaain²¹ tsá² 'in cwo¹o júu³ tyú² tya' Dios 'ido.

18 Pe 'in tyu² to² tsá² Israel jo jo¹ mo líi²mogi 'e ta tiui² 'in tsañuu¹ do ce gatø¹o 'in sáa³ jmii²¹ 'in tsá² ni'láa²i do. **19** Joon gaunngii¹i tsacøøi¹³ tya' 'in tsá² do:

—¿Ti 'ino-o yuun²¹ tyii' 'in ca la mo gangaa¹³mo 'e foo²oo' nitiiu²mo? ¿Xiiala li 'e la no nijnaa²¹o?

20 Joon tsacøøi¹³ tya' 'in tsá² ta tiui² do gañii¹i:

—Ne²oo'o 'e yuun²¹ tyi-oo'o 'ino, joon ca la mo gangaa¹³i tiuu²mo.

21 Pe jo né²e'e xiiala li 'e la no nijnaa²¹o. Jo mo la né²e'e 'iin gaun'lá² unní¹i. Unngii¹ duu' ña'a no, tsu tsá² 'in nifée¹mo no. Ña'a noo jmá¹a júu³ røø²¹.

22 Jmii²¹i gajin²in la joon tsu 'wii¹³ 'e 'goo²¹-o. Tsu 'in tyu² to² tsá² Israel gasii²i røø²¹ 'e jo cwo¹gi tsataa²i inuu cwo¹ sinagoga jileei²¹ 'in jin² 'e Cristo Jesús. **23** Tsu 'wii¹³ joon gajin² tsacøøi¹³ tya¹a: “Unngii¹duu' ña'a no, tsu tsá² 'in nifée¹mo no.”

24 Joon gatø^{1ø} 'in tyu²u to² tsá² Israel do 'in tsañuu¹ ta tiui² do, joon gasii²¹i:

—Sii¹³ jna'a júu³ ja²mo tyani Dios. Jna'a ne²oo'o 'e tsá² røøi²¹ tsaa² tyi¹ 'ino.

25 Joon gañii¹i 'in tsá² ta tiui² do:

—Jo ñí³ jna ti røøi¹ 'ino tsaa² tyi¹ si jo røøi²¹ 'ee. Jiin¹³ 'e ñí³ii 'e jna-a tsá² ta tiuu²mo joon la no nijnaa²¹oo.

26 Joon gaunngii¹i 'in tsá² do tún¹:

—¿Ee gajmaa¹a tyi'i? ¿Xiiala jmaa¹a 'e gacwo¹o 'nũ unni²i?

27 Joon 'in tsá² ta tiui² do gajin²in:

—Nifuu²¹²gi jna 'naa' joon jogi unjii²ii'. ¿Ee li' 'iin²¹²naa' 'e fo³oo tún¹ 'e nifo³oo do? ¿Ti 'iin²¹²naa' lín²naa' tsá² tya'a?

28 Joon 'in tyu² to² tsá² Israel do gauntyí²in 'ido joon gasii²¹i 'ido:

—'Nu-u, líi²u'u tsá² tya' 'in tsañuu¹ do pe jna'gii'i líi²na'a tsá² tya' Moisés **29** tsu jna'a ne²oo'o 'e Dios nigafee²¹mo Moisés pe 'in tsañuu¹ do jo né²e'e xiia fu seein²¹.

30 Joon 'in tsá² ta tiui² do gajin²in:

—i'Áa¹i tsa'góo²-tsii 'e foo²¹ 'naa' 'e jo ní²ii' xiia' seein²¹ 'ido pe 'ido nigacwo¹o jna unni³ii! **31** Tyú²-u né² jna' 'e jo unjii²i Dios júu³ tyú² 'e faa²¹a tsá² røøi²¹ tsaa² tyi¹. Unjii²i Dios jiin¹³ júu³ tya' tsá² 'in un'goo²¹o 'ii joongi jmoo¹o 'ido jiin¹³ 'e 'iin²¹²in Dios. **32** Jo mo li sá² júu³ 'e galí jnaa²¹a jaain²¹ tsañuu¹ 'in tiui² ca la mo gangaa¹³i. **33** Wa' 'in tsañuu¹ no jo gasii¹in Dios 'ii jo 'e lí² jmáa¹a jiin¹³ coon²¹.

34 Joon 'in tyu² to² tsá² Israel gajin²in sii²¹i 'in tsá² ta tiui² do:

—'Nu-u, 'in gangaa¹³ coon¹³ tsaa² tyi¹, joongi 'iin²¹²un 'e³e jna'a júu³ tyú².

Joon gatyii¹mo 'in tsá² ta tiui² do jee²¹² 'ii.

Lawa jaain²¹ tsá² tiuu²mo 'in jo jmoo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in Dios

35 Joon galiñii¹i Jesús 'e gatyii¹in tsá² Israel 'in tsá² ta tiui² jee²¹² 'ii joon mo jiin¹in Jesús 'in tsá² ta tiui² do joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—¿Ti jo¹ líi²u Jóon¹on Dios?

36 Joon gajin² 'in tsañuu¹ do:

—Sii¹³ jna 'iin²¹² 'i tsu joon jo¹o líi²na 'ii.

37 Joon gajin² Jesús:

—'In niñí¹mo 'nũ 'i. Jna-a 'i 'in sii¹³u coon¹³on.

38 Joon 'in tsañuu¹ do tsifu gasii²¹i moojnii¹i tyani Jesús joon gajin²in:

—Jo¹o líi²na 'nũ, Ña'ñu¹u'.

Joon gaun'goo¹o Jesús.

39 Joon gajin² Jesús:

—Jna goo²¹²oo ni cwoo¹³ juncwii²¹ lo 'e 'ná¹-a li sá² 'ii²¹ 'e li jnaa²¹ 'in tiui² joon 'in jnaa²¹ ilitiuu²mo cwáain¹ tya' júu³ tyú² tya' Dios.

40 Joon 'inlíi¹³ tsá² fariseos 'in taai² do coon¹³ Jesús mo ganúu²un 'e júu³ do joon gaunngii¹i sii²¹i Jesús:

—¿Ti joon tsá² tiuu²mo jna'a jon?

41 Joon gajin² Jesús:

—Wa'a 'naa' 'e tiuu²naa' jo 'e tsaa² røø²¹naa' cwáain¹ tya' tsaa² tyi¹. Pe 'e foo²oo' 'e jnaa²¹oo' joon 'oo²oo' tsaa² tyi¹.

Júu³ tya' li náa¹ 'yá²

10 ¹ Faa^{'21}gi Jesús:

—'E la ja^{'2}mo fuu²¹²uu 'naa' —jin^{'2} Jesús— jileei^{'21} 'in jo tsataai² li 'oo² 'yá² li taai² joo'saa^{'21} pe tsataai² fu li' li xiia' 'uun²¹ 'i. **2** Pe 'in tsaí^{'2} li 'oo² 'yá² do 'ii 'in tsá² 'in ngí¹ to² 'aai¹ joo'saa^{'21} do. **3** Joon 'in tsá² 'in ní² 'oo² 'yá² do inó² 'e 'oo² 'yá² do tya' 'in tsá² 'in 'aai¹ joo'saa^{'21} 'e tsaí^{'2} 'ido. Joon 'in joo'saa^{'21} do cwii¹o jmí¹ tya' 'in 'aa¹ 'ii. Joon 'in tsá² 'aa¹ joo'saa^{'21} do ñii¹o 'ee sii²¹ 'ido la jaain²¹ la jaain²¹. Joon 'woo¹ ni 'ido fu caluu. **4** Joon mo ngayuui^{'13} 'woo¹ ni 'in joo'saa^{'21} do jileei^{'21} joon 'in 'aai¹ 'ii gangí^{'1} ngóo¹-o nifugi li ningalín² 'in joo'saa^{'21} do. Joon 'in joo'saa^{'21} do ngalín² caluu tsu cwii¹ 'ido jmí¹ tya'a. **5** Pe jo tsalín² 'in joo'saa^{'21} do caluu 'in jo cwii¹in xujoon 'e cwii¹o, tsu jo cwii¹ 'in jmí¹ tya' 'in tsá² jo cwii¹in —jin^{'2} Jesús.

6 Jesús gatyaa¹ 'e júu³ lo tya' 'e 'e² tsá² pe 'in tsá² fariseos do jo ga'øøi^{'21}-tsi 'e cwoo¹ 'i øøi^{'21}-tsi 'e júu³ do.

Jesús líi¹ 'in 'aa¹ joo'saa^{'21} 'in tyúi¹

7 Joon gajin^{'2} Jesús tún¹ shí^{'21} 'in tsá² do:

—'E la ja^{'2}mo fuu²¹²uu 'naa': Jiin^{'13} jna-a líi¹na 'oo² 'yá² do 'e li tsataai² joo'saa^{'21}, tsu la taai² joo'saa^{'21} tsi 'yá² coon^{'13} 'oo² 'yá² do la joon jon 'wii^{'13} jna-a lí²-i tsataai² tsá² ñu'fú². **8** Jileei^{'21} 'in jalín² jée¹gi la jna 'uun²¹ 'i, la jo unjí²in 'in joo'saa^{'21} do 'in jo cwii¹in la joon jon jo unjí²in 'in tsá² tsataai² ñu'fú² 'in jalín² jée¹gi lagi jna. **9** Jna-a líi¹na 'e 'oo² 'yá² do joon jileei^{'21} 'in tsataai² 'wii^{'13} jna itiin^{'13}mo 'ii. Líi¹ lawa joo'saa^{'21} 'in tsataai² tsi 'yá² joongi 'woo¹ seen²¹in tyú² sá² 'e dø^{'1}ø.

10 'Pe 'in 'uun²¹ do canii² jó² jajmaa¹ 'a 'uun²¹, joongi jajngaa^{'13} 'in joo'saa^{'21} do joongi tyaa¹ cwii^{'13}in. Pe jna nigoo²¹²oo 'e cwoo²oo juncwii²¹ tya' tsá² joon jna cwóo³oo coon²¹ juncwii²¹ tya'a 'e tyú² 'áa¹mo.

11 La 'in tsá² tíi² tyú² 'aa¹ joo'saa^{'21} la joon jon jna tíi²mo tyú² 'aa²na tsá². 'In tsá² 'in tíi² tyú² 'aa¹ joo'saa^{'21} cwoo¹o juncwii²¹ tya'a 'wii^{'212} tya' joo'saa^{'21} 'áa¹i. **12** Pe 'in ní² joo'saa^{'21} 'e lee^{'13}mo jo jmoo¹o la joon tsu mo ní²in jó¹ jaain²¹ 'yiia¹ lobo joon gatíuu²mo joo'saa^{'21} 'aa¹i, gacwiin¹o tsu jo 'née²e 'in joo'saa^{'21} do tsu jon' joo'saa^{'21} tya'a. Joon 'in 'yiia¹ lobo do gasan²mo 'in joo'saa^{'21} do joon 'in catyaa² do gaxé¹mo. **13** 'In tsañuu¹ do gacwiin¹o tsu jmoo¹o to² 'lee^{'13}mo jo 'ee cwáain¹ tya'a 'in joo'saa^{'21} do.

14-15 'Jna-a líi¹na tsá² 'in tíi² tyú² 'aa¹ joo'saa^{'21}. La cwii¹in Ñu^{'13}uu jna la joon jon cwii¹mo. La joon jon cwii¹mo tsá² tyiia 'in jai^{'2} líi² jna 'in líi¹ lawa joo'saa^{'21} tyiia. Joon 'ido cwii¹mo jna jon. Joon cwó³oo juncwii²¹ tyiia 'wii^{'212} tya' 'in joo'saa^{'21} do. **16** Joon 'aa²mogii joo'saa^{'21} xeei^{'21} 'in taa²i tsi 'yá² li xiia' 'in jon' taai² tsi 'yá² lo, 'ná¹ nitee²oo jon.

Joon ijmáa¹a ñuu¹³o júu³ tyiia joon jilee²¹mo tsataai² coon²¹ 'yá² tya'a joon jaan²¹mo 'in 'aa¹i 'ii.

17 'Nee¹mo Ñu¹³uu jna tsu cwóo³oo juncwii²¹ tyiia 'wii²¹² tya' tsá² joon ñii¹moo tún¹. **18** Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in jnga²i jna pe 'ñiia'oo cwó³oo juncwii²¹ tyiia tsu jiin¹³ la joon 'iin²¹²na. 'E tñi²moo cwó³oo joon coon¹³ la joon ñii¹moo tún¹. Tsu 'ii²¹ joon nijmaa¹a Nu¹³uu —jin² Jesús.

19 Joon mo ganúu²un tsá² Israel 'e júu³ lo joon gacoon²¹gi tún²-un gaxeei¹ yaai. **20** Joon fúui¹ tsá² jee²¹² 'ii do gajin²in:

—¿Ee li 'e unjií²i júu³ tya' 'in tsañuu¹ no tsu 'in 'lii³mo 'in yuui² alma tya' 'ino joongi yu caa²¹²mo 'ino?

21 Pe 'inlíi¹³gi gajin²in:

—Wa'a 'yuui² 'in 'lii² alma tya' tsá² jo lí² faa²¹a tsá² la no. Jo lí² cwó¹o espíritu gó² unni² tya' jaain²¹ tsañuu¹ 'in tiui².

'In tyu² to² tsá² Israel untyíi²in Jesús

22 Ningóo¹o jiin²¹ cwíi² joon gatí² jmií²¹² 'e unjmuu²¹²i tsá² Israel cwo¹ fee¹ si² fu Jerusalén tñi² la joon nigasi² 'e unjmuu²¹²i tsá² la coon²¹ jiin²¹ ca la mo niga'yee²¹i. **23** Joon sá² coon²¹ ni'nú¹ fee¹ tya' cwo¹ do 'e sii²¹i Salomón joon ni'nú¹ joon ngi¹i Jesús. **24** Joon 'in tsá² seein²¹ Israel do gajmaa¹a coon²¹ lii²¹ ce cu² jiin¹ li siin¹²in Jesús joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—¿Li ca 'e cwo²o jna'a 'e la né²e'e 'iin 'nu? Wana 'nu Cristo sii¹³ jna' coonti júu³ coon²¹ tsáa¹.

25 Jesús gajin²in:

—Nifuu²¹² jna 'naa' pe 'naa' jo jo¹ líi²naa' jna. Jilaa²¹ 'e jmóo³oo to² tyu² Ñu¹³oo 'e ni'e²e 'naa' 'e Cristo jna. **26** Pe 'naa' jo jo¹ líi²naa' tsu jo líi¹naa' joo'saa²¹ tyiia jiin¹³ la li 'e nigafuu²¹²uu 'naa' la mo jée¹. **27** Tsu joo'saa²¹ tyiia cwii¹o jmíi¹ tyiia joongi cwii¹moo joon 'ii-gi jalín²mo coon¹³ jna. **28** Joon jna icwó³oo juncwii²¹ tya' 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo joon jo jmií²¹² 'iin²gi. Joon jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin tyí²in 'ido ja'cwóo³oo. **29** Ñu¹³oo nicwoo¹³i jna joon 'ii-gi 'in feei¹gi la jee²¹² jilee²¹ joon jiin¹³ jaain²¹ jo 'in li² tyí²in 'ido ja'cwoo²¹o. **30** Jna-a coon¹³ Ñu¹³u, jaan²¹mo jna'a líi¹na'a.

31 Joon 'in tyu² to² tsá² Israel do son²on cuun²¹² la mo 'e tyuu¹³i Jesús. **32** Joon gajin²in Jesús sii²¹i 'ido:

—'Láa²mo 'e tyú² nigajmáa³aa tyani 'naa' coon¹³ 'ii²¹ tya' Ñu¹³uu ¿noo 'e tyú² lo 'e tyuu¹³naa' jna cuun²¹²?

33 Joon gajin²in 'in tsá² tyu² to² Israel do:

—Jo tyuu¹³na'a 'nu cuun²¹² cwáain¹ tya' 'e tyú² nigajmaa¹³a pe cwáain¹ 'e nigafaa¹³a 'laa²¹ tya' Dios coon¹³ júu³ tyí¹i. Tsu 'nu-u jaain²¹ tsañuu¹ 'in jmaa¹i 'ña'a Dios.

34 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

—Ni jí² ley tyi'naa' 'e faa'²¹a 'e jin'²in Dios: “'Naa' líi'naa' dioses jon.”
35 Né²o' 'e jin'² jí² tya' Dios joon jo lí² wa' jo røø²¹²na'. Joon Dios gaunsii²¹i jna' 'in 'ii'²¹ júu³ tyú² tya'a, “dioses.” **36** Joon wa gatyii¹in Dios jna joongi sii¹in jna ni cwoo¹³ fu juncwii²¹, ÷xiiala líi'naa' 'e foo²oo' 'e nifo³oo júu³ 'laa'²¹ mo gafo³oo Joon¹on Dios jna? **37** Joon wa jo jmá³aa jilaa²¹ 'e jmoo¹o Ñu³u joon jo 'ná¹ jo¹ líi'naa' jna. **38** Pe wa'a jmá³aa, xufiin¹³ jo jo¹ líi'naa' jna, jo¹ cwoíin²naa' jilaa²¹ 'e jmoo³oo 'e coon¹³ la joon 'e liní²ii' coonti 'e ngí¹i Ñu¹u' coon¹³ jna joongi jna ngii³oo coon¹³ Ñu¹u'.

39 Coongi tún¹-un 'iin²¹²in 'in tyu² to² tsá² Israel do saan¹i pe Jesús galáa²mo 'ña'a.

40 Joon Jesús gangaa¹³i fu li 'ngoo¹³ jmii²¹ sii²¹ Jordán li' li 'yeei²¹ ñi¹. Joon joon gajaan¹an li mo ta natyiin¹in Wó³ nisaa¹i tsá² jmii²¹² ca la jéei¹³. **41** Joon fúu¹mo tsá² 'in gangalíin² ngajøøi² Jesús. Joon jin² 'in tsá² do cwáain¹ tya' Jesús:

—'E la ja²mo xufiin¹³ jo gajmaa¹a Wó³ do jiin¹³ coon²¹ li² milagro pe jilaa²¹ 'e gajin²in 'wii²¹² cwáain¹ 'in tsañu¹ no 'e nilaja²mo.

42 Joon fúui¹ 'áa¹mo tsá² 'in jo¹o galíi²i Jesús li taain¹ do.

Mo gajúin¹ Lázaró

11 **1-2** Joon née¹i gaai²¹ la 'oo²¹ ruu²¹i coon²¹ fuu²¹ li sii²¹ Betania, Lázaró coon¹³ María coon¹³ Marta. 'In María do, 'ii 'in nigaxée²i jmii²¹ jmafuu²¹ tii² Jesús joon gauntyuun²¹ tii² Jesús coon¹³ jnutyi²o. La 'ii²¹² joon galitsaa¹³a Lázaró do. **3** Joon gasii¹in 'in gái¹ ruui²¹ Lázaró do júu³ fu li taain² Jesús, sii²¹i 'ido:

—'Áa¹mo jo¹ tsaa¹³a amigo tyi'i Lázaró.

4 Joon mo ganúu²un Jesús 'elo, joon gajin²in:

—Jo ijúun¹in coon¹³ 'e jmoowúu¹ do 'e 'íi³in to² tya' 'e 'e²e tsá² jiin¹³ 'ii²¹ tya' Dios Jmii²¹ joon coon¹³ la joon jon iliñi¹ tsá² 'ii²¹ tya' Joon¹on Dios.

5-6 Joon mo ganúu²un Jesús 'e júu³ lo 'e tsaa¹³ Lázaró gajaan¹o tún² jmii²¹²gi fu li taan¹in xufiin¹³ 'áa¹mo 'iin²¹²in Marta coon¹³ ruu²¹i Lázaró. **7** Mo ngayuui¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² 'in ngí¹i coon¹³on:

—Tsaa²¹a' tún¹ fu Judea.

8 Joon gajin² 'in ngí¹i coon¹³on do:

—Tifo² tyii¹, ÷ti coon²¹gi tún¹ 'iin²¹²u'un cwoo¹³o? Jo 'áai¹ mo ngó¹ 'e 'iin²¹²in 'in tsá² do jngaa¹²i 'nu coon¹³ cuun²¹².

9 Jesús do gajin²in:

—Sá² dyatun¹ hora 'e ti 'yiia²¹. Wa 'e ngí¹ tsá² mo jmii²¹² jo tyuin² tsá² tsu sá²-a 'yiia²¹ tya' juncwii²¹ lo tya' 'e jnéé²in jóøø² tsá². **10** Pe wa ngí¹ tsá² mo canu²¹, tyui² tsá² tsu jo 'yiia²¹ jnéé²in.

11 Mo ngayuui¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Nicwuu²¹mo amigo tyi' Lázaró. Pe no cun'un ní²ii niunjnaa¹-tsi.

12 Joon gajin²in 'in tsá² ngí¹ coon¹³on do:

—Ña'ñu¹u', wana jiin¹³ 'e nicwuu¹i lí²-i un'láa²mo 'ña'a. Jo 'ná¹gi cwoo¹³o.

13 Pe Jesús gajin²in 'e 'øøi²¹-tsi júu³ tya'a 'e nijún¹mo Lázaro joon ga'øøi²¹-tsi 'in tsá² 'in ngí¹ coon¹³on do 'e faa²¹a Jesús 'e jiin¹³ 'e canii² 'e cwuu¹mo 'ido. **14** Joongi gajin² Jesús la tí²:

—Nijún¹mo Lázaro. **15** Joon jløø²moo 'e jo nitiin¹³ taan¹na do tsu coon¹³ la joon 'e tyú²gi tyii' tya' 'e ja²mo líi²naa'. Pe tsaa²¹a' tsajøø²¹²na'.

16 Joon gajin² Tomás, 'in nisii²¹ jon Gemelo, sii²¹i 'in tsá² ngí¹ coon¹³on Jesús catyaa² do:

—Tsaa²¹² jna' jon, joon júun²na' caan²¹mo coon¹³on.

Jesús unjiin¹in tsá² jee²¹² 'líi²¹²

17 Joon mo gatyía¹ Jesús Betania ningó¹o tyún² jmi²¹² jiin¹³ la ni'ái¹ Lázaro. **18** Joon tsu 'wii¹³ náa¹ tyan' Jerusalén Betania, ti tún² kilómetros tsi ca'no³o, **19** joon 'áa¹mo fúui¹ tsá² seein²¹ Israel ningalíin² nifée¹³i Marta coon¹³ María cwo¹o 'ido fo'fee¹i cwáain¹ tya' 'e gajúin¹ ruui²¹ 'ido. **20** Joon mo galiñii¹ Marta 'e ngó¹o jmoo²¹ tye²mo Jesús joon cwo'íi¹ Marta nijeen²en ni 'ido. Pe María-gi do gajaan¹o inuu. **21** Joon gajin² Marta sii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', wa mo'o tyín¹u'un jo gajúun¹in ruu²¹na do. **22** Pe jna ñí³oo 'e cwo¹o Dios 'nu jilaa²¹ 'e mi³i.

23 Joon gajin² Jesús sii²¹i Marta:

—Injiin¹in ruui²¹ 'nu tún¹.

24 Marta-gi gajin²in:

—Jo¹o, jna ñí³oo 'e injiin¹o mi ti jmi²¹² li gatséi¹ mo jiin¹in 'líi²¹².

25 Joon gajin²in Jesús sii²¹i 'ido:

—Jna-a jon jmáa³aa 'e jiin¹in tsá² jee²¹² 'líi²¹², jna-a cwo³oo tsá² juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. 'In jo¹ líi²i jna xufiin¹³ júun²in, ijiin¹o tún¹. **26** Joon jileei²¹ 'in jiin¹ 'in jo¹ líi²i jna jo júun²in. ¿Tí jo¹ líi²u 'e júu³ lo?

27 Joon gajin² 'in tsamí² do:

—Ña'ñu¹u', jo¹o líi²na 'e 'nu-u Cristo, Jóon¹on Dios Jmi²¹ 'in 'ná¹ jó¹o ni cwoo¹³ juncwii²¹.

Jesús xuui²¹²-tsi mo tyíi¹a ni 'aan¹ tya' Lázaro

28 Joon mo ngayuui¹³ gajin² Marta 'e júu³ lo gangaté²e ruu²¹i María sii²¹i 'ido 'uun²¹mo:

—Nicwa²mo Tífo² tyi' joon gajmaa¹a júu³ tøø²¹ø 'nu.

29 Joon mo ganúu²un María 'e júu² do tsifuu garoon¹on gangóo¹o ngafee¹³i Jesús. **30** Jo ga'í¹in Jesús ti 'i fuu²¹ do pe do-o tyín¹in lí gafee²¹i Marta 'ii. **31** Joon mo ganí²i 'in tsá² Israel 'in taai² cwo¹o

fo'fee¹ María 'e garoon¹on 'ido ce tyí² cwo'í¹ 'ido fu caluu joon ngalíin² caluu María lí²i 'e tsá¹ 'ido fu ni 'aa¹ do 'e ngatyí¹³i 'ido.

32 Joon mo gatyá¹ María li siin¹³in Jesús, joon gasi²¹i wojní¹i tyani Jesús joon jin²in:

—Ña'ñu¹u', wa mo'o tyíin¹u'un jo gajúin¹ ruu²¹na do.

33 Joon mo ganí² Jesús 'e ci²i María coon¹³ 'in tsá² Israel 'in ningalíin² coon¹³ María joon galili²i Jesús fa'í²-i 'áai¹ joongi gangatyin²-tsi. **34** Joon gaunngí¹i:

—¿Xiia li' ga'áa¹naa'?

Joon 'ido-gi gajin²in:

—Ña'ñu¹u', na¹ du' cwojoo²ø.

35 Joon gatyí²i Jesús. **36** Joon gajin² 'in tsá² Israel do:

—Jóo²duu' áa¹mo ni 'iin²¹²in ni 'ido.

37 Pe 'inlíi¹³ jee²¹² 'in tsá² seen²¹ Israel do gajin²in:

—In no-o 'in gacwo¹o unni² 'in tsá² tiui² do, ¿ti jo 'ee nilii¹i jmá¹xu tya' 'e jo júuin² Lázaro no?

Gajin¹in Lázaro

38 Joon Jesús ngatyin²-tsi tún¹, joon gangatyéen¹in ni 'aa¹ do. Joon 'e 'aa¹ do nilí² too²¹ xá² joon ni injni¹ coon¹³ coon²¹ cuun²¹² fee¹. **39** Joon gajin² Jesús:

—Jan² cuun²¹² 'e injni¹ 'oo² no.

Joon Marta, ruui²¹ 'in 'líi²¹² do gajin²in:

—Ña'ñu¹u', wa jo nijmaa²¹a tsu ningóo¹on tyún² jmíi²¹² jiiin¹³ la júin¹ Lázaro.

40 Pe joon gajin²in Jesús:

—Nifuu²¹²oo 'nu wana jo¹ líi²u imóo³o'o xiiala 'e tsafee¹mo Dios.

41 Joon gajan²o cuun²¹² do joon gajóo²ø Jesús fu yu' joon faa²¹a júu³ tyú², jin²in:

—Nu³, cwo¹³-oo 'nu maa¹³mo'o tsu niganúu²o'o júu³ tyiia. **42** Jna ní³oo 'e nuu²¹o'o júu³ tyiia coon²¹ tóo²mo. Foo¹³na 'nu 'wii²¹² tya' 'e jóo²ø 'in tsá² no 'e ilitsáai¹-tsi 'e 'nu-u gasii¹un jna.

43 Mo ngayuui¹³ jin²in la joon, joon ga'oo¹o tá², tóo²¹ø Lázaro:

—iLázaro, júu¹ fu lo!

44 Joon 'in 'líi²¹² do gacwo'í¹o joon 'in paa²¹ 'mí²i cwoo²¹o coon¹³ tíi²i joon 'in jni² 'mí²i tsi ní¹i. Joon gajin²in Jesús:

—Sii¹³ cwoo²¹o tíi²i cwoytyee²¹mo.

Síi¹i tsá² róo²¹ saan¹in Jesús

45 Joon fúu¹mo tsá² Israel 'in ningalíin² coon¹³ María joon ganí² 'e nigajmaa¹a Jesús jo¹o líi²i. **46** Pe 'inlíi¹³ 'in tsá² do ngalíin² nijmaa¹³a tsá² fariseos júu³ jilaa²¹ 'e niganii²¹i 'e gajmaa¹a Jesús. **47** Joon 'in tsá²

fariseos do joongi coon¹³ 'in tyu² to² untsá² do gauncaain²¹ yaai coon¹³ jileei²¹ tsacøøi¹³ joon gajin²¹in:

—¿Ee ijmo²¹o? 'In tsanuu¹ no 'áa¹mo jmoo¹o li² milagro. **48** Wana tuu²¹²na' 'ino, jilee²¹mo jo¹o ilíin² 'ii. Joon 'in tsá² 'oo¹o to² Roma ijalíin² 'e jafiin²mo cwo¹ fee¹ tyi' joongi ija'liin²mo jna'.

49 Pe jaain²¹ jee²¹² 'ii do 'in sii²¹ Caifás 'in tyu² to² fii²¹² untsá² jiin²¹ joon gajin²¹in:

—'Naa' jo ñí²ii' jiin¹³xu, **50** jon'gi li'naa' 'e tyú² tyi-o' 'e júuin² jaan²¹mo tsañuu¹ tya' goo²¹o' lagi 'e 'iin²in la tøøi² li saan²¹an'.

51-52 Pe Caifás do jo gajin²¹in jiin¹³ 'e øøi²¹-tsi 'ña'a, Dios gacwo¹ 'ii 'e ga'øøi²¹-tsi 'e faa²¹a do 'e ijúuin² Jesús 'wii²¹² tya' jileei²¹ 'in seein²¹ Israel. Jon' ijúuin² 'wii²¹² tya' jiin¹³ tsá² 'in seein²¹ Israel pe ijúuin² tya' iuncaain²¹ jileei²¹ jóon¹on Dios 'in née¹i li caain²¹ ni cwoo¹³ fu juncwii²¹. 'E gacwo¹o Dios 'ii 'e ga'øøi²¹-tsi la do tsu 'wii¹³ tsafeei¹ tyu² to² fii²¹² untsá² 'ii. **53** Ca jmii²¹² joon gasíi²¹ 'in tsá² 'oo¹o to² do seein²¹ Israel xiiala ijngaa¹³i Jesús.

54 Wii¹³ joon jo lí² ngi¹gi Jesús jee²¹² tsá² seein²¹ Israel, joon gacwa'íi¹o fu li' Judea joon gangóo¹o co' coon²¹ cwoo¹³ tyuun²¹ fu li sii²¹ Efraín. Joon do-o gajaan¹an coon¹³ 'in ngi¹i coon¹³on.

55 Joon xu 'ná¹gi ti jmii²¹² pascua tya' tsá² Israel. Joon fúu¹mo tsá² 'in née¹i 'e fuu²¹ náa¹ la caain²¹ co' Jerusalén ngalíin² fu Jerusalén nu'gi lagi ití² jmii²¹² pascua 'e tsaruuin¹³ yaai joon coon¹³ la joon lityúu¹i. **56** 'In tsá² jalíin²in Jerusalén ngii¹i 'naa²¹i Jesús joon la 'ii²¹² taal² inuu cwo¹ fee¹ do unngii¹i ruu²¹i:

—Xiiala líi²u, ¿ti ijó¹o li ti jmii²¹² lo 'owa jo jó¹ 'ee?

57 Joon 'in tsá² fariseos coon¹³ 'in tyu² to² untsá² nityu²u to² wana 'in niñíi²in xiia' tyíin¹in Jesús joon 'ná¹ cwatyajmaa¹³ 'ido 'ii júu³ tsu joon isaan¹mo 'ido.

Jaain²¹ tsamí² xée²i Jesus jmii²¹ jmafuu²¹

12 1 Jñúu² jmii²¹²gi 'ná¹ ti jmii²¹² pascua gangó¹on Jesús fu Betania li tyíin¹ Lázaro 'in gaunjiin¹in Jesús jee²¹² 'lii²¹².

2 Joon do-o gatyaa¹ tyú² 'e dø²ø tsá² 'e jløø¹³i 'e tyíin¹ Jesús jee²¹² 'ii. Marta tyaa¹ 'uunñi² ni mesa la 'ii²¹² tyíin¹ Lázaro coon¹³ Jesús gø²ø.

3 La 'ii²¹² joon tyei² María tyiin¹an jmii²¹ jmafuu²¹ 'éein³ ti coon²¹ tsa² litro 'e tyíin¹ 'moo¹³ 'áa¹mo. 'E jmii²¹ jmafuu²¹ 'e sii²¹ nardo do gasóon²on tii² Jesús joon mo ngayuui¹³ joon tsifu gasii²¹i coon¹³ jnú² tyíi¹i. Joon la caain²¹ tsi inuu garó¹i jma² tya' 'e jmii²¹ jmafuu²¹ do. **4** Joon jaain²¹ 'in tsá² tya' Jesús 'in sii²¹ Judas Iscariote, jóon¹on Simón, 'in ti li 'nii¹i Jesús gajin²¹in:

5 —¿Ee li' jo ga'nii²¹² 'e jmii²¹ jmafuu²¹ do 'e uncoon¹³ tya' 'in taníi²in tsu tyíin¹ la ti 'e jnaa¹a tsá² jee²¹² coon²¹ jiin²¹?

6 Pe Judas do jo gajin²in wa' 'e jo¹ 'nee¹i tsá² tañí²in, 'e gajin²in la do tsu 'uun²¹ 'ii joongi tsu 'wii¹³ 'e 'ii-o náa¹ cwoo²¹o tu'mi² taa¹³ cuu². Joon 'wo²o 'e cuu² taa¹³ tsi. 7 Joon gajin² Jesús sii²¹i Judas do:

—Jo jñi¹³ nu'u, tsu lawa 'e snoon²i jna mi 'á¹na. 8 Coon²¹ tøø²mo seein²¹ tsá² taní²in jee²¹² 'naa' 'e lí² uncóon¹³oon' pe jna jo coon²¹ tøø²i iseen²¹na jee²¹² 'naa'.

Síi¹ 'in tyu² to² untsá² 'e jngaa¹³mo Lázaro

9 Joon mo galiñi¹ tsá² Israel 'e tyíin¹ Jesús fuu²¹ Betania joon 'áa²mo fúui¹ ngalíin² ngajøø²¹²i Jesús, jon' wa' jiin¹³ 'e 'iin²¹²in níi²in Jesús 'e 'iin²¹²in níi²mo jon Lázaro 'in gajmaa¹a Jesús gajin¹in jee²¹² 'lii²¹².

10 Joon gasíi¹ 'in tsá² tyu² to² untsá² do røø²¹ 'e jngaa¹³mo jon Lázaro,

11 tsu 'wii²¹² tya' 'ido-o fúu¹mo tsá² Israel jo¹o galíi¹i Jesús joon gatuu²mo 'in untsá² do.

Mo ga'í² Jesús Jerusalén

12 Fúu¹mo 'áai¹ tsá² 'in gangalíin² Jerusalén li ti jmi²¹² pascua. Mo jná² joon mo galiñi¹ 'in tsá² fúui¹ do ityíi¹a Jesús 'e fuu²¹ do, 13 joon ganga'naa¹a ni moo²¹ joon ga'woo²¹i ngajeen¹in Jesús, joon faa²¹a tá¹, jin²i:

—i'In tyú¹mo Dios! i'In cwaa¹³mo 'in gajó² cwáain¹ tya' Ña'ñu¹u! i'In cwaa¹³mo 'in Røøi¹³ tya' tsá² Israel!

14 Joon Jesús gatsee²¹i jaain²¹ bu³ joon gacwó²o 'ido jiin¹³ la lí² 'e faa²¹a ni jí² tya' Dios:

15 Jo toon²oon' fo¹²-oo' tsá² seein²¹ fuu²¹ li sii²¹ Sion.

Jøø²duu' no-o cwéi¹ Røøi¹³ tyii', tyíin¹ jaain²¹ bu³.

16 La mo 'láa² 'wii²¹² jo 'øøi²¹-tsi 'in tsá² ngi¹i coon¹³ Jesús jilaa²¹ 'e nigalí². Pe mo ngayuui¹³ gangai² Jesús fu ñu'fú² joongi gati²i-tsi 'e jilaa²¹ 'elo 'e toon²¹² ni jí² 'e faa²¹a cwáain¹ tya' Jesús joon la joon nigajmaa¹a tya' 'ido.

17 'In tsá² 'in nitéen²in coon¹³ Jesús la mo gatø²ø Jesús Lázaro 'oo² 'aan¹ joon gaunjiin¹o jee²¹² 'lii²¹², 'in tsá² do 'áa¹mo tyaa¹a júu³ cwáain¹ tya' jilaa²¹ 'e ganí²i. 18 Tsu 'wii¹³ 'e júu³ gatyaa¹a 'ido joon ga'woo²¹i 'in tsá² fúui¹ do ngajéen²in Jesús. 19 Joon 'in tsá² fariseos síi¹i la jee²¹² yaai:

—Jøø²oo', jo jmé¹i tyi' jilaa²¹ 'elo. Ñíi²duu', jilee²¹mo tsá² ngalíin² coon¹³ 'ii.

Inlíi¹³ tsá² faa²¹a jmíi¹ griego 'naa¹i Jesús

20 Jee²¹² 'in tsá² ngalíin² fu li gati² jmi²¹² Jerusalén seein²¹ 'inlíi¹³ 'in nifaa²¹a jmíi¹ griego. 'E nijalíin² 'e un'goo²¹o Dios. 21 'In tsá² faa²¹a jmíi¹ griego do gangatyéen¹in co' li siin¹²in Felipe 'in seein²¹ coon²¹

fuu²¹ li sii²¹ Betsaida náa¹ cwoo¹³ 'wó² tya' Galilea. 'In tsá² griego do gamii¹ tyani Lii²¹² do sii²¹² 'ido:

—Tsañuu¹, 'iin²¹² na'a nee²¹² na'a Jesús.

22 'In Lii²¹² do ngajmaa¹³ a júu³ Andrés joon mo ngayuui¹³ joon ngaliin² mo je wáai² do ngatyaa¹ a júu³ coon¹³ Jesús. **23** Joon gajin² in Jesús:

—'E gatyí¹ a gatí²-i 'ii²¹ 'e untyú² i Dios jna, 'in Ruui²¹ Tsá², mi júun² na. **24** 'E la ja² mo fuu²¹² uu 'naa', wa ca mi² trigo 'e jo jní² i tsá² ni 'wó² joon wa jo júun² mo, joon la mo lii²¹² ca mi² i. Pe wa najúin¹ 'e ca mi² do joon 'e iyii¹ a 'láai² gi. **25** Jileei²¹ 'in un'øøi¹ juncwii²¹ tya'a icaa² mo juncwii²¹ tya'a pe 'in jo tsáai¹-tsi juncwii²¹ tya'a 'e ni cwoo¹³ juncwii²¹ lo iun'øøi¹ i juncwii²¹ tya' 'e taa²¹ coon²¹ tøø² mo. **26** Wana 'in 'iin²¹² in jma¹ a to² tyu³ uu 'ná² a 'e jo tiui² jna. Joon doñixiia' siin¹³ na joon jon siin¹² in 'in jmoo¹ o to² tyu³ uu. Joon iuntyú¹ mo Ñu³ uu 'ii.

Jesús jmoo¹ o júu³ 'e ti li júuin²

27 'No no 'áai¹ ni'i¹-tsii tya' 'e tsangii¹ na —jin² in Jesús—. ¿'Ee ifo³ oo? ¿Ti lí² fo³ oo: “Ñu³, un'øøi¹ jna wa'a jo cwotyangí² na jilaa²¹ 'e itsangí² na?” Pe jo lí² fo³ oo la joon tsu 'ii²¹ joon 'yuu² na. Ifo³ oo: **28** “Ñu³, 'ii² i 'wo² o coon¹³ 'e la joon un'goo²¹ o tsá² 'nu” —jin² Jesús sii²¹² i Jmii²¹ tyiin¹ ñu³ fú².

Joon ganuu¹ un coon²¹ júu³ jó¹ fu nu³ fú² 'e nijin² in:

—Ni'e² moo 'ñii¹ a joongi i'ée¹³ moo 'ñii¹ a tún¹ tya' 'e un'goo²¹ o tsá² jna.

29 'Inlíi¹³ 'in tsá² téen² in do jin² i:

—Cwaain² 'ná³ 'in niga'óon² on do.

'In líi¹³ gi gajin² in:

—Jaain²¹ ángel gafee²¹² i Jesús.

30 Joon gajin² Jesús sii²¹² i 'in tsá² do:

—Jon' gafaa²¹ a 'e júu³ lo 'wii²¹² tyiajna, 'e gafaa²¹ a 'wii²¹² tyi'naa'oo'.

31 Pe 'e la no-o gatí³ 'e jma¹ a Dios 'ii²¹ tya' tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon la no i'wó¹ mo Dios 'in tyu² to² ni cwoo¹³ juncwii²¹.

32 Joon mi sá¹ i tsá² jna tsaa' 'mó² joon ityiin²¹ an jna jileei²¹ tsá² —jin² Jesús.

33 Joon coon¹³ la joon gajmaa¹ a 'e i'øøi²¹-tsi tsá² xiiala mi júun² in.

34 Joon gañii¹ i 'in tsá² do:

—Ninú³ oo'o li faa²¹ a jí² tya' ley tyii¹ 'e Cristo seein²¹ coon²¹ tøø² mo. ¿Xiiala li 'e foo²¹ o 'e 'ná¹-a sá¹ i tsá² tsaa' 'mó² 'in Ruui²¹ Tsá² no? ¿'In 'in Ruui²¹ Tsá² no?

35 Joon gajin² Jesús sii²¹² i 'in tsá² do:

—Joon jee²¹² 'naa' coo²¹ gi jí² pe coon²¹ catá²-a. Ngii²¹² la 'ii²¹² 'e jnéé² mogii¹ coon¹³ 'e jí² lo tsu joon jó¹ linuu²¹ li ngii²¹², tsu 'in ngi¹ i li nuu²¹ jo ñii¹ i xiiafu tsáa¹ a. **36** Jo¹ cwoliin² naa' 'e jí² lo la 'ii²¹² 'e 'oo² gii¹ tsu coon¹³ la joon ilíin² naa' tsá² tya' 'e jí² lo.

Joon mo ngayuui¹³ gajin²in 'e júu³ lo, ganga²mo Jesús, ganga'mée¹³mo 'ñá'a tya' 'in tsá² do.

'Inlíi¹³ tsá² Israel jo jo¹ líi²i Jesús

37 Jesús gajmaa¹a 'lái²mo lí² milagro 'e nijóø²ø 'in tsá² do pe jo jo¹ líi²mogi, **38** tsu 'ná¹gi 'e litiin¹³ jiin¹³ la lí 'e nigataan¹an ni jí² 'in tsá² 'in gacwo¹o júu³ tyú² ca la jéei¹ 'in sii²¹ Isaías:

Ñá'ñu¹u', é'in 'in jo¹ nilíi² júu³ tyú² tyi'?

é'In niga'e² Ñá'ñu¹u' 'ii²¹ tya'a?

39 Tsu 'wii¹³ joon jo lí² jo¹ líi²i 'in tsá² do. Joon gataan¹an Isaías ni jí² tya'a:

40 Dios 'e gajmaa¹a tiui² 'ido joongi gajmaa¹a 'e 'waa²¹ alma tya' 'ido,

tsu joon jo cwolijóø²ø 'ido coon¹³ unní¹i joongi jo cwo'øøi²¹-tsi coon¹³ alma tya'a,

joongi jo cwojalín² fu lí siin¹³na wa 'e un'lái²na.

41 Isaías gajin²in 'e júu³ lo tsu 'e gacii¹o 'e tyú² tya' Jesús. Joongi 'e tya¹ 'ido júu³ 'wii²¹² tya'a.

42 Fúu¹mo 'in tsá² Israel jo¹o líi²i Jesús pe jo faa²¹a la joon jee²¹² tsá² tsu 'wii¹³ 'gøø²¹mo tsá² fariseos. Cagi tsacøøi¹³ seein²¹ Israel jo¹o líi²i Jesús. Lí 'goo²¹o wa gatyii¹in tsá² 'ii fu caluu cwo¹. **43** 'In tsá² do 'iin²¹²in 'e seein²¹ tyú²gi coon¹³ tsá² lagi wa 'e iseein²¹ 'ido tyú² coon¹³ Dios.

Júu³ tya' Jesús faa²¹a ijmáa¹a 'ii²¹ tya' tsá²

44 Joon Jesús gafaa²¹a tá², jin²in:

—'In jo¹ líi²i jna jon' jiin¹³ jna jo¹ líi²i, jo¹o jon líi²i Ñu¹u' 'in gasii¹in jna. **45** 'In níi²in jna níi²mo jon 'in gasii¹in jna. **46** Gagoo²¹²oo ni cwoo¹³ juncwii²¹ lawa coon²¹ jí² coo²¹ joon jileei²¹ 'in jai² líi²i jna jo ján¹ lí 'íi¹i nuu²¹. **47** Wana seein²¹ 'inlíi¹³ nuu¹un júu³ tyiia, joon jogi unjíi²i, jon' jna jmá³a 'ii²¹ tya'a tsee¹³i lí 'líi³, tsu jo gagoo²¹²oo 'e jmá³aa 'ii²¹ tya' tsá² 'e tsalín² lí 'líi³ 'in taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹. Pe gagoo²¹²oo 'e jmá³aa 'e tiin¹³mo tsá². **48** 'In jo tsáai¹-tsi jna joongi jo unjíi²i júu³ tyiia ni'oo¹o coon²¹ 'e lei² 'ii lí 'líi³. 'E júu³ nifo³oo 'e joon 'e lei² 'ii lí 'líi³ jmii²¹² mi 'iin² juncwii²¹. **49** Tsu jo fo³oo 'e 'øøi²¹-tsii 'ñii¹a, Ñu¹u', 'in gasii¹in jna-a, 'ii gacwo¹o jna jilaa²¹ 'e 'ná¹ fuu²¹²uu tsá² joongi 'e 'ná¹ 'e³ee tsá². **50** Joon ñi³oo jilaa²¹ to² tyu² Ñu¹³u cwo¹o tsá² juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tøøi². La joon 'e fo³oo lo fo²oo jiin¹³ la to² tyu² Ñu¹u' jna.

Jesús run¹²un tii² tsá² tya'a

13 ¹ 'Yiia¹³ cwoun¹³lól¹ pascua galiñii¹i Jesús 'e gatí²-i 'ii²¹ 'e itiui² tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹, joon itse¹²mo fu li tyiin¹ Jmii²¹i. 'Áa¹mo gali'in²¹²in tsá² tya'a 'in taain²¹² ni cwoo¹³ fu juncwii²¹. Joon la no i'é¹mo 'ña'a jiin¹³ la ti 'e gali'in²¹²in tsá².

2-4 'In 'lii¹³mo ni'í³i alma tya' Judas Iscariote, jóon¹on Simón. Joon Judas do 'i¹-tsí 'nii¹i Jesús. Pe Jesús niñii¹o 'e gajó²o li tyiin¹³in Dios Jmii²¹ joongi joon itsee¹³i tún¹. Joongi niñii¹o 'e Jmii²¹ do-o nigacwo¹ 'ii to² 'e tyu¹²o to² jilee¹²¹. Tsu 'wii¹³ joon la 'ii²¹² 'e tyiin¹³in gø¹²ø¹ í¹ canuu²¹ coon¹³ tsá² tya'a joon gajmaa¹a siin¹²i li si¹² mesa joon gatyii¹o 'mi¹² cwaa²¹ 'e tyi¹²i. Joon ga'aa²¹i coon²¹ 'mi¹² toalla ñuu²¹i. **5** Joon gatyii¹²a jmii²¹ tsi coon²¹ 'ú¹ ñí³. Joon ga'láa² 'wii²¹² run¹²un tii² tsá² tya'a, joon gauntyuun²¹o coon¹³ 'mi¹² toalla 'e in'aai¹³ 'ñuu²¹i.

6 Joon mo gatí² irun¹²un tii² Simón Pedro, joon gajin¹²in 'ido:

—Ña'ñu¹u', ¿ti 'nu iruun¹³un tii³ jna?

7 Joon gañii¹i Jesús:

—Jo 'øøi²¹-o'o la no 'e jmóo³oo pe ciin²¹xu i'øø²¹mo-o'o.

8 Pe Tú³ dogi gajin¹²in:

—Jo jmii²¹² ruun¹³un tii³ jna.

Joon gajin¹²in Jesús:

—Wa jo ruun¹³uun tii¹³i jo lí² liin²u tsá² tyiia.

9 Joon gajin¹² Simón Pedro:

—Wana 'e la joon, Ña'ñu¹u', jon' jiin¹³ tii³ii ruun¹³un, ruun¹³o'o cwóo³oo joongi mootyí³ii.

10 Pe gajin¹²in Jesús sii²¹i Tú³ do:

—'In ningayuui¹³ galo¹o jo li 'ná¹ idyii¹i tya'a jiin¹³ tii²o 'ná¹ idyii¹i tsu nilo¹o. Joon nilaa¹naa' xufiin¹³ jo jilee²¹naa'.

11 Tsu niñii¹o Jesús 'iin in'ní¹i 'ii 'wii¹³ joon jin¹²in: “Jo mo laa¹naa' jilee²¹naa'.”

12 Joon mo ngayuui¹³ garun¹²un tii² 'ido jilee²¹ joon gaci¹o siin¹³in 'mi¹² cwaa²¹ do tún¹, joon gacwó²o tún¹ li si¹² mesa. Joon gajin¹²in sii²¹i tsá² tya'a do:

—¿Ti 'øøi²¹-oo' 'e nijmá³aa? **13** 'Naa' fuu²uu' jna: “Tifo² tyi'.” Joongi gasii²ii' jna: “Ña'ñu¹u'.” Joon 'e tii²¹mo' fuu²uu' jna la joon tsu 'ii jna.

14 Joon wana jna garuun¹³uun tii¹³ii' joon líi¹mo' Tifo² tyii' joongi Ña'ñuu²uu', la joon jon 'naa' 'ná¹ jon rúun¹³uun' tii² ruu²¹naa'. **15** Jna-a ni'e²ee 'naa' xiiala 'e jmaa²aa' jiin¹³ la li 'e nigajmá¹ jna. **16** 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', ce jiin¹³ jaain²¹ tsa'leei¹³ jo fee¹i la feei¹ ñifii²¹²i. Ce jiin¹³ jaain²¹ 'in sii¹i tsá² wa 'e feei¹gi lagi 'in sii¹in 'ii. **17** Joon wana 'øøi²¹-oo' 'elo, jløø¹³mo' wa' jmoo²oo'.

18 'Pe jo fo²oo 'wii²¹² tyii' jilee²¹naa'. Jna niñi²oo 'iin 'in nityi¹³na. 'Ná¹-a untiin¹³ la li 'e faa²¹a ni ji² tyaa¹³ júu³ tyú² tya' Dios 'e jin¹²:

“Jaain²¹ 'in gø¹² coon¹³ jna nijmaa¹ 'a 'e gó² tyiajna.” **19** Jmoo¹³oon 'naa' júu³ jéei¹ tsu joon mi lí² 'e ja²mo líi²naa' 'e jna-a Cristo jiin¹³ la li 'e nifuu²¹²uu 'naa'. **20** 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jilee²¹ 'in 'ii²¹ 'in gasí²na, 'ii²¹mo jon jna. Joon jilee²¹ 'in 'ii²¹ jna 'ii²¹mo jon 'in gasii¹in jna.

Jesús tyaa¹ 'a júu³ 'e Judas 'in 'ní¹ 'ii

21 Joon mo ngayuui¹³ gajin²in Jesús 'elo joon galityin²-tsi 'áa¹mo alma tya'a joon gajin²in:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jaain²¹² jee²¹² 'naa' i'ní¹mo jna.

22 Joon 'in tsá² tya'a do ga'láa² 'wii²¹² jóø²i ruu²¹i la jaain²¹ la jaain²¹ jo ñii¹ 'naai¹ 'in jin²in Jesús. **23** Jaain²¹ jee²¹² tsá² tya'a do 'in 'nee¹i Jesús 'áai¹ tyiin¹in gø¹²ø caai¹ li tyiin¹ Jesús. **24** Joon Simón Pedro do gajmaa¹ 'a li² tya'a wa'a cwounngii¹ 'iin 'in 'í¹i Jesús 'e faa²¹ 'a la do.

25 Joon 'in tsá² do 'in 'nee¹i Jesús joon ganityéen¹in tyan'gi joon jin²in:

—Ñañu¹u, ¿'iin 'in 'ee¹u'u?

26 Joon gajin²i Jesús:

—'Oo¹³duu coon²¹ 'no¹³ 'iñi¹ tsi 'uunñi², joon 'in cwo¹³oo do, 'ii do.

Joon mo ngayuui¹³ gajin²in la joon, joon ga'oo²¹o 'no¹ 'iñi¹ do tsi 'uunñi² joon gacwo¹o Judas Iscariote, jóon¹on Simón. **27** Joon tsifuu mo gatí²i Judas 'e 'iñi¹ do joon ga'í²i 'in 'lii¹³ alma tya'a. Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—'E 'nogi jmaa²'a, jmaa²'a jmoono.

28 Pe jiin¹³ jaain²¹ 'in 'nee¹i gø¹²ø ni mesa do jo mo 'øø²¹mogi-tsi 'e 'wii²¹² 'e gajin²in 'ido la do. **29** Joon tsu 'wii¹³ Judas do 'e 'in 'mo¹³o tu'mi² taa¹³ cuu², 'inlii¹³ ga'i¹-tsi 'e Jesús sii²¹i 'ido 'e tsalá¹ 'a 'e 'ná² tya' mi ti jmi²¹² sixu 'e cwo¹xu tsá² taní² cuu². **30** Joon mo ngayuui¹³ gøø²¹ø Judas 'e 'no¹³ 'iñi¹ do joon gacwo¹í¹o tsifu tsu canuu²¹.

Jesús tyu² to² 'e 'ná¹ 'nee¹mo tsaruu²¹i

31 Mo ngayuui¹³ cwo'í¹ Judas, joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—La no iní²i tsá² 'e 'ya²gi tya' 'in Ruui²¹ Tsá². Joon 'wii¹³o iní²i tsá² 'e 'ya²gi tya' Dios Jmii²¹. **32** Joon wana 'in Ruui²¹ Tsá² do 'é² 'e 'ya²gi tya' Dios Jmii²¹, joon Dios Jmii²¹ i'é²o jon 'e 'ya²gi tya' Jóon¹on. Joon la jmoono ijmáa¹. **33** Tsaru¹u, jo taain²¹²gii coon¹³ 'naa' 'wóo². 'Naa' i'naa¹³moo' jna, pe la li 'e gafuu²¹²uu 'in tsá² Israel do la joon fuu²¹²uu 'naa': Jo lí² cwolín²naa' fu li nii¹³ jna. **34** Icwo¹³oo 'naa' 'e júu³ 'múui² lo 'e jmaa²aa': 'e un'nee¹naa' ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. La 'nee¹naa' 'naa' la joon jon 'ná¹ 'e 'nee¹naa' ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. **35** Si na 'nee¹mo ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' jilee²¹mo tsá² seein²¹ ni cwo¹³ juncwii²¹ ilili¹³o 'e 'naa'oo' líi¹naa' tsá² tyiia.

Jesús jmoo¹o júu³ 'e Pedro jo róo¹i cwíi¹in Jesús

36 Joon Simón Pedro gaunngii¹i sii²¹i Jesús:

—¿Xiiafu cwoo²u, Ña'ñu¹u'?

Joon gajin² Jesús:

—Fu li nii¹³ jna jo lí² cwoo²u la no coon¹³ jna pe ciin²¹gi ñíi¹³u'un.

37 Joon gajin² Tú³:

—Ña'ñu¹u', ¿'Ee li jo lí² tsaa²¹a' caain²¹? La no nináa¹ tyú² tyiia 'e júun²na 'wii²¹² tyi'i.

38 Joon gajin² Jesús:

—¿Ti jo¹ nináa¹ tyú² tyi'i 'e júun²mo'o 'wii²¹² tyiia? 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'nu, pe joon 'e ifo²o 'ni¹ naa¹³ 'e jo cwii¹u jna la nu'gi i'ó¹o tuitsáa².

Jesús líi¹i fu¹ 'e ngoo¹³ fu li tyín¹ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹

14 ¹ Faa²¹gi Jesús:

—Jo cwotaan²¹²naa' cu²-oo'. Jo jmaa²aa' cuu¹³-oo' coon¹³ Dios jon'gi cuu¹³-oo' coon¹³ jna jon. **2** Fu li tyín¹ Nu³uu joo²¹ 'áa¹mo li cwá²a tsá². Wa jo la joon lí² nifuu²¹²oo 'naa'. Joon inii¹³na nityíi³aa tyú² coon²¹ li ní³ii'. **3** Nii¹³na nityíi³aa tyú² joon mi yuui¹³ joon yíia³oo tún¹, yatee²ee 'naa', tsaa²¹a' coon¹³ jna. Joon coon¹³ la joon ili'yii²¹a' coon¹³ jna li tyín¹³na. **4** Ní³ii' 'naa' fu li nii¹³na joongi niñii²oo' fu¹ lí¹ li nii¹³na.

5 Joon gajin² Tomás sii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', jo ne² jna'a xiia fu cwoo²o, ¿xiiala 'e la ne²e'e fu¹ lí¹ li cwoo²u?

6 Joon gajin² Jesús:

—Jiin¹³ jna-a 'e fu¹ do, joongi jiin¹³ jna-a 'e júu³ jai², joongi jiin¹³ jna-a cwó³oo juncwii²¹ tya' tsá². Jiin¹³ 'wii¹³ jna-a 'e lí² tyaliin¹in tsá² li tyín¹ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹. **7** Joon wana galicwii¹moo' jna joon ilicwii¹moo' joon Ñu³uu. Ca lano joongi li ngóo¹gi cwii¹moo' Ñu³uu joon nijó²moo'.

8 Joon gajin² Felipe sii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', cwoo¹³du' jna'a 'e nee²¹²na'a Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹, coon¹³ la joon liin²mo tyii'i.

9 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Ningóo¹ 'áai¹ 'e taan²na jee²¹² 'naa' Felipe, ¿ti joon jo mo cwii¹mogi'i jna? Tsu 'in ní² jna ní²mo jon Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹, ¿'ee lí¹ 'e mi²i 'e 'ee¹³na 'naa' Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹? **10** ¿Ti jo jo¹ líi²u 'e ngii¹i Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ coon¹³ jna joongi jna ngii³oo coon¹³ 'ii? Jilaa²¹ 'e fo²oo jo fo²oo 'e i¹-tsii 'ñii'a. Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ 'in ngii¹i coon¹³ jna, 'ii-o 'in jmoo¹o 'e to² tya'a lo. **11** Jo¹ cwoliin²naa' jna 'e fuu²¹²uu 'naa' 'e jna-a ngii²ii coon¹³ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ joongi 'ii ngii¹o jon coon¹³ jna. Joon wa jo jo¹ líi²naa' jna 'wii²¹² júu³ tyiia jo¹o cwoliin²naa' jna 'wii²¹² tya'

jilaa²¹ to² 'e jmóo³oo. **12** 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in jo¹ líi²i jna ijmá¹o jon la jmóo³oo joongi ijmáa¹a 'e fee¹gi lagi jna tsu nii¹³moo fu li tyíin¹ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹. **13** Joon jilaa²¹ 'e mí² 'naa' coon¹³ 'e la sii²¹ jna, jna ijmáa³oo tyii' tsu coon¹³ la joon 'í¹i Joon¹on Dios 'ña'a jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya' Jmii²¹. **14** Jna-a ijmáa³aa doñi'ee 'e mí² 'naa' coon¹³ 'e la sii²¹ jna.

Jesús cwoo¹o júu³ tya'a isii¹in 'in Espíritu Tyú² tya' Dios Jmii²¹

15 'Sino 'naa' 'nee¹moo' jna ijmáa²aa' to² tyu¹³uu. **16** Joon imíi³ii tyani Ña'ñu¹u' Dios 'e síi¹in jaain²¹gi 'in cwo¹ 'naa' fo'fee¹ in sii²¹ Espíritu tya' 'e jai². Joon 'ii ingí¹ coon¹³ 'naa' coon²¹ tøøi². **17** 'In tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹, 'in jo cwii¹in Dios, jo lí² 'ii²¹in tsu jo lí² jóø³i jogi lí² licwii¹in. Pe 'naa' nicwii¹moo' tsu ngii¹o coon¹³ 'naa' joongi i'ii²¹mo alma tyii' joon 'e 'yuu²i coon²¹ tøø²mo. **18** Jo tuu²na 'naa' lawa xuui²¹² 'nii², tsu yíia³oo itaan²¹²na coon¹³ 'naa'. **19** Cíiin²¹ gixu tsá² taan²¹²in ni cwoo¹³ juncwii²¹ jo níi²gi jna pe 'naa' máa¹moo' jna. Joon tsu 'wii¹³ ijiin¹i jna 'wii¹³ joon ijiin¹ 'naa' jon. **20** Joon mi ti jmi²¹² joon, joon iliní³ 'naa' 'e 'yuu²na alma tya' Ñu³oo joon 'naa'gii' taa²naa' alma tyiajna-a joon jna-gi 'yuu²na alma tyi'naa'oo'. **21** Jileei²¹ 'in ñi¹i joongi 'in ijmáa¹a to² tyu¹²uu 'in 'íi¹i yaai 'e ja²mo 'nee¹i jna. Joongi Ñu³uu ili'nee¹mo jon 'ii, joon jna 'nee¹moo jon. Joon 'íi¹moo jon 'ñii'a 'ii —jin² Jesús.

22 Joon Judas (jon' Iscariote 'ii) gajin²in sii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', ¿ee li' i'íi¹ 'wo'o jna'a pe jo 'íi¹ 'wo'o tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹?

23 Joon gajin² Jesús:

—'In 'nee¹i jna unjii²o 'e fo²oo joon ili'nee¹mo Ñu³uu 'ii. Joongi Ñu³uu ijá²oo'o coon¹³on 'e toon²¹²o'on alma tya'a. **24** Joon 'in jo 'nee¹i jna jo unjii²i 'e fo²oo. 'E júu³ tyú² 'e nuu²¹ 'naa' jon' 'e tyiajna, 'e tya' Ñu¹o' in gasii¹in jna.

25 'Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo la 'ii²¹² 'e taan¹na coon¹³ 'naa'. **26** Pe Ña'ñu¹u' Dios isíi¹in 'in Espíritu Tyú² tya'a coon¹³ 'e la sii²¹ jna 'e cwo³oo 'naa' fo'fee¹. Joon 'in Espíritu do i'e² 'naa' jilaa²¹ joongi 'e untii¹³-oo' jilaa²¹ 'e nifuu²¹²uu 'naa'.

27 'Coon²¹ 'e tyú² cwóo³oo 'naa' 'e tyú² si'íi¹-oo' la tyú² 'íi¹-tsii. Joon jo li la li 'e tyú² 'in 'íi¹-tsi tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹. Jo cu¹²-oo' jogi jmaa²aa' 'goo²¹oo'. **28** Ninúu²oo' 'e nifo²oo 'e nii¹³moo joongi 'e yíia³oo 'e taan²¹²na coon¹³ 'naa' tún¹. Joon wana jo¹ 'nee¹naa' jna ilijløø³moo' mi liñí²ii' 'e nii¹³na li tyíiin¹ Ñu¹u', tsu 'in fee¹gi 'i lagi jna. **29** Fuu²¹²uu 'naa' 'elo jeei¹gi tsu mi lí² joon jo¹ ilíin²naa'.

30 'Jo fú³gii 'láai² 'áai¹ 'naa' tsu nijó¹-o 'in tyu¹² to² ni cwoo¹³ juncwii²¹ lo. Joon xufiin¹³ jo to² cwooi¹ tyu¹² jna **31** la joon 'ná¹ lí² tsu

coon¹³ la joon iliní² tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'e 'nee¹mo Ñu¹³u' joongi jmóo³oo jilaa²¹ to² tyu²u. Téen²naa' jmaa²aa'. Moo²¹na.

Cwáain¹ tya' wuunjøø¹³

15 1 'E²gi Jesús tsá² tya'a jin²in:

—Coon²¹ wuunjøø¹³ lí² 'mó² 'ñá² coon¹³ jilaa¹³ cwáa¹ tya'a. Joon seen²¹mo jaain²¹ 'in un'øøi¹ sa³ do. Joon jna-a lí²na lawa 'mó² 'ñá² wuunjøø¹³ joon 'naa' 'in jai² lí²i jna lí¹naa' lawa cwáa¹ do. Joon 'e tyú² seen²¹ 'in jai² lí²i Dios lí¹ la lí¹ 'oofuu²¹ 'in'í¹³ tya'a. Joon Ñu¹³u lí¹i lawa 'in un'øøi¹ sa³ do. 2 Joon 'in un'øøi¹ wuunjøø¹³ tyu¹o jilaa²¹ cwáa¹ 'e jo cwoo¹o 'oofuu²¹ pe ji²i to² tya' jilaa²¹ cwáa¹ 'e cwoo¹o 'oofuu²¹ 'e joon cwoo¹o 'láai²gi. La joon jmoo¹o Ñu¹³u, tyuu¹³i jileei²¹ 'in jo 'in'í¹³ 'oofuu²¹ tya'a. Pe jileei²¹ 'in 'in'í¹³ 'oofuu²¹ tya'a untyúu¹i Dios 'ii wa'a si'í¹³ 'láai²gi 'oofuu²¹. 3 Coon¹³ júu³ tyiia 'e ga'e²ee 'naa' nigalityúu¹moo'. 4 Joon la siseen¹³ cwáa¹ wuunjøø¹³ 'mó² 'ñá², la joon jon 'naa' ná¹ seen²¹naa' 'in caan²¹naa' coon¹³ jna la 'in caan²¹na coon¹³ 'naa'. Coon²¹ cwáa¹ wuunjøø¹³ jo lí² cwoo¹o 'oofuu²¹ tya'a wa jo siseen¹³ 'mó² 'ñá² tya'a, la joon jon 'naa' jo lí² cwoo²oo' 'oofuu²¹ tyii' wa jo seen²¹naa' 'in caan²¹naa' coon¹³ jna.

5 'Jna-a lí¹na 'mó² 'ñá² do joon 'naa' lí¹naa' cwáa¹ do. Joon jileei²¹ 'in ngí¹ sicaaain²¹ coon¹³ jna joongi jna sican²¹na coon¹³ 'ido, 'láai² 'oofuu²¹ 'in'í¹³ tya'a. Tsu 'naa' jo lí² jmaa²aa' jiin¹³xu wa'a jo uncoon¹³ jna 'naa'. 6 Joon jilee²¹ 'in jo jón² sicaaain²¹ coon¹³ jna lí¹i la lí¹ coon²¹ cwáa¹ wuunjøø¹³ 'e gapí² joon galityuun²¹ joon tsuu¹³u tsá² joon dya² tsá² ni jí² 'e jún¹.

7 'Joon wana ján²naa' sicaan²¹naa' coon¹³ jna joon jo tuu²uu' júu³ tyiia lí²-i mí²ii' doñi'ee 'iin²¹²naa' joon cwo³-oo 'naa'. 8 Mo si'í¹³ 'láai² 'oofuu²¹ tyii' un'goo²¹o tsá² Ñu¹³u joon coon¹³ la joon 'ii¹ 'naa' yaanaa' 'e líin²naa' tsá² tyiia. 9 'Nee¹moo 'naa' la 'nee¹i Ñu¹³u' jna, ngí¹³ii', jmoo²oo' ce jilaa²¹ 'e 'iin²¹²na. 10 Wa'a jmaa²aa' jilaa²¹ to² tyu¹³uu ngí¹³ii', jmoo²oo' 'e li'nee¹moo 'naa'. Tsu jmóo³oo jilaa²¹ to² tyu¹² Ñu¹³u joon ngí¹³ii, jmóo³oo 'e li'neemo jna.

11 'Fuu²¹²uu 'naa' la joon 'e lí² jmaa²aa' jløø¹³naa' coon¹³ jna joon jo 'náí¹ 'e jløø¹³naa'. 12 Joon 'e to² tyu¹³uu lí¹ la lí¹ 'elo: 'nee¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' jiin¹³ la 'nee¹moo 'naa'. 13 Joon 'ii¹i tsá² 'ñá²a 'e 'nee¹i 'in seen²¹ tyú² coon¹³ mi júun²in 'wii²¹² tya'o. Jo sá² 'e fee¹gi lijmaa¹a. 14 Joon 'naa' lí¹naa' tsá² seen²¹ tyú² coon¹³ jna wa jmoo²oo' jilaa²¹ to² tyu¹²uu. 15 Jo mo gafuu²¹²uu 'naa' lawa tsa'leei¹³ tyiia pe gafuu²¹²uu 'naa' lawa tsá² seen²¹ tyú² coon¹³ jna, tsu 'in tsa'leei¹³ jo ñii¹i 'e jmoo¹o fii²¹²i. Pe gafuu²¹²uu 'naa' tsá² seen²¹ tyú² coon¹³ jna tsu ni'e²ee 'naa' jilaa²¹ 'e gasii²¹i Ñu¹³u jna. 16 Jo gatyii¹³naa' jna pe jna-gi gatyí²na 'naa' 'e jmaa²aa' to² tya' Dios joon 'láa²mo 'oofuu²¹ ilisá² tyii'. Joon 'iin²¹²na 'e wóo² taa²¹ 'e 'oofuu²¹ tyii' do. 'E la joon icwó¹ Ñu¹³u jilaa²¹ 'e

mí¹i tsá² coon¹³ la sii²¹ jna. **17** Joon 'e lo-o to² tyu³uu: 'nee¹moo' la jaain²¹ la jaan²¹naa'.

'Ee¹mo 'in tsá² 'in tí²-tsí jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹ Jesús

18 Faa²¹gi Jesús:

—Wa 'ee¹mo 'in tsá² 'in tí²-tsi jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹ 'naa', cwoliñí²i 'e gali'ee²mo 'ido jna nifu. **19** Joon wa'a 'iin²¹²naa' jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹ ili'nee¹mo 'naa' jileei²¹ tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ la 'nee¹mo 'in tsá² tya'a catyaa². Pe jna-a ga'woo²¹moo 'naa' jee²¹² 'in tsá² do 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ tsu 'wii¹³ joon 'ee¹mo 'in tsá² do 'naa' tsu jo lí¹naa' tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹. **20** Untii¹³-oo' 'e júu³ gafuu²¹²uu 'naa': “Jo fee¹gi jiin¹³ jaain²¹ tsa'leei¹³ lagi fii²¹²i.” Wana ga'øø¹i 'in tsá² do jna, la joon jon in'øøi²¹² 'naa' jon. Joon wana gajmaa¹a nuu¹³un tsá² júu³ tyiia la joon jon ijmá¹a nuu¹³un júu³ tyii'. **21** Joon tsu 'wii¹³ jo cwii¹in 'in tsá² do 'in gasii¹in jna ijmáa¹a jilaa²¹ 'elo tyi'naa' tsu lí¹naa' tsá² tyiia.

22 'Joon wa mo'o jo gagoo²¹²oo fuu²¹²uu 'in tsá² do jo 'ee tsaa² sá² tya'a. Pe gagoo²¹²oo joon nano jo tí²igi 'noo¹o tsaa². **23** Joon jileei²¹ 'in 'ee¹i jna 'ee¹mo jon Ñu¹³uu. **24** Joon wa mo'o jo gajmaa³aa jee²¹² 'ido to² 'e jo gajmaa¹a jiin¹³ jaain²¹ jo 'ee tsaa² sá² tya'a. Pe ganí²i 'in tsá² do jilaa²¹ 'e gajmaa³aa. Joon xufiin¹³ ganí²i jilaa²¹ 'e gajmaa³aa, gali'ee¹mo 'in tsá² do jna, joon gali'ee¹mo Ñu¹³uu. **25** Pe 'ná¹ lí² jilaa²¹ 'elo 'e coon¹³ la joon lí² untiin³in 'e júu³ taa¹³ ley tya'a 'e jin²: “Xufiin¹³ jo tí²i gali'ee¹mo 'in tsá² do jna.”

26 'Síi³na 'naa' 'in Espíritu 'e la Jai² 'in jai¹ fu lí tyíin¹ Ñu¹³u', ijó¹o cwáain¹ tya' Ñu¹³u. Joon mi jó¹ ifaa²¹o 'wii²¹² tyiia. **27** La joon jon 'naa' isii²¹²naa' tsá² 'wii²¹² tyiia tsu gangí²ii' coon¹³ jna ca mo 'wiin²¹².

16 **1** 'Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo 'e jo tiui¹-oo'. **2** I'woo¹mo tsá² 'naa' caluu cwo¹ sinagogas tya'a joon tí lí tyíia¹ jmii²¹² mo lí²i 'in tsá² 'in jngaa¹³i 'naa' 'e jmoo¹o to² tyu² Dios. **3** Jmóo¹o la joon tsu jo mo galicwii¹in Ñu¹³u' jon'gi galicwii¹in jna. **4** Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo joon mi lí² joon itisiíi¹³-oo' 'e gafuu²¹²uu 'naa' —jin² Jesús.

'E jmoo¹o 'in Espíritu Tyú² tya' Dios Jmii²¹

Faa²¹gi Jesús:

—Jo gafuu²¹²uu 'naa' 'elo mo 'wiin²¹² tsu taan²na jee²¹² 'naa'. **5** Pe nano nii¹³moo fu lí tyíin¹ 'in gasii¹in jna. Joon jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa' nigaunngii¹i xiiafu nii¹³na. **6** Lí¹ jmoo²oo' fa'í³ tsu 'wii¹³ fuu²¹²uu 'naa' 'elo. **7** Pe fuu²¹²uu 'naa' la jai: 'e tyú²gi tyii' 'e nii¹³na, tsu wa'a jo nii¹³na jo ijó¹ ingí¹ coon¹³ 'naa' 'in icwo¹o 'naa' fo'fee¹. Pe wa nii¹³na isii²na 'ido. **8** Joon mi jó¹ 'ido 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ icon²¹ cwáain¹ ña'a 'e jo røø²¹ 'i¹-tsi cwáain¹ tya' 'e røøi²¹ tsaa², jon'gi cwáain¹ tya' xiiala ngí¹ tsá² tyú² tyani Dios, jon'gi røø²¹ 'i¹-tsi cwáain¹ tya' ijmá¹a Dios 'ii²¹ tya'a. **9** Røø²¹i tsaa² tsu jo jai² lí²i jna. **10** Joon ilíni¹ 'e fu¹ coon²¹ tsáa¹ tsu

nii¹³ na fu li tyín¹ Ñu¹u'. Joon jo móo¹ gií' jna. **11** Joon iliñi¹ 'in tsá² do ijmá¹ a Dios 'ii²¹ tya' tsá² tsu nigajmaa¹ a 'ii²¹ tya' 'in 'lii¹³ 'in tyu² to² fu juncwii²¹ lo.

12 'Áai¹ 'láai² jilaa²¹ 'e 'i¹-tsii fuu²¹²uu 'naa' pe nano 'naa' jo lii¹ii' 'ii¹³naa'. **13** Pe mi jó¹ 'in Espíritu 'e la Jai², 'ii 'in 'e²e 'naa' jilaa²¹ 'e la jai², tsu jo ifaa²¹ a 'in Espíritu do cwáain¹ tya' ña'a. Ifaa²¹ o jiin¹³ jilaa²¹ 'e ninúu²un, joon isii²¹i 'naa' jilaa²¹ 'e 'ná¹ lí². **14** Iuntyúu¹ i jna tsu 'i'e²e 'naa' júu³ tyiia. **15** Joon jilaa²¹ júu³ tya' Ñu¹u' la joon jon júu³ tyiia. Tsu 'wii¹³ joon lí²-i fuu²¹²uu 'naa' 'in Espíritu do 'i'e²e 'naa' júu³ tyiia.

Fa'í³ seen²¹naa' pe ilijløø¹³moo'

16 'E coon²¹ nogi jó¹ 'e jo máa¹moo' jna pe jée¹ gixu joon imáa¹moo' jna tún¹ tsu nii¹³ na fu li tyín¹ Ñu¹u' —jin² Jesús.

17 Joon gaunngii¹ i 'in tsá² tya'a do la jee²¹² 'ii:

—¿'Ee cwoo¹ i 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ no 'e gatyaa¹ a 'ido? Gafaa²¹ a jna' 'e coon²¹ nogi jó¹ 'e jo nee²¹²mo' pe mi lí² ciin²¹ gixu nee²¹²mo' tún¹. Joon jin²in 'e lí² la joon tsu tse³mo li tyín¹ Ñu¹u'. **18** ¿'Ee 'øøi²¹-tsi tsá² júu³ tya'a 'e jin² “coon²¹ nogi jó¹”? Jo 'øøi²¹-tsi' 'ee faa²¹ a 'ino.

19 Joon galiñi²mo-tsi Jesús 'e 'in tsá² do 'iin²¹²in unngii¹ i tsu 'wii¹³ joon gajin² Jesús sii²¹ i 'in tsá² do:

—Jna gafuu²¹²uu 'naa' 'e coon²¹ nogi jó¹ 'e jo máa¹moo' jna, joon ciin²¹ gixu imáa¹naa' jna tún¹. ¿Ti 'inoo júu³ tyiia 'e sii¹³ii' jee²¹² yaanaa'? **20** 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', icih²ii' 'e joongi fa'í³ jmoo²oo' pe 'in tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ lo, jløø¹³mo 'e seen²¹in. Joon xufiin¹³ fa'í³ jmoo²oo', 'e fa'í³ do jmoo²oo' ilisi²i 'e seen²¹moo' jløø¹³moo'. **21** 'E li la li mo liseein²¹ yuun²¹. Wúu¹ ni² 'in sáa³ a yuun²¹ do tsu gatí² 'ii²¹ iliseein²¹ yuun²¹ tya'a. Pe mo galiseein²¹ yuun²¹ do jo tí²gi-tsi sáa³ a 'e wúu¹ ganii²¹ i do tsu jløø¹³mo 'áai¹ 'e galiseein²¹ jaain²¹ xuui²¹² tsañu¹. **22** La joon jon 'naa' jmoo²oo' fa'í³ nano pe la joon góo³oo yajøø²na 'naa' tún¹ la joon jløøi³ alma tyii' 'áai¹. Joon jiin¹³ jaain²¹ jo lí² tyii¹ i 'e jløøi³ yu alma tyii'.

23 'Joon mi tí² jmi²¹² joon jo 'e iunngii¹ii' jna jiin¹³xu. 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa': Ñu¹u' icwo¹ o 'naa' jilaa²¹ 'e mí¹³ii' coon¹³ la sii²¹ jna.

24 Ca nano jo mo gamí²ii' coon¹³ la sii²¹ jna jiin¹³xu. Mí³ 'naa' joon i'ii¹³naa' 'e coon¹³ la joon ilijløø¹³naa' 'áai¹.

'E nali²i Jesús 'e sá² juncwii²¹

25 'Nifuu²¹²uu 'naa' coon¹³ júu³ jni²i pe ti li tí² 'ii²¹ 'e jo fuu²¹²gií júu³ jni²i pe ifuu²¹²uu 'naa' cwáain¹ tya' Ñu¹u' coon¹³ júu³ coon²¹ tsáa¹.

26 Joon mi tí² jmi²¹² joon imí²ii' coon¹³ la sii²¹ jna pe jo 'ná¹gi mí³ii tyani Ñu¹u' 'wii²¹² 'naa' **27** tsu 'ña'a Ñu¹u' 'nee¹mo 'naa'. 'Nee¹mo Ñu¹u' 'naa' tsu 'wii¹³ gali'nee¹moo' jna, joon jo¹ o lí²naa' 'e Dios gasii²¹in jna.

28 Gajúu³uu fu li tyín¹ Ñu¹u' joon gagoo²¹²oo 'e juncwii²¹ lo. Joon nano itú³uu 'e juncwii²¹ lo joon nii¹³moo tún¹ fu li tyín¹ Ñu¹u'.

29 Joon gajin²in tsá² tya'a sii²¹i Jesús:

—Nano foo²¹gi'i coon¹³ júu³ coon²¹ tsáa¹ jo foo²¹gi'i coon¹³ júu³ jni²¹i. **30** Ni lee²¹e'e cwáain¹ 'e ñi²¹i jilaa²¹ 'e i¹-tsi tsá², joon jo 'ná¹ wa'a unngii¹i tsá² 'nu. Tsu 'wii¹³ joon jo¹o líi²na'a 'e gañi²¹i li tyín¹ Dios Jmii²¹.

31 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—¿Ti jo¹ jo¹o líi²naa'? **32** Ijó¹o 'ii²¹ joon 'ii²¹ joon ixee²¹moo', joon ituu²moo' jna. Pe jo 'ñii'a 'e jóon³oon tsu sii¹³mo Ñu¹u' coon¹³ jna.

33 Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo 'e jo cu³-'oo' coon¹³ jna joon coon¹³ la joon seen²¹naa' tyú². La 'ii²¹² taan²¹²naa' jee²¹² tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ imoo²oo' wúu¹. Pe tá² taain²¹²-'oo' tsu nigali¹oo 'e sá² juncwii²¹ —gajin² Jesús.

Faa²¹a Jesús júu³ tyú² tya' tsá² tya'a

17 **1** Joon mo ngayuui¹³ gafaa²¹a Jesús 'e júu³ no joon gasaa¹³a níi¹i gajóø²ø ñu'fú² joon gafaa²¹a júu³ tyú², gajin²in:

—Ñu¹³, 'e gatí² 'ii²¹ tyiia. Untyúu¹³u yuun²¹ tyi'i, joon coon¹³ la joon jon iuntyúu¹i 'nu. **2** 'Nu nigacwo²¹o 'ii²¹ yuun²¹ tyi'i 'e lí² tyu²o to² jileei²¹ tsá². Joon lí² cwoo¹o coon²¹ juncwii²¹ 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo jileei²¹ 'in gacwoo¹³mo'o 'ido. **3** Joon 'e juncwii²¹ do 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo li la li 'e cwii¹mo 'in tsá² do 'nu, 'in jaan²¹mo Dios 'in jai² joongi 'e cwii¹mo jon Jesucristo 'in gasii¹un.

4 'Jna nigauntyúu¹moo 'nu jiin¹³ la taan²na fu juncwii²¹ lo, joon gajmáa³oo jiin¹³ la tí² to² gatyu²¹u jmáa³aa **5** Joon nano, Ñu¹³, cwo²¹o 'e siin¹³ na tyani'i coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tyiia 'e ga'oo²oo mo tyín¹na coon¹³ 'nu la nu'gi garón¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹.

6 'Niga'e²ee 'in tsá² 'in ga'woo²u'u jee²¹² 'in tsá² tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ xiiala líi²u. Ga'wóo²u'u 'in tsá² do wa'a cwoo¹³u jna. Tsá² tyi'i 'ido joon gacwoo¹³u jna 'e liin¹mo tsá² tyiia. Joon 'in tsá² do gajmaa¹a nuu¹³un júu³ tyi'i. **7** Joon galiñii¹o 'e 'nu gacwo²¹o jna jilaa²¹ 'e sá² tyiia. **8** Joon gacwo³oo 'in tsá² do 'e júu³ tyi'i 'e nigacwoo¹³o jna, joon ga'ii¹mo. Gacón²o cwáain¹ 'e gagoo²¹²oo fu li tyín¹u'un joon ja²mo líi²i 'e gasii¹un jna.

9 'Joon mí³ii tyani'i 'wii²¹² tya' 'in tsá² do 'in gacwoo¹³u jna tsu tsá² tyi'i 'ido. Jo mí³ii 'wii²¹² tya' 'in tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹. **10** Jileei²¹ tsá² tyiia líi²i jon tsá² tyi'i. La joon jon 'in tsá² tyi'i líi²i jon tsá² tyiia. Joon 'wii¹³ jmoo¹o 'ido 'e tyú² faa²¹ tsá² tyú² tyiia.

11 'Jo joon²gii ni cwoo¹³ juncwii²¹ tsu nii¹³moo iní³ii coon¹³ 'nu pe 'in tsá² tyi'i do iján²a fu juncwii²¹. Ñu¹³, 'nu-u jaain²¹ 'in tyúí² tyanii²¹i'i, un'øø¹u'u coon¹³ 'ii²¹ tyi'i 'in tsá² do 'in gacwoo¹³u jna 'e coon¹³ la joon 'e coon²¹ júu³ síi¹i lagi sii¹³i'. **12** La 'ii²¹² taan²na coon¹³on gaunjíi³na

coon¹³ 'ii²¹ tyi'i 'in tsá² do 'in gacwoo¹³u jna joon ga'aa²moo. Joon ce jiin¹³ jaain²¹ jo nga'iin², ga'iin²mo jiin¹³ 'in 'lîi¹³ do 'in 'ná¹ 'iin² 'e coon¹³ la joon 'e tiin¹³ jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios.

13 'Joon nano 'e nii¹³na li tyiín¹u'un, pe la 'ii²¹² taain²gi fu juncwii²¹ lo fuu²¹²uu 'e júu³ lo 'e lijlo¹³mo 'ido 'áai¹ coon¹³ la jlo¹³na.

14 Gacwo²oo 'ido júu³ tyi'i, joon gali'ee¹mo 'in tsá² tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ 'ii, tsu 'in tsá² tyi'i do jo líi¹ tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ la jo líi¹na jon. **15** Jo mǎ³ii tyani'i wa'a 'wóo²u'u 'in tsá² do jee²¹² 'in tsá² tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹, mǎ³ii tyani'i wa'a jiin¹³ 'aa²mo'o 'e jo líi¹ 'in 'lîi¹³ 'ii.

16 La jo tí²-tsii jilaa²¹ 'e sá² fu juncwii²¹ la joon jon 'in tsá² do jo tí²-tsi.

17 Untyúu¹mo'o 'in tsá² do coon¹³ 'e jai² líi² 'e lí² jmáa¹a to² tyi'i. Joon júu³ tyi'i 'e la ja²mo. **18** Joon la gasii¹un jna jee²¹² 'in tsá² 'in tí²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹ la joon jon jna síi³na 'in tsá² no jee²¹² 'in tsá² 'in tí²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹. **19** Joon 'wii¹³ 'ii-o untyúu¹na 'ñii'a 'e coon¹³ la joon ilityúu¹ 'ido coon¹³ 'e la jai².

20 'Mǎ³ii tyani'i 'wii²¹² tya' 'ino joon jon' jiin¹³ tya' 'ino mǎ³ii tyani'i pe mǎ³ii jon 'wii²¹² tya' jileei²¹ 'in jo¹ líi² jna ciin²¹gi mi nuu¹un júu³ tya' 'ido. **21** Mǎ³ii tyani'i 'e coon²¹ júu³ síi¹ 'ido, 'e seein²¹ caain²¹ coon¹³ jna', la 'yú¹ 'nu alma tyia joon la joon jon 'yú¹na alma tyi'i. Mǎ³ii tyani'i 'e coon²¹ júu³ síi¹ 'e coon¹³ la joon 'in tsá² 'in tí²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹ ilijo² líi² 'e gasii¹un jna. **22** Nigacwo²oo 'ido 'e 'ii²¹ tyia 'e gacwo²o jna 'e coon¹³ la joon coon²¹ júu³ síi¹ 'ido la síi¹³i. **23** Jna 'yú¹na alma tya'a la joon jon 'nu-u 'yú¹u alma tyia, la joon jon síi¹ 'ido coon²¹ júu³ joon 'in tsá² 'in tí²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹ icon²¹on cwáain¹ 'e gasii¹un jna. Joongi icon²¹on cwáain¹ 'e 'nee¹mo'o 'in tsá² tyia jiin¹³ la 'nee¹u' jna.

24 'Ñu¹³, 'nu-u gacwoo¹³u 'in tsá² do tyia joon 'iin²¹²na wa'a taan²in fu li tyiín¹na 'e coon¹³ la joon lí² ñii¹o 'e 'ya²gi tyia 'e gacwo¹³o jna. Gacwo²o jna 'e 'ya²gi tyia do tsu 'wii¹³ gali'nee¹mo'o jna la nu'gi garoon¹on ni cwoo¹³ juncwii²¹. **25** Ñu¹³, rø²¹ 'ii²¹ jmoo²o, joon xufiin¹³ 'in tsá² 'in tí²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹ jo cwii¹in 'nu, pe cwii¹moo 'nu. Joon galiñi² 'in tsá² tyia do 'e gasii¹un jna. **26** Joon gajmáa³aa 'ido júu³ xiiala líi²u, joon ijmáa³oo jon. Ijmáa³aa 'ido júu³ xiiala 'nee¹u jna 'e coon¹³ la joon lí² 'nee¹ 'ido tsá² la 'nee¹mo'o jna joon 'ñii'a 'yú¹na alma tya'a.

Jee¹mo tsá² Jesús

18 **1** Mo ngayuui¹³ faa²¹a Jesús 'e júu³ lo ga'wóo²mo Jesús coon¹³ tsá² tya'a joon ngalíin² li ngoo¹³ cwo² 'e sii²¹ Cedrón. Joon do-o ga'í²i Jesús coon¹³ tsá² tya'a coon²¹ li sijna² 'mó² olivos. **2** Joon ñii¹i Judas, 'in ti li'ñí¹i Jesús jee²¹² 'mó² do tsu 'láai² naa¹³ ngóo¹o Jesús do coon¹³ tsá² tya'a. **3** Joon do-o gatyí¹a Judas, jee¹mo coon²¹ poo²¹² 'lää² coon¹³ 'inlîi¹³ 'ii¹³ tya' 'e cwo¹ fee¹ do. Jalíin² to² tyu² 'in tyu² to² untsá², joongi to² tyu² tsá² fariseos. Joon san¹an ñí³

joongi san¹an jí² coon¹³ 'no³ chí¹. 4 Joon tsu 'wii¹³ ñii¹o Jesús jilaa²¹ 'e 'ná¹ ilí² gacwo'í¹o joon gaunngii¹:

—¿'In 'naa²¹naa'?

5 Joon gañii¹ 'in tsá² do:

—'Nee¹³na'a Jesús tsá² Nazaret.

Joon gajin²i Jesús sii²¹i 'ido:

—Jna-a 'ii.

Joon Judas, 'in ga'ñii¹i Jesús, siin¹³mo jee²¹² 'ii do. 6 Joon mo gajin² Jesús: “Jna-a 'ii”, 'in tsá² fúui¹ do gajin¹in lí' caluu joon gaci²mo ni 'wó². 7 Joon gaunngii¹i Jesús tún¹:

—¿'In 'naa²¹naa'?

Joon gajin² 'in tsá² do:

—'Nee¹³na'a Jesús tsá² Nazaret.

8 Joon Jesús-gi gajin²in:

—Gafuu²¹²uu 'naa' 'e jna-a 'ii. Joon wana 'naa²¹moo' jna cwo²oo' wa'a cwolín²mo 'in catyaaí² no.

9 Coon¹³ la joon gatiin¹³ júu³ tya' Jesús mo gajin²in: “Jee²¹² jileei²¹ 'in gacwoo¹³i Ñu¹u' jna, jo ga'íin² jiin¹³ jaain²¹.” 10 Joon Simón Pedro do, 'in 'oo¹o coon²¹ ñí³, gasø¹o joon gatuu¹u loocwóo¹o tsáa¹ tya' jaain²¹ tsa'leei¹³ tya' 'in tyu² to² untsá². Malco sii²¹ 'in tsa'leei¹³ do. 11 Pe Jesús gatyu² Pedro to² jin²in:

—Ton²-o'o ñí³ tyi¹i 'nú¹ tya¹a, 'Ná² móo³oo jilaa²¹ wúu¹ icwo² Ñu¹u' jna.

Jesús tyani Anás

12 Joon 'in 'láa² do coon¹³ 'in tyu² to² 'ii caan²¹mo coon¹³ 'in 'ii¹³ tya' tsá² Israel do gasan²mo Jesús, gañuu¹u cwoo¹o 'ido. 13 Joon gatø¹o fu tya' Anás, tsajmii²¹ Caifás. Caifás do lí¹i 'in tyu² to² nifu tya' untsá² jiin²¹ no. 14 La mo jéei¹ 'in Caifás do gajin²in sii²¹i tsá² Israel 'e tyú²gi tya'a wa'a júun²in jiin¹³ jaan²¹mo tsá² tya' goo¹o.

Jo røø²¹i Tú³ 'e cwii¹in Jesús

15 Simón Pedro coon¹³ jaain²¹gi tsá² tya' Jesús ngalín² caluu Jesús. Joon 'in tyu² to² nifu tya' untsá² galicwii¹mo 'in tsá² jaain²¹ do, tsu 'wii¹³ joon lí¹o ga'íi¹i coon¹³ Jesús tya' tyi¹ tya' 'in tyu² to² nifu do. 16 Pe Tú³ dogi gajaan¹an lí' caluu 'ooca'nú¹ do. Pe 'in jaain²¹ do 'in cwii¹in 'in tyu² to² do gangó¹o, ngafee¹³i 'in tsamí² 'in 'oo¹o 'ooca'nú¹ do joon ga'íi¹mo jon Tú³. 17 Joon 'in tsamí² do 'in 'oo¹o 'ooca'nú¹ gajin²in, sii²¹i Tú³ do:

—¿Ti jon 'nu-u jaain²¹ tsá² tya' 'ido?

Joon Tú³-gi ganii¹i:

—'Un², 'e wa jon' jna-a 'ii.

18 Joon tsu 'wii¹³ cwii² jmoo¹o 'in tsa'leei¹³ coon¹³ 'in 'ii¹³ do gajmaa¹a coon²¹ jf² li tyaa¹ tsá². Joon do-o siin¹³in. Do-o jon siin¹³in Tú³ untyaa¹³i 'ña'a.

Unngii¹ 'in tyu² to² nifu Jesús

19 Joon ga'láa² 'wii²¹² 'in tyu² to² nifu untsá² unngii¹ Jesús cwáain¹ tya' 'in tsá² ngi¹ coon¹³on joongi cwáain¹ tya' 'e 'ee¹e do. **20** Joon Jesús do gajin²in sii²¹i 'ido:

—Nigafuu²¹²uu tyani jileei²¹ tsá². Ga'e²ee tsá² inuu cwo¹ sinagogas joongi inuu 'e cwo¹ fee¹ li licaain²¹ tsá² Israel, jiin¹³ coon²¹ jo 'ee gafo²oo li 'uui²¹. **21** ¿Ee li unngii¹ii' jna? Cwounngii¹duu' 'in ganúu²un júu³ tyiia tsu ñii¹o 'ido jilaa²¹ 'e ga'é³ee.

22 Mo gajin² Jesús 'elo jaain²¹ 'ii¹³ tya' cwo¹ fee¹ do 'in sin² do 'e gajnáa¹ ni² Jesús, joon gajin²in:

—¿Ee li' gañii¹i 'in tyu² to² nifu untsá² la no?

23 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Faa²¹du' 'e gó² 'e gafo²oo wa gafo²oo 'e gó², pe wa gafo²oo 'e tyú²-u, ¿ee li' gajnaa¹a ní³ii?

24 Joon mi yuui¹³ joon gasii¹in Anás Jesús, siñuu¹mo, tyani Caifás 'in tyu² to² nifu tya' untsá².

Jo røøi²¹ Tú³ tún¹ Jesús

25 La 'ii²¹² untyaa¹i Tú³ 'ña'a gajin³ 'in tsá² do sii²¹i Tú³ tún¹:

—¿Ti jon' 'nu-u jaain²¹ tsá² tya' 'ino?

Pe jo garøi¹ Tú³, joon gajin²in:

—'Un², 'e wa jon' jna-a 'ii.

26 Joon jaain²¹gi tsa'leei¹³ tya' 'in tyu² to² nifu tya' untsá² siin¹³in do. Ruu²¹mo 'in gatú² Tú³ loocwóo¹o. Joon 'in tsa'leei¹³ no gajin²in sii²¹i Tú³:

—¿Ti jon'on gamaa²¹²moo 'nu jee²¹² 'mó² do coon¹³ 'ido?

27 Joon jo garøi¹ Tú³ tún¹, joon tsifu joon ga'oo¹o jaain²¹ tuuitsáa².

Sin¹mo Jesús tyani Pilato

28 Mi yuui¹³ joon gatyii¹mo 'in tsá² do Jesús tya' Caifás joon gajee¹mo tyani Pilato. 'In Pilato do líi¹i gobernado to² tyu² Roma. La ngoo¹gi gataai² 'wó² ijná² joon jo ga'íi¹ 'in tsá² Israel do tyani gobernado tsu jo 'iin²¹²in un'lii¹³i yaai jiin¹³ la tiisi². Tsu wa mo'o gaun'lii¹³ yaai jo lí² dø¹ø 'uunni² tya' pascua. **29** Tsu 'wii¹³ joon gacwo'íi¹ Pilato ngafee¹³i 'in tsá² do:

—¿Ee tsaa² cwo²oo' 'ino? —jin²in.

30 Joon gañii¹i 'in tsá² do jin²in:

—Wa jo 'lii¹³mo 'ino, jo lí² jee²¹²na'a tyani'i.

31 Joon gajin² Pilato sii²¹i 'in tsá² do:

—'Ná¹ jøø²moo' 'ino, cwojmaa²aa' 'ii'²¹ tya' 'ino jiin¹³ la to² tyu² ley tyi'naa'.

Pe 'in tsá² Israel do gajin²in si²¹i Pilato:

—Pe jna'a, tsá² Israel, jo ti²¹na'a wa'a jngaa¹³na'a tsá².

32 Coon¹³ la joon gauntiin¹³mo júu³ tya' Jesús 'e xiiala ijúun²in.

33 Joon ga'² Pilato inuu palacio tya'a joon gatø¹ø Jesús joon gaunngii¹i jin²in:

—¿Ti 'nu-u 'in Røøi¹³ tya' tsá² Israel?

34 Joon gajin² Jesús:

—¿Ti la 'i¹-o'o 'wo'o si 'e gafee¹i tsá² 'nu cwáain¹ tyiia 'ee?

35 Joon Pilato-gi gañii¹i:

—¿Ti líi²u 'e tsá² Israel jna? Tsá² goo²o coon¹³ 'in tyu² to² untsá² 'in gajajee¹ 'nu tyaní³ii. ¿Ee goon²¹ gó² gajmaa²a tyani 'ido?

36 Joon gajin² Jesús:

—Jo líi¹na røøi¹³ fu juncwii²¹ lo. Wa'a líi¹na la joon 'e gatiin²mo tsá² tyiia 'e jo gataan¹³mo tsá² Israel jna. Pe líi¹na røøi¹³ fu li xiia²¹.

37 Joon gajin² Pilato:

—¿Ti joon røø¹³mo 'nu?

Joon Jesús gañii¹i:

—Jna-a røøi¹³ jiin¹³ la foo²¹ 'nu-u. Cwáain¹ joon galiseen²¹na, joon cwáain¹ joon goo²¹²oo ni cwoo¹³ juncwii²¹. Gagoo²¹²oo gafo²oo júu³ 'e la ja²mo. Joon jilee²¹ 'in galinuu¹³, nuu¹o jilaa²¹ 'e fo²oo.

38 Joon Pilato-do gajin²in:

—¿Noo 'e júu³ do 'e jai²?

Tyu² tsá² to² ijúun²in Jesús

Mo ngayuui¹³ gaunngii¹i Pilato Jesús 'elo, gacwo'íi¹i tún¹, ngafee¹³i 'in tsá² Israel do tún¹. Jin²in:

—Jo gatsa³aa ce jiin¹³ coon²¹ tsaa² tya' 'in tsañuu¹ no. **39** Pe sá² coon²¹ tiisi² tyii¹ 'e láa²na jaain²¹ tsá² 'yuui² 'nuñí³ mi ti jmii²¹² pascua no. ¿Ti 'iin²¹²naa' wa'a láa²na tyii¹ 'in Røøi¹³ no tya' tsá² Israel?

40 Joon 'in tsá² do ga'oo¹o, jin²in:

—iJo láa²u 'ino! iCwoláa²u'u Barrabás tyii¹!

'In Barrabás do 'uun²¹ 'i.

19 **1** Joon 'in Pilato gatyu²u to² 'láa² wa'a tsajée¹i ipóo²i. **2** Joon 'in 'láa² do gajmaa¹a coon²¹ corona li jmai² tóon¹, joon gaton¹on tyi² Jesús. Joon gatyii¹³in 'in 'láa² do Jesús coon¹³ coon²¹ 'mi² nuu¹. **3** Joon gajatyéen¹in joon gaunlee¹i jin²in:

—iWóo²o seein²¹ 'in Røøi¹³ tya' tsá² Israel!

Joon gajnáa¹a.

4 Joon gangó¹o Pilato caluu tún¹ ngafee¹³i tsá² Israel, jin²in:

—Tyaan²aan' cwáain¹, tyiin³duu 'in tsañuu¹ no 'e litsaa²mo-'oo' 'e jo gatsa³aa tsaa² tya'a jiin¹³ coon²¹.

5 Joon gacwo^{hí}1 Jesús 'e inuu do 'e 'yü' tyí¹i corona li tóon¹, joon tyi²i 'mí² nuu¹ do. Joon gajin² Pilato sii²¹i 'in tsá² Israel do:

—iLo-o siin¹³ 'in tsañuu¹ do!

6 Joon mo ganii¹ 'in 'in tyu³ to² untsá² joongi 'in 'ii¹³ do Jesús joon ga'láa² 'wii²¹² 'oo¹o tá², jin'in:

—iCwotáan² 'in tsaa' crúu¹³ 'ino! iCwotáan² 'in tsaa' crúu¹³ 'ino!

Joon gajin² Pilato sii²¹i 'in tsá² do:

—'Naa' jeei¹duu', joon cwotéen¹naa' 'ido tsaa' crúu¹³ yaanaa'. Pe jna-a cwáain¹ tyiia jo gatsa¹³aa tsaa² tya'a jiin¹³ coon²¹.

7 Pe 'in tsá² Israel do gañii¹i:

—Sá² coon²¹ ley tyii¹i, joon 'e ley do jin² 'in 'e 'ná¹ júun² 'in 'ido tsu gajmee¹mo 'ña'a Joon¹on Dios.

8 Joon mo ganúu²un Pilato 'e júu³ lo 'goo¹gi 'áai¹. 9 Joon ga'í²i tún¹ palacio tya'a joon gaunngii¹i, sii²¹i Jesús:

—¿Xiiafu seen²¹u?

Pe Jesús do jo gañii¹i jiin¹³xu.

10 Joon Pilato gajin²in:

—¿'Ee li' jo ngii¹³i? ¿Ti jo ñí²i 'e tii²¹moo tyu²uu to² taan²u tsaa' crúu¹³ si laa²¹²moo 'nu 'ee?

11 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—'Nu-u jo lí² tyu²u to² jna wa'a jo cwoo¹³i Dios tyi'i. Tsu 'wii¹³ joon fee¹gi tsaa² tya' 'in tsá² 'in gajajée¹i jna tyani'i lagi tsaa² tyi'i.

12 Tsifu joon ga'láa² Pilato 'wii²¹² 'noo¹on xiiala lí² laai²¹ Jesús. Pe 'in tsá² Israel do ga'oo¹o, jin'in:

—iWa'a láa²u 'ino jo tyú² seen²¹u coon¹³ 'in tyu² to² nifu tyiin¹ Roma! iDoñi'in 'in jmee¹i 'ña'a róøi¹³ la jmoo¹o 'ido, faa²¹a 'laa²¹ tya' 'in tyu² to² nifu tyiin¹ Roma!

13 Joon mo ganúu²un Pilato júu³ tya'a, joon gatyu²u to² 'láa² tsajée¹i Jesús fu li jmoo¹o 'ii²¹ tya' tsá². Joon do-o gacwoo¹o Pilato ni 'mosii¹³ tya'a ijmáa¹a 'ii'. Ni 'wó² do li si² 'mosii¹³ tya'a taa¹³ jmai² cuun²¹² coo¹³. Joon do-o galisii²¹ tsá² faa²¹a jmíi¹ hebreo, Gabata. 14 Ningóo¹o ití² tyíia² ñi¹ cwoun'ló¹ jmii²¹² pascua. Joon gajin² Pilato sii²¹i 'in tsá² Israel do:

—iLo-o siin¹³ róøi¹³ tyi'naa'!

15 Pe 'idogi ga'oo¹o tá², jin'in:

—iCwojúun²mo 'ino tsaa' crúu¹³ tya'a! iCwojúun²mo 'ino tsaa' crúu¹³ tya'a!

Pilato do gajin²in:

—¿Ti 'iin²¹²naa' wa'a jngaa¹³na róøi¹³ tyii'?

Pe 'in tyu² to² untsá² do gajin²in:

—Jo róøi¹³ xeei'gi seen²¹ tyijna'a jiin¹³ 'in tyu² to² nifu tyiin¹ Roma líi¹i róøi¹³ tyijna'a.

16 Li gatséi¹ gajoon¹³ Pilato Jesús tya' 'in tsá² do wa'a téen¹in 'ido tsaa' crúu¹³. Joon 'in tsá² do gajée¹mo Jesús.

Gateen¹in Jesús tsaa' crúu¹³

17 Gacwo'íi¹ Jesús tyaan¹an crúu¹³ tya'a, tsalín² coon²¹ li sii²¹ Mootyi² 'Lii²¹². Joon coon¹³ jmíi¹ hebreo sii²¹ Gólgota. **18** Joon do-o gateen¹in tsaa' crúu¹³ caan²mo coon¹³ gáí¹gi tsañu¹, jmai² jaain²¹ la cataain²¹² caai¹ Jesús. **19** Joon gatyu^{2u} Pilato to² 'e toon²¹²on tsá² coon²¹ júu³ yuu¹³ tyi² crúu¹³ tya' Jesús 'e jin²: “Jesús tsá² Nazaret, Róøi¹³ tya' tsá² Israel.” **20** Joon fúu¹mo tsá² Israel gauntsáa¹ 'e júu³ do tsu 'e júu³ do li 'ni¹ 'ii¹³ jmíi¹, jmíi¹ hebreo, jmíi¹ griego joongi jmíi¹ latín. Joon li tyan' ciudad do li gateen¹in tsá² Jesús tsaa' crúu¹³.

21 Tsu 'wii¹³ joon 'in tyu² to² untsá² tya' tsá² Israel gajin²in sii²¹i Pilato:

—Jo tóon¹³on 'e júu³ do 'e jin² “Róøi¹³ tya' tsá² Israel.” 'E tyú²gi wa'a tóon¹³on: “Iin 'in gajin²in 'e líi¹i Róøi¹³ tya' tsá² Israel.”

22 Pe gañii¹i Pilato:

—Jiin¹³ la 'e tóon³oon, la joon ilí².

23 Joon 'in tyúuin² 'lúa² do 'in gateen¹in Jesús tsaa' crúu¹³ gajmaa¹a jmai²xu siin¹³ Jesús la 'oo²¹ yaai. Joon coon²¹gi 'no¹³ 'mi² 'e tyú² gasái¹. 'E 'mi² do lí¹ coon²¹ 'no¹³ 'mi². **24** Joon 'in 'lúa² do jin²in sii²¹i la 'oo²¹ 'ii:

—Jo dyii²¹i 'e 'mi² no, tsacoo²¹o', joon jøø²¹ø' 'iin 'in lii¹i.

Joon coon¹³ la joon gauntiin¹³in 'e júu³ taa¹³ jí² tya' Dios 'e jin²: “Gajmaa¹a jmai²xu sin¹³in jee²¹² 'ii, joon tya' sin¹³in dya¹a mi³.” La joon gajmaa¹a 'in 'lúa² do.

25 Joon tyan' li si² crúu¹³ tya' Jesús siin¹³in sáa³ Jesús coon¹³ tsamí² ruu²¹i sáa³a, coon¹³ María tsamí² tya' Cleofas joongi coon¹³ María Magdalena. **26** Joon gajøø²i Jesús sáa³a joongi jaain²¹ tsá² tya'a 'in 'nee¹mo 'áai¹ joon gajin² Jesús sii²¹i sáa³a:

—Saa²¹², jin²in —lo-o siin¹²in yuun²¹ tyi¹.

27 Joon gajin²in sii²¹i tsá² tya'a do:

—Lo-o siin¹² in saa²¹a.

Joon jmii²¹² joon ga'i²i 'in tsá² tya' Jesús do María, sáa³ Jesús, inuu tya'a.

Júun²mo Jesús

28 Noo²¹²xu mo galiñii¹ Jesús 'e jilaa²¹ gauntiin¹³in, 'e untiin¹³in jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios, Jesús gajin²in:

—'Unjmii²na.

29 Joon do-o si² coon²¹ tsuu² si'oo¹o vino tiin²¹. Joon 'in tsá² do gauncwii²¹i coon²¹ lawa joo²¹ 'e sii²¹ esponja coon¹³ vino do. Joon

gatyin² 'e joo²¹ do nii²¹² sii² 'mó² sii²¹ hisopo joon gasaa¹³ 'oo²o Jesús.

30 Joon mo ngayuui¹³ ga'un¹un Jesús 'e vino tiin²¹ do joon gajin²in:

—Jilaa²¹ 'e la tí²-i lí².

Joon tsifu joon gajgó¹ tyí¹i joon gajúun²mo.

'Yaa²¹ a 'lúa² 'mosuun²¹ caa¹i Jesús

31 Cwoun'ló² jmi²¹² no tya' pascua, joon tsu 'wii¹³ coon²¹ jmi²¹² fee¹ 'áai¹ mi jná² joon jo 'iin²¹²in 'in tsá² Israel wa'a taain²gi tsaa' crúu¹³ 'in tsá² do mi tí² jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² ijó¹. Joon ngaliin²mo 'in tsá² do tsamí¹i Pilato wa'a tyu² to² fiin¹in tsaa'mootii²i 'in tsá² taan¹in crúu¹ do. Joon jmoono ijúun²in joon lí² xiia¹ cuerpos tya'a. **32** Joon 'in 'lúa² ngaliin² ngaffin¹in tsaa'mootii² tya' 'in nifu do joongi tya' 'in jaain²¹gi do 'in gateen¹in tsaa' crúu¹ coon¹³ Jesús. **33** Pe mo ngaliin² ngatyéen¹in caai²¹ Jesús galili³i 'e najún¹mo Jesús tsu 'wii¹³ joon jo gafiin¹in tsaa'mootii² 'ido.

34 Li coon²¹ ga'ya¹ 'in 'lúa² do 'mosuun²¹ caai²¹ Jesús joon tsifu la joon gatuun²¹un jmi¹ sicaai¹³ jmi²¹. **35** Joon 'iin 'in jmaa¹ a júu³ lo 'e ganí² joon jmoo¹o júu³ jai². Nii¹o 'e júu³ la ja²mo faa²¹ a joon jmaa¹ a 'naa' júu³ 'e lí² jo¹o líi²naa'. **36** Joon jilaa²¹ 'elo galí² wa'a untiin¹³mo 'e júu³ taa¹³ ni jí² tya' Dios 'e jin²: “Ce jiin¹³ coon²¹ mootáa²i ifiin¹³in.” **37** Joon li xiia' jin²in ni jí² tya' Dios: “Ijó²i tsá² 'in niga'ya² tya'a.”

'Aa¹mo tsá² Jesús

38 Mo ngayuui¹³ gajúun²in Jesús jaain²¹ 'in jai² líi²i Jesús sii²¹ José ngamii¹i Pilato wa'a cwo¹ 'ido cuerpo tya' Jesús. 'In Sé³ no ja²mo coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Arimatea joon 'uun²¹mo ngii¹ coon¹³ Jesús tsu 'goo²¹o 'in tsá² tyu² to² tya' Israel. Ga'ii²¹mo Pilato júu³ tya'a joon gangó¹o Sé³ ngatyiin¹an cuerpo tya' Jesús. **39** Joon 'in Nicodemo, 'in ngafee¹³i Jesús li 'woo¹, gatyí¹³ a tyaan¹an 'oo²¹ jmafuu²¹ mirra coon¹³ áloes ti dyadya¹ kilo. **40** Je wáai² do gapaa¹³i cuerpo tya' Jesús coon¹³ 'mí² caai¹³ 'oo²¹ jmafuu²¹ do jiin¹³ la tiisi² tya' tsá² Israel mi 'áa¹³i tsá². **41** Tyan' li taan¹in Jesús tsaa' crúu¹³ sá² goon²¹ jee²¹² 'mó². Joon jee²¹² do sá² goon²¹ 'aan¹ tya' 'lii²¹² tsi too²¹ tsaa' xá². Jo mo ga'aa¹i tsá² tsá² 'e tsi too²¹ do, jiin¹³ jaain²¹. **42** Tsi 'aan¹ do-o ga'aa¹i cuerpo tya' Jesús tsu tyan'an 'áai¹, joongi ti li 'lúa² 'wii²¹² jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Israel.

Mo gajiin¹ Jesús jee²¹² 'lii²¹²

20 **1** 'Aa²¹ jmi²¹² lúa² 'wii²¹² semóo¹³ ngóo¹o María Magdalena fu li niga'áai¹ Jesús. 'Nuu²¹ mogi. Joon ganii²¹i 'e jo si²gi 'áan³ tya'a 'e cuun²¹² 'in jni¹ 'oo²¹ 'aan¹ do. **2** Joon gangóo¹ cwiin¹in fu li taain²¹ Simón Pedro coon¹³ 'in jaain²¹gi tsá² tya' Jesús 'in 'nee¹i Jesús 'ái¹. Joon gajin² María do sii²¹i 'ido:

—Nigatyii¹mo tsá² Ña'ñu¹u' tsi 'aan¹ joon jo nee³e'e xiiafu ngajée¹³i.

3-4 Joon Tú³ coon¹³ 'in tsá² tya' Jesús catyaa² ngalíin² in cwiin¹ in fu li roon²¹ on 'aan¹ do. Joon 'in jaain²¹ do, cwii²¹ gi cwiin¹ in lagi Tú³ joon tyíi¹ a 'aan¹ do nifu. Joon nga'ee²¹² e 'oo²¹ 'aan¹ jóø²ø. **5** Nii²¹ o 'e 'no¹³ 'mi¹² roon¹ on do pe jo gaí² i 'aan¹ do. **6** Mi yuui¹³ joon gatyí¹ a Simón Pedro caluu joon gaí² o tsi 'aan¹ do. Nii²¹ o jon 'e 'no¹³ 'mi¹² roon¹ on do. **7** Nii²¹ o jon 'e 'mi¹² 'e gapaa²¹ i ni² Jesús jo roon¹ on coon¹³ 'e 'no¹³ 'mi¹² 'e catyíia² pe ijuui¹³ roon¹ on coon²¹. **8** Joon gaí² i jon 'in tsá² jaain²¹ do 'in gatyí¹ a nifu 'aan¹ do, joon ganii²¹ i jilaa²¹ 'e nigaí² joon jo¹ o galíi² i. **9** Joon jo mo ga'øøi²¹ -tsí jiin¹³ la nijin¹² ni jí² tya' Dios 'e 'ná¹ jiin¹ Jesús jee²¹² 'lii²¹². **10** Joon gangaa¹³ mo 'in tsá² tya'a do fu tya'a.

Jné¹ i Jesús tyani María Magdalena

11 Pe 'in María do gajaan¹ an caluu 'oo²¹ 'aan¹, gatyí² i. La 'ii²¹² ci² i do gaí¹ i jóø²ø tsi 'aan¹ do. **12** Joon do-o gangoo²¹ o gáí¹ ángeles tyí² i 'mi¹² taa²¹. Do-o née¹ i li garoon¹ on cuerpo tya' Jesús. Joon jaain²¹ tyíin¹ yu' li garoon¹ on tyíi¹ i joon jaain²¹ gi tyíin¹ 'ée² tii² Jesús. **13** Joon gaunngii¹ i 'in ángeles do 'ii:

—Tsamí², ¿'ee li cii²¹ i?

Joon gajin¹² 'in tsamí² do:

—Ci² oo tsu nigajee¹ mo tsá² Ñu¹³ Fíi³ ii joon jo ñí³ ii xiiafu ngajée¹ i.

14 Joon mo gajin¹² in 'elo gajin¹ in ní¹ i joon gangóo¹ o Jesús siin¹³ in do. Pe jo galili¹³ i 'e Jesús 'ii. **15** Joon gaunngii¹ i Jesús sii²¹ i 'ido:

—Tsamí², ¿'ee li cii²¹ i? ¿'lin 'naai²¹ 'nu?

Joon tsu 'wii¹³ 'i¹ -tsi 'e 'in 'aa¹ a 'wó² do fee¹³ i 'ii gajin¹² in:

—Tsañuu¹, owa gajee² mo'o, foo¹² o xiiafu gatuu²¹ u'u joon jna-a nitee²¹² ee.

16 Joon gajin¹² Jesús sii²¹ i 'in tsamí² do:

—iMaría!

Joon María do gajin¹ mo joon gajin¹² in sii²¹ i Jesús coon¹³ jmí¹ hebreo:

—iRaboni! —'e 'øøi²¹ -tsi tsá² jin¹² in: Tifo² tyi'.

17 Joon Jesús-gi gajin¹² in:

—Jo 'li² u'u jna, tsu jo mo ngóo³ gi li tyíin¹ Ñu¹³ uu. Pe cwoo¹²¹ o, cwosii¹³ i 'in ruu²¹ na 'e nii¹³ na li tyíin¹ Ñu¹³ uu 'in líi¹ i Ñu² uu jon, li tyíin¹ Dios tyíia 'in líi¹ i jon Dios tyii'.

18 Joon gangóo¹ o María Magdalena do ngajmaa¹ a 'in tsá² tya' Jesús júu³ 'e niganí² in Ña'ñu¹ u' Jesús joon 'e nigafee²¹ i 'e júu³ do.

Jné² i Jesús tyani tsá² tya'a

19 Canuu²¹ jmii²¹² joon, jmii²¹² 'lää² 'wii²¹² semóo¹³ 'in caan²¹ in tsá² tya' Jesús. Joon tsu 'wii¹³ 'gøø¹ mo tsá² tyu² to² tya' Israel 'in jni¹ i ca'nú¹. Joon gaí² i Jesús tún² tsa¹² jee²¹² 'ii joon gaí¹ i júu³ jin¹² in:

—Tyú² -u cwoseen²¹ naa'.

20 Mo ngayuui¹³ joon ga'e²e Jesús tsá² tya'a cwoo²¹o, caa¹i. Joon 'in tsá² tya'a do galijløø¹³mo 'áai¹ mo jóø²i Ña'ñu¹u' Jesús. **21** Mo ngayuui¹³ joon gajin¹² Jesús sii²¹i 'ido tún¹:

—Tyú²-u cwoseen²¹naa'. La gasii¹in Ñu¹u' jna la joon jon sii¹na 'naa'.

22 Joon gaxuu¹u ni² 'ido joon gajin²in:

—Cwo'ii¹³naa' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios Jmii²¹. **23** Wa'a 'naa' jmaa²aa' feei¹-'oo' tsaa² tya' tsá², si'iin²mo tsaa² tya' 'ido. Pe joon wa'a jo jmaa²aa' feei¹-'oo' tsaa² tya' tsá² jo si'iin²in tsaa² tya' 'ido.

Tomás gangaa¹mo Ña'ñu¹u'

24 Pe jaain²¹ jee²¹² 'in apóstoles tya' Jesús 'in sii²¹i Tomás jo tyíin¹in mi tyíi¹a Jesús. Suuin²¹² 'in Tomás do. **25** Joon 'in tsá² tya'a catyaa² gajin²in sii²¹i 'ii:

—Ganee²¹²moo'o Ña'ñu¹u' Jesús.

Pe 'in Tomás do gajin²in:

—Jo ijai² líi²na wa jo nijøø³øø li ga'yá² cwotóon¹ cwoo¹o, joon ngíi³na unnicwóo³oo li ga'yá² cwotóon¹ do joongi ngíi³na cwóo³oo li ga'yá² 'mosuun²¹ caa¹i.

26 La coon²¹ dyía¹ 'in caain²¹ tsá² tya'a coon²¹ inuu joon taan²mo Tomás coon¹³on. Joon xufiin¹³ tyú² injni¹ jni'nú¹ ga'í² Jesús joon gajmaa¹a siin¹³in tún² tsa² jee²¹² 'ii. Joon ga'í¹i júu³ jin²in:

—Tyú²-u cwoseen²¹naa'.

27 Mi yuui¹³ joon gajin²in sii²¹i Tomás:

—Ngii²u unnicwoo²o lo joon jóø²ø li ga'yá² cwotóon¹ cwóo³oo. Xá² cwoo²o joon taan¹ caa¹na. Jo ngii²¹gi 'e jo jai² líi²u la joon cwolitsáa¹mo-'o'o.

28 Joon gañii¹i Tomás jin²in:

—iÑu'fii³ii, joongi Dios tyiia 'nu!

29 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Tomás, jo¹o galí²u'u jna tsu 'wii¹³ gañi²mo'o jna. Pe jløø¹³mo 'in jai² líi²i jna xufiin¹³ jo mo ngaa¹i jna.

'Yuto² tya' 'e jí² lo

30 Líi¹ 'láai²gi li² milagro gajmaa¹a Jesús tyani tsá² tya'a 'e jo taa¹³ 'e jí² lo. **31** Pe 'e jí² lo taa¹³ jilaa²¹ 'e júu³ lo 'yuto² 'e lí² jai² líi²naa' 'e líi¹i Jesús Cristo, Jóon¹on Dios. Joon tsu 'wii¹³ jo¹o líi²naa' Jesús 'e seen²¹moo' coon²¹ tøø²mo coon¹³ 'ii²¹ tya' 'e sii²¹ 'ii.

Jnéi¹ Jesús tyani dyái¹ tsá² tya'a

21 **1** Mo ngayuui¹³ joon gajnéi² Jesús tyani tsá² tya'a coon²¹ fu li ti² tyíia¹ sii²¹ Tiberias. La no galí²: **2** Dyái¹ tsá² tya' Jesús taain²¹² caan²¹mo. 'In tsá² do sii²¹ Simón Pedro, coon¹³ Tomás suuin²¹², coon¹³ Natanael, joon jaain²¹ tsá² seen²¹ Caná náa¹ li sii²¹ Galilea 'ii.

Taain²¹² jon 'in gáí¹ jóon¹on Zebedeo coon¹³ gáí¹gi tsá² tya' Jesús.

3 Joon Simón Pedro do gajin²in sii²¹i 'in catyaai² do:

—Níi³ii, niseen¹²na joo²¹ jmií²¹.

Joon gajin² 'in catyaai² do:

—Jna'a jon tsaa²¹a' coon¹³ 'nũ.

Joon ngáliin²mo, ngatáa¹i coon²¹ barco. La tøøi² 'woo¹ táa¹i 'naa¹i joo²¹ jmií²¹ pe jo gataan¹³in jiin¹³ jaain²¹. **4** Mo ti li ngó¹o cajná² gajné¹ Jesús li ti' tyíia¹ do pe jo galicwii¹in tsá² tya'a 'ii. **5** Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² taai² barco do:

—'Naa', ¿ti jo mo taan¹³naa'?

Joon 'in tsá² do gañii¹i:

—'Un², jiin¹³ jaain²¹.

6 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Li' tsáa¹ caai²¹ barco do nii¹³ii' núu³, joongi iteen¹³naa' joo²¹.

La joon gajmaa¹a, joon jo lí² saa¹³a 'e núu³ tsi barco tsu røø¹mo joo²¹ jmií²¹ do. **7** Joon 'in tsá² tya' Jesús 'in 'nee¹i Jesús 'áai¹ gajin²in sii²¹i Tú³:

—iÑa'ñũ¹u' 'ido!

Joon mo ganúu²un Simón Pedro 'e jin²in: “Ña'ñũ¹u' 'ido”, joon gaci²i siin¹³in (tsu gatyii¹i 'e saan¹in joo²¹ jmií²¹). Joon mo ngayuui¹³ joon ga'í²i tsi jmií²¹ itsáa¹a li sin² Jesús. **8** Joon 'in tsá² tya'a catyaai² 'in taai² barco do gatyaliin²mo ti' jmií²¹ do jñũ¹u' núu³ do røøi¹ joo²¹ jmií²¹. Ga'ii²¹ barco do li 'oo² coon²¹ cíein¹³ metros 'e li' ti' do. **9** Joon mo cwo'íi¹ 'e barco do li' cwoo¹³ tyuun²¹ gajnée¹i coon²¹ jí² li coo²¹ jí² joon ni jí² do untyúun²in jaain²¹ joo²¹ jmií²¹. Joon náa¹ 'iñi¹ caai²¹ do.

10 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

—Cwotyii²naa' jaain²¹ gáí¹gi joo²¹ do 'in la ngayuui¹³ gataan¹³naa' do.

11 Joon Simón Pedro ga'í² tsi barco do joon gaun'øø¹i 'e núu³ do fu nitsaa². Røø¹mo 'e núu³ do joo²¹ jmií²¹ cøøi¹³, ti jiin¹³ coon²¹ cíein¹³ tsi ca'no³ tsigi gaai²¹. Joon xufiin¹³ 'áa¹mo røøi¹ 'e núu³ do jo ga'gii²¹i.

12 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Ñilíin²naa', cøø¹³xu'.

Joon jo gatá²-tsi jiin¹³ jaain²¹ tsá² tya'a do wa'a unngii¹i 'iin 'ii tsu ñi¹o 'e Ña'nu¹u' Jesús 'ii. **13** Joon gajatyéen¹mo Jesús joon gajmaa¹a jmai²xu 'e 'iñi¹ do jee²¹² 'ii. La joon gajmaa¹a coon¹³ 'in joo²¹ jmií²¹ do.

14 Ningóo¹ 'ní¹ naa¹³ 'e gajné¹i Jesús tyani tsá² tya'a mi yuui¹³ gajjin¹in jee²¹² 'lii²¹².

Jesus sii¹i coon¹³ Simón Pedro

15 Mo ngayuui¹³ gagøø²¹ø gaunngii¹i Jesús sii²¹i Simón Pedro:

—Simón, jóon¹on Jonás ¿ti 'nee¹mo'o jna 'láai²gi lagi 'in no?

Joon Tú³ do gañii¹i:

—Joon, Ña'nũ¹u', ñi²o'o 'e 'iin²¹²moo 'nũ.

Jesús-gi gajin²in:

—Joon, cwo²o 'e dø² joo'saa²¹ xuui²¹² tyiia.

16 Joon gatí² tún² naa¹³ 'e gaunngii¹i jin²in:

—Simón, jóon¹on Jonás, ¿ti 'nee¹mo'o jna?

Joon gañii¹i Tú³ do:

—Joon, Ña'nũ¹u', ñi²o'o 'e 'iin²¹²moo 'nũ.

Joon gajin² Jesús:

—Joon, 'aa²mo'o joo'saa²¹ tyiia.

17 Joon gatí² 'ní¹ naa¹³ 'e gaunngii¹i Jesús 'ii, jin²in:

—Simón, jóon¹on Jonás, ¿ti 'iin²¹²mo'o jna?

Joon Tú³ do gajmaa¹o faí³ tsu wii¹³ Jesús nigaunngii¹i 'ní¹ naa¹³ wa'a 'iin²¹²in Tú³ 'ii. Joon Tú³ gajin²in sii²¹i Jesús:

—Ña'nũ¹u', ñi²o'o jilaa²¹. Ñi²o'o 'e 'iin²¹²moo 'nũ.

Joon gajin² Jesús:

—Joon, cwo²o 'e dø² joo'saa²¹ tyiia. **18** 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'nũ: mo lí¹u'u simii²¹ gatyii¹i siin²¹in 'wo'o joon gatyii²a doñixiia' fu 'iin²¹²u'un. Pe mi li yuu¹³ 'nũ inii¹³i cwaa¹a joon tsá² xee²¹mo ityii¹³i 'nũ siin²¹in joon ijee²¹²mo tsá² 'nũ xiia'li jo 'iin²¹²u'un cwoo¹³o.

19 Coon¹³ 'e júu³ joon gajmaa¹a Jesús júu³ xiiala ijúun²in Tú³ joongi xiiala iuntyúu¹i Dios. Mo ngayuui¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i Tú³:

—i'Na¹ coon¹³ jna!

'In tsá² 'in 'iin²¹²in Jesús

20 Joon gajin²in Tú³ ní¹i joon gajóo²i jaai¹³ caluu 'in tsá² tya' Jesús do 'in 'née¹i Jesús 'ido. 'In tsá² do tyiin¹in caai¹ Jesús mo gagøø²¹ø li tséi¹ do. Joon gaunngii¹i Tú³ sii²¹i Jesús: “Ña'nũ¹u', ¿iin 'in i'ni¹i 'nũ?”

21 Joon mo gangaa²¹i Tú³ 'ii, gajin²in sii²¹i Jesús:

—Ña'nũ¹u', coon¹³ 'in no, ¿ee 'ilí?

22 Joon Jesús do gañii¹i:

—Wa' 'iin²¹²na 'e seein²¹ 'ido ca mi gaa¹³na tún¹, ¿ee cwáain¹ tyi'nũ? Jiin¹³ cwáain¹ tyi'i 'e 'na¹ coon¹³ jna.

23 Joon coon²¹ júu³ 'atsaa²¹ gasii¹i 'in tsá² jai² lí²i Jesús 'e jo ijúun²in 'in tsá² do tsu Jesus gajin²in: “Wa' 'iin²¹²na 'e seein²¹ 'ido ca mi gaa¹³na tún¹, ¿ee cwáain¹ tyi'nũ?” Pe jo gajin²in 'e jo ijúun²in, gajin²o: “Wa' 'iin²¹²na 'e seein²¹ 'ido ca mi gaa¹³na tún¹, ¿ee cwáain¹ tyi'nũ?”

24 Joon 'in tsá² tya' Jesus no, 'ii 'in nigataan¹an ni jí² 'e júu³ lo. Joon 'ii jin²in 'e ja²mo júu³ tya'a. Joon nee²¹e 'e ja²mo júu³ tya'a.

25 Joon 'láai²gi nigajmaa¹a Jesús. Joon wana to²o tsá² ni jí² jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Jesús iunrøøi¹ jí² 'láai² 'áai¹. Amén.